

27 625

Waterbeleid

Nr. 713

VERSLAG VAN EEN COMMISSIEDEBAT

Vastgesteld 6 mei 2025

De vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat heeft op 26 maart 2025 overleg gevoerd met de heer Madlener, minister van Infrastructuur en Waterstaat, over:

- de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 16 december 2024 inzake voortgangsrapportage pfas Zeeland en de brief van de twee pfas-coördinatoren (Kamerstuk 35334, nr. 325);
- de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 13 december 2024 inzake rapport Drinkwaterkwaliteit 2023 (Kamerstuk 27625, nr. 695);
- de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 15 januari 2025 inzake resultaten evaluatie Waterwet, subsidieregeling HWBP en herijking HWBP (Kamerstuk 32698, nr. 90);
- de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 13 januari 2025 inzake Actieprogramma Beschikbaarheid Drinkwaterbronnen 2023-2030 (Kamerstuk 27625, nr. 697);
- de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 20 december 2024 inzake kabinetsreactie op het Rli-advies Ruimtelijke ordening in een veranderend klimaat (Kamerstuk 29383, nr. 422);
- de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 20 december 2024 inzake tussenevaluatie van de Kaderrichtlijn Water (KRW) (Kamerstuk 27625, nr. 696);
- de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 3 februari 2025 inzake actualisatie van de Beleidslijn grote rivieren (Kamerstuk 33118, nr. 288);
- de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 27 januari 2025 inzake Noordzeeoverleg Voortgangsrapportage 8 (Kamerstuk 33450, nr. 131);
- de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 21 januari 2025 inzake bedrijfsverslagen drinkwaterbedrijven 2023 (Kamerstuk 27625, nr. 698);
- de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 12 februari 2025 inzake juiste bijlage ten aanzien van de inspanningen in Overijssel bij het Actieprogramma Beschikbaarheid Drinkwaterbronnen 2023-2030 (Kamerstuk 27625, nr. 700);

- de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 11 februari 2025 inzake KRW-uitvoeringsprogramma Rijkswaterstaat (Kamerstuk 27625, nr. 699);**
- de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 12 maart 2025 inzake reactie op verzoek commissie over een afschrift brief aan de Vereniging Streekbelangen Kampereiland en meerdere organisaties met betrekking tot de Beleidslijn grote rivieren (Kamerstuk 30462, nr. 8);**
- de brief van de minister van Infrastructuur en Waterstaat d.d. 20 maart 2025 inzake stand van zaken en recente ontwikkelingen binnen het waterdomein (Kamerstuk 27625, nr. 701).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de commissie,
Peter de Groot

De griffier van de commissie,
Schukkink

Voorzitter: Nordkamp

Griffier: Meedendorp

Aanwezig zijn acht leden der Kamer, te weten: Buijsse, Gabriëls, Grinwis, Heutink, Kostić, Nordkamp, Pierik en Soepboer,

en de heer Madlener, minister van Infrastructuur en Waterstaat.

Aanvang 14.01 uur.

De **voorzitter**:

Goedemiddag allemaal. Ik zie dat het heel gezellig is. Dat belooft veel goeds voor het commissiedebat. Welkom bij het commissiedebat van de vaste commissie voor Infrastructuur en Waterstaat, met als onderwerp Water. We spreken het volgende af. De spreektijd in de eerste termijn is vijf minuten. De interrupties zijn in beginsel onbeperkt, maar we houden die wel bij. We streven vooral naar een goed debat met elkaar. De opdracht aan jullie is dan ook om het bij voorkeur kort en bondig te houden. We gaan dan kijken hoever we met een onbeperkt aantal interrupties kunnen komen. Mocht het in het belang van de vergadering nodig zijn om daar iets meer in te sturen, dan zult u dat vanzelf merken.

Ik stel voor dat we beginnen met dit commissiedebat. Ik geef graag het woord aan het lid Kostić.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Dank, voorzitter. We hebben 25 jaar de tijd gehad om onze waterkwaliteit op orde te brengen. Het is gênant dat het nog steeds niet lukt. Er dreigen rechtszaken als er niet heel snel stevige maatregelen komen die de problemen bij de bron aanpakken. De bron is met name de landbouw en de industrie. Uiteindelijk betaalt de burger ervoor. Terwijl de landbouw en de industrie gratis mogen vervuilen, moeten drinkwaterbedrijven steeds meer moeite doen om het drinkwater schoon te houden. De rekening daarvan wordt vooral bij de burger neergelegd. Alleen al in 2024 gingen de drinkwatertarieven omhoog tot wel €135 per huishouden. Is de minister het met ons eens dat dit een scheve situatie is? Wanneer komt de minister eindelijk met een plan om de grootste vervuilers eerlijk te laten betalen voor vervuiling, in plaats van dat de kosten steeds bij de gewone burger

terechtkomen? Hoe staat het met de uitvoering van motie-Kostić/Soepboer die hierover gaat?

Terwijl een producent ongeveer €20 rekent voor een kilo pfas, kost het 2 miljoen euro om dezelfde kilo uit de natuur te halen. Het kost straks miljarden om alle pfas uit onder andere het drinkwater te halen. Het meest logische, ook economisch gezien, is om zo snel mogelijk te stoppen met vergunningen afgeven. Zie ook de brandbrief van de waterschappen. Graag een reactie van de minister.

Voorzitter. Om de waterkwaliteitsdoelen in het kader van de Kaderrichtlijn Water te kunnen halen, vragen de lagere overheden om stevige landelijke maatregelen bij de bron aan te pakken en schadelijke stoffen te verbieden. Het is belangrijk dat het Rijk regie neemt en in het voorjaar met een duidelijk plan komt over wie welke maatregelen de komende tijd moet doorvoeren met het oog op een effectieve en doelmatige verdeling van taken en middelen. Kan de minister dat toezeggen?

De expertgroep van onder andere RIVM en PBL stelt in zijn advies over de tussenevaluatie van de KRW dat er ook effectieve en integrale maatregelen nodig zijn. Gaat de minister dat opvolgen? Is hij bereid het verbeteren van waterkwaliteit en het tegengaan van verdroging ook expliciet als opdracht mee te nemen in de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel? Bovendien stelt de expertgroep dat we de afspraken alleen kunnen nakomen met vergaande beleidswijzigingen op landbouw en industrie. Hoe gaat de minister borgen dat zijn LVVN-collega voldoende maatregelen neemt om de KRW-doelen te halen? Tot nu toe ziet het er namelijk ongelofelijk belabberd uit. Wanneer gaat de minister uitvoering geven aan het advies van de expertgroep om alle maatregelen door te rekenen in de prognose over het doelbereik?

De lagere overheden wijzen erop dat zelfs het in de nota Gezonde Groei, Duurzame Oogst vastgelegde doel van 90% reductie van overschrijdingen van bestrijdingsmiddelen in 2023, bij lange na niet wordt gehaald. Kan de minister in overleg met zijn collega van LVVN de Kamer snel per brief laten weten hoe zulke beleidsdoelen alsnog worden gehaald? Wanneer wordt de toelating van stoffen KRW-proof gemaakt?

Voorzitter. Tijdens het vorige debat hebben we gevraagd om vislood te verbieden, zoals verschillende lagere overheden in Denemarken ook doen. Kan de minister het goede voorbeeld van die overheden volgen?

Voorzitter. Ten slotte de waterkwantiteit. Tata Steel verbruikt ongeveer drie keer zo veel zoetwater als twee brouwerijen van Heineken en 18 miljoen opblaaszwembadjes bij elkaar. Welke extra maatregelen gaat de minister nemen voor waterbesparing op de plekken waar het meeste te winnen valt? Het gewone thuisgebruik van water vormt slechts ongeveer 2% van onze watervoetafdruk. De rest van onze watervoetafdruk is verborgen, bijvoorbeeld in de producten die we kopen. Het eten van één

runderhamburger verbruikt ongeveer evenveel water als een maand lang dagelijks zeven minuten douchen. Wil de minister ook kijken hoe we water kunnen besparen in de 98% van onze watervoetafdruk?

Ten slotte. In Vlaanderen zijn ze al goed bezig om meer hemelwater te gebruiken. Nederlandse provincies pleiten voor het opnemen van voorschriften voor grijswatersystemen in het Besluit bouwwerken leefomgeving. Kan de minister toezeggen dat hij zal kijken of dit mogelijk is? Hoeveel leidingwater kan hiermee bespaard worden? Kan hij hier zo snel mogelijk over rapporteren?

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank. Er zijn geen interrupties. Dan geef ik graag het woord aan de heer Heutink.

De heer **Heutink** (PVV):

Voorzitter. Nederland stevent af op een regelrechte ramp. Dat is niet pas over een paar jaar, maar al over anderhalf jaar. Dat zijn achttien maanden. Nederland moet zich namelijk dan al aan de Europese Commissie verantwoorden over de kwaliteit van het Nederlandse water. Het ziet er niet goed uit: op dit moment voldoet geen enkel Nederlands waterlichaam aan de gestelde doelen uit de Kaderrichtlijn Water. Niet één. En dus kunnen we gerust zeggen dat het water ons aan de lippen staat. Sterker nog, we zijn keihard aan het verzuipen.

Voorzitter. Het niet behalen van die doelen zal betekenen dat Nederland in een waterslot terechtkomt. Het bouwen van huizen zal niet meer kunnen, tal van bedrijven zullen moeten stoppen en het aanleggen van infrastructuur is al helemaal uit den boze. Alles zal compleet tot stilstand komen. De PVV heeft het al vaker gezegd en doet dat vandaag opnieuw: dit is een crisis in wording, die Nederland kapot zal gaan maken. Het is dus tijd dat de minister keihard actie gaat ondernemen om dat te voorkomen.

Voorzitter. De eerste stap daarin -- hoe pijnlijk die ook is -- is dat de minister eindelijk eens moet gaan erkennen dat we die doelen niet gaan halen. Pas daarna kunnen we werken aan het voorkomen van die naderende ramp. We horen graag of de minister ook inziet dat we de doelen van de Kaderrichtlijn Water gaan halen. En ja, voordat iemand ons verkeerd begrijpt, ook de PVV hecht veel waarde aan schoon water. Ook wij vinden het belangrijk dat we die doelen gaan halen. Het is ook belangrijk dat we blijven werken aan schoon water en dat we schoon water schoon houden. Maar feit is dat die doelen niet gehaald gaan worden en dat we nu alles op alles moeten zetten om Nederland van het waterslot te houden.

Behalve dat de minister moet inzien en erkennen dat we die doelen niet gaan halen, moet de minister alles op alles zetten om versoepeling te realiseren. De minister moet wat ons betreft terug naar Brussel om de "one out, all out"-methode helemaal van tafel te krijgen. Met deze methode kan ons hele land op slot gezet worden bij de overschrijding van slechts één stof. Dat valt niet uit te leggen, zeggen we tegen de minister.

Om het nog erger te maken werd tijdens een technische briefing, na de vraag wat het ministerie gaat doen om rechtszaken te voorkomen, het volgende lijstje gepresenteerd. Ten eerste: proberen te voldoen aan alle normen. Twee: pas indien nodig inzetten op de aanpassingen van de richtlijn. En drie: zorgen dat we gereed zijn om met rechtszaken om te gaan. Dit lijstje zet toch op geen enkele manier zoden aan de dijk? We maken ons alleen maar meer zorgen nu blijkt dat het ministerie werkelijk geen idee heeft van wat er op Nederland afkomt. Dit is gokken met de toekomst van Nederland. De minister moet zich niet "voorbereiden op rechtszaken"; de minister moet zorgen dat die rechtszaken er nooit gaan komen. Dat doet de minister niet door maar te wachten, niets te doen en te hopen dat het goed gaat.

Voorzitter. Hij moet ook echt werk gaan maken van de uitzonderingsgronden die de KRW biedt, niet pas als het al te laat is, maar vandaag. We kunnen het ons niet veroorloven om te gokken met Nederland. We kunnen niet achteroverleunen en maar hopen dat het allemaal gaat lukken. Begin ook eens bij de buitenlandse vervuiling die Nederland te verduren krijgt. Alle buurlanden stellen andere normen aan drinkwater. Vies water stroomt onze rivieren binnen. En wie draait ervoor op? Wij natuurlijk weer. Dat is echt compleet van de zotte. Ik hoop echt dat de minister het met ons eens is dat wij ons land niet op slot kunnen laten zetten door buurlanden die nalatig zijn. Graag een reactie op alles wat ik zojuist heb gezegd.

Voorzitter. Dan iets anders. Tijdens de vorige debatten maakte de PVV al duidelijk dat er geen drinkwatertekort is, maar een tekort aan vergunningen. Destijds hebben wij een motie ingediend om de minister in gesprek te laten treden met lokale overheden over dit punt. Vandaag horen we graag van de minister wat er concreet uit die gesprekken is gekomen. Hoeveel nieuwe vergunningen zijn er in Nederland afgegeven? Hoeveel nieuwe drinkwaterwinningspunten zijn erbij gekomen? Welke acties worden op dit moment ondernomen om te zorgen dat er nog dit jaar nieuwe vergunningen worden afgegeven? Graag een reactie van de minister.

Tot slot, voorzitter. We willen graag het belang van drinkwater onderschrijven in dit debat. In tijden van wereldwijde spanningen is het belangrijk dat we onze drinkwatervoorziening koesteren. We willen van de minister weten of hij zich zorgen maakt over de veiligheid van ons drinkwaternet en of hij denkt dat dit een potentieel doelwit kan worden voor vijanden. Ook willen we weten wat de regering doet om de vitale drinkwaterinfrastructuur veilig te houden.

Daar wil ik het bij laten. Dank u wel.

De **voorzitter**:

Heel goed. Dank u. Ik zie een interruptie van de heer Gabriëls.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Ja, dank u wel, voorzitter. Mijn bingokaart zit alweer vol met "'one out, all out'-principe", "naar het buitenland", "historische vervuiling", "juridische uitzondering" en allemaal van dat soort zaken die de heer Heutink van de PVV beschrijft. Mijn vraag aan de heer Heutink is wat positiever. U zegt dat u ook schoon water wilt hebben. Welke concrete oplossingen heeft u dan om het water wél schoon te krijgen, in plaats van telkens alleen maar over juridische uitzonderingen en Brussel te spreken?

De heer **Heutink** (PVV):

Als meneer Gabriëls goed had geluisterd, had hij gehoord dat wij ook gewoon willen dat alle plannen die in het stroomgebiedsplan staan, worden uitgevoerd. Dat zijn concrete maatregelen die het kabinet neemt om te zorgen dat onze waterkwaliteit gaat verbeteren. Die is al verbeterd in de afgelopen decennia. Dat zien we overal terug. Maar als je kijkt naar het lijstje dat we onder andere in de technische briefing hadden -- ik ga 'm er even bij pakken -- zie je gewoon bij de huidige ecologische toestand van de 745 oppervlaktelichamen dat ze eigenlijk allemaal al groen hadden moeten zijn, maar dat er niet één helemaal groen is. Dat betekent gewoon dat we, met nog anderhalf jaar de tijd, in de problemen gaan komen. Dan kunnen we ons best gaan doen om die doelen maar te blijven halen en dan kunnen we ons best gaan doen om die maatregelen uit te voeren -- en dat moet ook -- maar we moeten hier vandaag met elkaar erkennen dat het niet genoeg gaat zijn. We moeten voorkomen dat Nederland op slot raakt en dat doen we en kunnen we alleen doen door in Brussel te pleiten voor versoepeling. Dat kunnen we alleen doen door te erkennen, en dat het kabinet dat ook uitspreekt, dat het gewoon niet gaat lukken.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

De heer Heutink geeft aan dat hij vindt dat alle plannen uit de stroomgebiedbeheerplannen gerealiseerd moeten worden. Er zijn ook heel veel extra plannen waar heel veel provincies mee komen. Vindt hij dan ook dat deze decentrale overheden, die die plannen uitvoeren, ondersteund moeten worden met middelen als dat nodig is om de doelen te halen en om die plannen uit te voeren?

De heer **Heutink** (PVV):

Onderhandelen in Brussel over het afschaffen van de "one out, all out"-methodiek is gratis, dus mijn fractie heeft wel de voorkeur om daarmee te beginnen.

De **voorzitter**:

Tot slot de heer Gabriëls.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Dan constateer ik dat de aandacht niet moet gaan naar het schoner maken van water en decentrale overheden helpen. De aandacht gaat dus wederom naar de bingokaart, namelijk de regels en Brussel, maar niet naar schoner water.

De **voorzitter**:

Nee, nee, nee, nee, meneer Heutink.

De heer **Heutink** (PVV):

Voorzitter, ik mag hier gewoon op reageren.

De **voorzitter**:

Nee, het is afgeconcludeerd en u heeft net uw punt gemaakt. Ik geef het woord aan het lid Kostić.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

"Nederland niet op slot" betekent dat je nu juist alles op alles moet zetten. Daar zijn we juridisch ook toe verplicht. Dat hebben we ook meerdere malen gehoord van de minister. We weten onder andere uit het advies van het PBL dat de huidige maatregelen, waar de heer Heutink net naar verwees, onvoldoende zijn en dat we flink meer zouden moeten doen, onder andere op het gebied van landbouw en industrie. Gezien die twee feiten, is mijn vraag aan de PVV de volgende. Welke maatregelen wil de PVV extra zetten om een stapje richting de doelen te komen? De PVV heeft de doelen losgelaten. Dat is aan de PVV. Maar welke maatregelen wil de PVV zetten om een stapje dichterbij die doelen te komen? Noem één maatregel.

De heer **Heutink** (PVV):

Het versoepelen van de normen brengt ons ook een stapje dichterbij de doelen. Dat is ook een heel mooi idee voor deze minister om te kijken wat hij kan doen om de huidige nationale normen die we hebben gesteld, te gaan versoepelen. We hebben strengere normen dan de landen om ons heen. We zien dat vuil water uit buurlanden ons land binnenstroomt. Dat is gewoon niet terecht. We kunnen die doelen eens in de zoveel jaar herzien. Sterker nog, dat zijn we verplicht richting de Europese Commissie. En de minister kan ook gaan kijken -- dat zou ook een goede vraag aan hem zijn; ik ben dat in mijn inbreng helemaal vergeten, dus dank, lid Kostić -- of er niet een eerder moment te vinden is om met elkaar die vastgestelde nationale doelen, die normen, te versoepelen. Bedankt, lid Kostić.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Graag gedaan. Deze vraag stel ik eigenlijk elke commissievergadering weer aan de heer Heutink. Dat doe ik, hopende dat hij met één concrete maatregel komt om een stap verder te zetten en los te komen van die doctrine van de PVV dat alles maar vergeten moet worden. Het standaardverhaaltje. Want 25 jaar je huiswerk niet doen en dan smeken om een voldoende, nota bene, bij Brussel, vind ik gewoon gênant van de PVV. Want -- ik heb het eerder gezegd -- de rekening komt uiteindelijk bij de burger te liggen. Uiteindelijk is het de belastingbetaler die moet gaan betalen voor de vervuiling die wordt veroorzaakt door onder andere de industrie en de landbouw. Dan is mijn concrete vraag als volgt. Wat vindt de PVV: wie moet de rekening gaan betalen voor de vervuiling in het land? Zijn het de vervuilers zelf, de grotere bedrijven, de landbouw en de industrie, of steeds weer de gewone Nederlander?

De heer **Heutink** (PVV):

De rekening gaat uiteindelijk terechtkomen bij alles en iedereen op het moment dat Nederland in een waterslot terechtkomt. Dan heeft heel Nederland namelijk een probleem. Dan kunnen we allemaal bijvragen gaan verzinnen en allemaal andere uitweggetjes gaan verzinnen, maar dit is de kern. De PVV roept al sinds wij hier in de Kamer zitten dat wij die regels moeten versoepelen, dat die doelen onhaalbaar zijn, dat we die niet gaan halen en dat het een groot drama gaat worden. Daar waarschuwen wij al jaren voor. Vorige kabinetten hebben daar helemaal niets mee gedaan. We zien nu dat dit kabinet iets begint in te zien, dat het toch wel misschien een probleem kan gaan worden. Nou, ik kan u garanderen: dat wordt een probleem van jewelste en als we dat niet als de wiedeweerga gaan erkennen,

hebben we begin 2027 een probleem, want dat kan er in Nederland helemaal niets meer.

De **voorzitter**:

Tot slot voor u, lid Kostić.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Dat zijn heel veel woorden om te zeggen dat de PVV gewoon blijft wegstaren. Als we dus straks op slot zitten, als er straks nóg meer op het bordje van de gewone burger terechtkomt, is dat puur te danken aan de PVV en iedereen die aan die kant zit als het gaat om wegstaren en geen serieuze maatregelen willen treffen. En ook nog eens die grootvervuilers blijven matsen, hè. Want die kunnen gewoon gratis vervuilen, terwijl uiteindelijk de gewone burger voor die kosten opdraait. Ik vind dat echt schandalig van de PVV.

De **voorzitter**:

Oké. Ik geef nu het woord aan de heer Gabriëls.

De heer **Heutink** (PVV):

Ja, maar voorzitter, ik ga hier echt een punt van orde van maken. Op het moment dat we in een interruptiedebat zitten en er worden een aantal concrete verwijten naar mijn fractie gemaakt, heb ik het recht om daarop te reageren, vind ik.

De **voorzitter**:

Ik zal zeggen hoe ik ernaar kijk. Het gebeurde zojuist ook bij de heer Gabriëls. Hij stelt u een vraag, u ontwijkt dat antwoord en vervolgens wordt er afgeconcludeerd. Dan is dat het. Daarom geef ik het woord aan de heer Gabriëls.

De heer **Heutink** (PVV):

Maar, voorzitter, dan ga ik nog een punt van orde maken. Het is niet aan u om de inhoud van een interruptie te beoordelen. Het is aan u om de orde van de vergadering te bewaken en niet om mijn antwoorden, die ik namens de PVV geef in een interruptie, te kwalificeren als wel of niet inhoudelijk of wel of

niet een terechte vraag. Dat is niet aan de voorzitter, dus daar maak ik echt bezwaar tegen.

De **voorzitter**:

Dat is prima. Ik heb geen inhoudelijk oordeel over uw antwoord.

De heer **Heutink** (PVV):

Jawel.

De **voorzitter**:

Dat heb ik totaal niet. Het is wel zo dat als ik merk dat er wordt afgeconcludeerd door een collega en er zit verder geen vraag in, ik het dan tijd vind om door te gaan naar meneer Gabriëls. Dus, meneer Gabriëls.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Dan zal ik beginnen met iets positiefs. Afgelopen weekend was de Maas Cleanup. Dat betekent dat er duizenden mensen zwerfafval gaan rapen langs de Maas tussen Eijsden en Rotterdam. Zoals u weet, is in Limburg de Maas nooit ver weg. We zijn heel trots op die rivier. Mosa Trajectum, onze hoofdstad, is ernaar genoemd en er zijn zelfs mensen die hun kinderen Maos noemen. Ik vind dat wel gaaf.

Miljoenen mensen zijn ook van die rivier afhankelijk voor hun drinkwater. Mensen willen hún rivier schoonhouden en doen wat ze kunnen doen daaraan. Tegelijkertijd vragen deze mensen zich ook af wat de overheid doet om deze levensader, hun ecosysteem, te beschermen. Zij vragen zich af waarom pfas, microplastics, zeer zorgwekkende chemische stoffen, granulaat, staalslakken en immobilisaat geloosd of gestort mogen worden in hun rivier. Tijdens de Maas Cleanup gaven deze mensen aan dat zij dromen van een schonere rivier met veel dierenleven, veel gezonde, veilige zwemmogelijkheden en andere recreatiemogelijkheden. Kortom, dat is een evenwicht tussen economie en ecologie.

De stand van zaken ten aanzien van de tussentijdse evaluatie van de Kaderrichtlijn Water laat helaas iets anders zien dan dat gewenste toekomstbeeld. De kwaliteit van het oppervlaktewater wordt in heel Nederland iets beter, maar bijna geen enkel waterlichaam voldoet aan de gestelde doelen. De ecologische kwaliteit blijft flink achter. Op veel plekken in Nederland is zwemmen tijdens een warme zomer onmogelijk vanwege de

blauwalg. Wat gaat de minister doen om de kwaliteit van zwemwater te verbeteren en het aantal zwemlocaties uit te breiden?

Grote zorgen heeft GroenLinks-Partij van de Arbeid over de kwaliteit van het grondwater. 19 van de 23 grondwaterlichamen voldoen niet aan de normen. De kwaliteit van het grondwater verslechtert en ook droogteproblematiek ligt op de loer. Er zijn nu alweer overal bosbranden. Deelt de coördinerend minister voor water de zorgen van GroenLinks-Partij van de Arbeid ten aanzien van de verslechtering van de grondwaterkwaliteit? Wat gaat hij concreet doen om het grondwater te beschermen? Hoe staat het met de uitvoering van de motie van D66 over stoppen met het gebruiken van bestrijdingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden?

Debattenlang noem ik de minister de "coördinerend minister voor water". Hij is namelijk verantwoordelijk voor het halen van de doelen in de Kaderrichtlijn Water. Hij zal zijn collega's die over ruimte, vergunningen en landbouw gaan, moeten aanspreken. Het verbeteren van de waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid kan alleen integraal aangepakt worden. Is de coördinerend minister in overleg met zijn collega van VRO om in de Nota Ruimte ook ruimte te reserveren voor waterberging en drinkwaterwinning? Dezelfde vraag heb ik over het creëren van waterzuinige wijken en drinkwaterbesparing via het Besluit bouwwerken leefomgeving. Is de coördinerend minister voor water betrokken bij de besluiten over de normen ten aanzien van pesticiden en mest? Deze stoffen komen uiteindelijk ook terecht in het water waar deze minister over gaat. Heeft hij dan ook het laatste woord over de toelatingsregels? Zo ja, waarom zijn die regels dan nog niet Kaderrichtlijn Water-proof? Of vangt deze minister bot bij de beide bewindspersonen van de BBB op de portefeuilles Ruimtelijke Ordening en LVVN? Ik wil de minister vragen om hierover uitleg te geven.

Dan de lozingen en onttrekkingen door de industrie. Herkent de minister de grote achterstand in het Kaderrichtlijn Water-proof maken van vergunningen? Is de minister het met GroenLinks-Partij van de Arbeid eens dat het niet-tijdig actualiseren van vergunningen voor 2027 -- mijn buurman noemde het al -- juridische en financiële risico's met zich meebrengt voor bedrijven en overheden? Kan de minister enkele voorbeelden van die risico's geven? Is de minister van plan extra inzet te plegen op het Kaderrichtlijn Water-proof maken van vergunningen om zo die risico's te verlagen, en niet te ontlopen, zoals mijn buurman Heutink aangeeft?

Voorzitter. Om Nederland nu en in de toekomst van het slot te halen en te houden, zal de rijksoverheid met een oplossing voor de stikstofproblemen én het water moet komen. Neemt de minister het verbeteren van de waterkwaliteit ook expliciet als opdracht mee in de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel, ook wel "commissie stikstof" genoemd?

Voorzitter. GroenLinks-Partij van de Arbeid heeft vertrouwen in de verschillende plannen die decentrale overheden hebben. Die presenteren ze nu ook samen. Met name het goede voorbeeld van Brabant springt er echt

uit. Brabant heeft afgelopen donderdag met de waterschappen De Dommel, Aa en Maas en Brabantse Delta een fantastisch plan gepresenteerd. De urgentie spatte ervan af. Maar de waterschappen en de provincies hebben wel landelijke steun nodig voor het daadwerkelijk uitvoeren van die plannen. Op welke manier ondersteunt de minister de extra inzet van decentrale overheden? Is hij vanwege de urgentie om de doelen te halen, van plan om bij de Voorjaarsnota geld te ramen om decentrale overheden beter te ondersteunen in hun waterplannen?

Voorzitter. GroenLinks-Partij van de Arbeid wil samen stappen zetten op weg naar schone watervoorraden, voor nu en in de toekomst. We moeten met zorg omspringen met water waarvan we met z'n allen, iedereen hier, zo houden. We zijn er ook van afhankelijk. Daarmee worden de risico's voor bedrijven, bouw en overheden kleiner, maar het is vooral belangrijk voor de gezondheid van ons allemaal hier, voor ons mensen of, zoals het lid Kostić altijd zegt, mensen en andere dieren.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Er zijn geen interrupties. Dan geef ik het woord aan de heer Pierik.

De heer **Pierik** (BBB):

Dank, voorzitter. Bij het waterdossier lijkt iedereen naar elkaar te wijzen. De waterschappen wijzen naar de provincies, de provincies wijzen naar de waterschappen en beide wijzen ze naar de minister van Infrastructuur en Waterstaat, die op zijn beurt weer met enige regelmaat wijst naar andere ministers. Mijn buurman heeft dat wel de "spaghettiverantwoordelijkheid" genoemd. De minister van Infrastructuur en Water heeft de rol van coördinerend minister. Maar in alle eerlijkheid, mij is niet echt duidelijk wat dat dan precies betekent.

Ik neem u even mee terug naar het vorige waterdebat waarin ik een motie indiende over de normering van overige wateren. Deze motie werd door deze minister ontijdig verklaard. De motie hoort namelijk bij LVVN thuis, zei hij. Vervolgens heb ik aangeklopt bij het ministerie van LVVN. Daar zegt men: uw motie hoort hier niet thuis, u moet bij de minister van Infrastructuur en Waterstaat zijn. Ik ben er eigenlijk wel een beetje klaar mee. Misschien moeten de ministers maar eens een goed gesprek voeren over de verdeling van de verantwoordelijkheden. Dit kan gewoon niet. Als Kamerlid word ik van het kastje naar de muur gestuurd en zo werkt dat niet. Ik wil hier graag een reactie op van de minister.

Voorzitter. Een ander voorbeeld van onduidelijke regie is de exotenproblematiek. De aanpak van exoten valt onder LVVN, maar exoten

zijn ook van belang voor de waterkwaliteit. Neem de Amerikaanse rivierkreeft. Deze kreeft vreet planten uit watergangen, wat ernstige gevolgen heeft voor de vermesting van het water. Heeft de minister in beeld wat de gevolgen zijn van het toenemende aantal exoten voor het halen van de KRW-doelstellingen? Wat is de impact van de Amerikaanse rivierkreeft, de Japanse duizendknoop of de bever? Dan bedoel ik niet de directe impact op de waterkwaliteit, maar de impact op het onderhoud van de watergangen in termen van veiligheid en middelen. Door verzakkingen als gevolg van bevergraafwerkzaamheden kan het gevaarlijk worden. Dat kost allemaal vele miljoenen extra.

Voorzitter. Dat is meteen een bruggetje naar dijkonderhoud. 75% van het budget gaat naar ...

De **voorzitter**:

Meneer Pierik, u heeft een interruptie van het lid Kostić.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Eerst even complimenten aan de BBB, want die frustratie over van het kastje naar de muur gestuurd worden voelt de Partij van de Dieren ook. Dit is echt een zorgelijk punt. Maar even inhoudelijk, over de rivierkreeft. Ik vroeg me af of de BBB de resultaten kende van een pilot van het hoogheemraadschap van Rijnland in Leiden. Daarin hebben ze natuurlijke oevers gebruikt om de problemen met de rivierkreeft aan te pakken. Dat bleek ontzettend effectief: natuurlijk, kosteneffectief en niet dweilen met de kraan open. Staat de BBB ervoor open om dat te versterken?

De heer **Pierik** (BBB):

Dank voor de complimenten in de eerste aanleg. Wat betreft de vraag over de rivierkreeft: de BBB staat open voor alle initiatieven die er zijn om de vervuiling door de rivierkreeft te beperken, of het nu natuurvriendelijke oevers zijn of andere dingen. De rivierkreeft is ook bruikbaar in de visserij. Volgens mij moeten we alle mogelijkheden benutten om de schade die de rivierkreeft veroorzaakt te beperken.

De **voorzitter**:

Gaat u verder.

De heer **Pierik** (BBB):

Ik was bezig met het bruggetje naar dijkonderhoud. 75% van het budget gaat op in de voorfase, dus nog voordat de schop de grond ingaat. Dat is het gevolg van inefficiënte wetgeving. Ziet de minister dat ook en, zo ja, kan hij hierop acteren?

Voorzitter. Wat nutriënten betreft lijkt deze minister vooral te wijzen naar de minister van LNV, maar nutriënten komen niet alleen uit de landbouw. Zo spelen naast de exoten waar ik het net over had, ook de riooloverstorten en de rioolzuiveringsinstallaties een rol. Eerder stelde ik Kamervragen over riooloverstorten. In mijn ogen wordt de rol van deze overstorten te klein gemaakt. Het Boven-Dommelgebied heeft al 31 riooloverstorten. Wat doet de minister om de gevolgen van deze overstorten nader in beeld te krijgen?

Voorzitter. Glastuinbouw Nederland meldt ons dat ze last hebben van het ontoereikende beheer en onderhoud van riolering, waardoor stoffen alsnog in het oppervlaktewater komen. Wat doet de minister om dit probleem aan te pakken?

Dan wil ik het nog hebben over het Waterkwaliteitsportaal. Op dit portaal zijn veel meetgegevens te vinden. Ze zijn ook redelijk recent. Maar helaas zijn deze gegevens lastig toegankelijk.

Voorzitter. Vorige week was ik op werkbezoek bij een DAW-project. Mij viel op dat boeren vaak helemaal niet goed weten wat de kwaliteit van hun water is. De database is groot, complex en staat vol coderingen, waardoor een gemiddelde boer niet goed kan zien hoe de waterkwaliteit van zijn percelen ervoor staat. Heeft de minister er al eens aan gedacht om deze database wat toegankelijker te maken?

Voorzitter. Dan nog even over het bouwen van woningen op water. We leven in een waterrijk land. We worstelen met ruimtegebrek. We willen voedsel, natuur, mobiliteit, wonen en werken. We moeten bij bouwen natuurlijk rekening houden met water en bodem. Er ligt een cruciale opgave op het terrein van woningbouw. Jaarlijks moeten we er zo'n 100.000 woningen bij bouwen. Is de minister bereid om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om bouwen op water mogelijk te maken?

Voorzitter, ten slotte. De landbouwgebieden lopen leeg. Ik was onlangs in de Peel. Ik ben mij kapotgeschrokken van het aantal boeren dat daar stopt en van de desolate toestand van het gebied. Grasland wordt omgezet in natuur. Voor wie denkt dat dit romantische plaatjes oplevert: nou, echt niet. Het worden kale, half ondergelopen vlaktes, met honderden bomen die volop in het water staan. Grasland wordt soms ook omgezet in akkerbouw. Ik denk dat we het kind met het badwater weggoien. Want als er één gewas is dat goed is voor bodem en water, is dat grasland. Ik vind dat deze minister zich heel druk moet maken over de gevolgen van het beperken van het blijvend graslandareaal.

De **voorzitter**:

Rondt u langzaam af, meneer Pierik?

De heer **Pierik** (BBB):

Ik ben met de laatste zin bezig, voorzitter. Ik vraag dus aandacht voor het steeds kleiner worden van het graslandareaal en de gevolgen daarvan voor de waterkwaliteit. Ik wil graag weten of de minister dat ook als een probleem ziet en hoe hij dit wil ondervangen. Ik wil wel graag hebben dat de minister dan niet alleen maar verwijst naar de minister van LNV.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Ik wil de heer Pierik van de BBB, met wie ik regelmatig discussies heb in het waterdebat, even complimenteren. Hij heeft namelijk de woorden "spaghettiverantwoordelijkheid" en "coördinerend minister" genoemd. Dat zijn allemaal zaken waarin wij samen zouden moeten optrekken om het water te verbeteren. Dat heeft inderdaad ook te maken met de spaghettiverantwoordelijkheid, de verschillende verantwoordelijkheden en de manier waarop het daadwerkelijk geregeld is tussen de ministeries.

Dan even over het laatste punt dat hij maakte, over de graslanden die verdwijnen voor vreselijke bomen en voor akkerbouw en sierteelt, waardoor de waterkwaliteit inderdaad slechter wordt.

De **voorzitter**:

Wat is uw vraag?

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Daar heb ik eerder aandacht aan geschonken. Is de heer Pierik, de BBB, bereid om er samen met GroenLinks-Partij van de Arbeid voor te zorgen dat op ruimtelijk niveau, ook bij decentrale overheden, de Omgevingswet ingezet kan worden om voorschriften op te leggen aan die gebieden? Daardoor stoten graslanden, en daarna akkerbouw, minder problematische stoffen uit voor de waterkwaliteit.

De heer **Pierik** (BBB):

De BBB is nooit zo van het beperken van ondernemerschap. Maar wij zien ook dat gemeentelijke overheden bevoegdheden hebben en maatregelen kunnen treffen om allerlei dingen te organiseren. Er zijn bijvoorbeeld gemeenten die

geen uitbreiding van de intensieve veehouderij willen. Daar kunnen gemeenten voor kiezen. Ik zou die regie in ieder geval niet vanuit Den Haag willen oppakken.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Dan zal ik de vraag iets strakker stellen: wat wil de BBB dan wél doen om die graslanden te behouden en te beschermen, voordat alles vervolgens akkerbouw of sierteelt wordt? Wat wil de BBB doen om die graslanden te behouden?

De heer **Pierik** (BBB):

De heer Gabriëls weet ook dat de afbouw van de derogatie geresulteerd heeft in druk op de mestmarkt, waardoor nogal wat graslanden zijn omgezet in akkerbouw. Dat zijn dingen die we natuurlijk niet willen. We proberen vanuit Brussel meer energie te zetten op een graslandnorm. Ik bedoel dat we de hoeveelheid nutriënten die gras nodig heeft, in balans brengen met de bemesting die zo'n gewas nodig heeft. Dan is grasland natuurlijk een prachtig gewas. Zoals ik ook in mijn inbreng aangaf, is blijvend grasland het beste gewas dat je kunt hebben voor water en bodem.

De heer **Buijsse** (VVD):

Ik sla even aan op de drijvende woningen waar de heer Pierik het over had. Kunt u daar misschien wat meer over uitweiden? Wat bedoelt u daar precies mee? Dat vraag ik temeer omdat collega De Groot in het verleden een motie op dit onderwerp heeft ingediend.

De heer **Pierik** (BBB):

Dank voor die vraag. Het is een belangrijk onderwerp. We zien natuurlijk dat Nederland enorm aan het worstelen is met ruimte. Kijk naar de ruimtes, naar de waterlichamen in Nederland, of dat nou uiterwaarden of andere grote waterplassen zijn. Dan zie je dat er echt serieuze mogelijkheden zijn om de woningopgave waarvoor we staan, in te vullen met drijvende woningen. Met drijvende woningen heb ik het niet over een bootje waar een woning op staat. Dan hebben we het echt over pontons waar 48 appartementen op gebouwd kunnen worden en die heel stormbestendig zijn. Dat is volgens mij een geweldige mogelijkheid om de woningopgave die we hebben, in te vullen, temeer omdat het multifunctioneel gebruik is van grond. We worstelen in Nederland enorm met ruimte. Als we grond of water op meerdere manieren kunnen benutten, is dat gewoon een dikke plus.

De **voorzitter**:

Dan geef ik het woord aan de heer Soepboer.

De heer **Soepboer** (NSC):

Dank, voorzitter. Vandaag spreken we weer over de wondere wereld van water. Dat doen we in drieën: waterkwaliteit, waterkwantiteit en waterveiligheid. Dat doen we in willekeurige volgorde. Even een waarschuwing vooraf: ik kan niet geheel uitsluiten dat er geen bingowoorden voor de kaart van de heer Gabriëls in mijn betoog zullen zitten, maar we gaan het meemaken!

We beginnen met de kwaliteit. Allereerst de Kaderrichtlijn Water. Het wordt steeds duidelijker dat de doelen in 2027 niet behaald zullen worden. Wat Nieuw Sociaal Contract betreft blijven we ons desalniettemin onverminderd inzetten om de waterkwaliteit te verbeteren. Water moet wat mij betreft zo schoon mogelijk zijn, met als toekomstperspectief dat we water weer uit de klomp kunnen drinken; ik noemde dat eerder. Mijn fractie geeft er de voorkeur aan om vooral te kijken naar waar we invloed op hebben en wat we wel kunnen en willen doen. Denk aan het grotendeels verbieden van pfas, het terugdringen van lozingen, het actualiseren van vergunningen en het terugdringen van grensoverschrijdende vervuiling. Het streven naar schoon water is echter wat anders dan het halen van de KRW-doelen. Wij lezen dat de minister bezig is om onderzoek te doen naar eventuele doelaanpassingen en uitzonderingen. Dat lijkt ons een verstandige zaak, waarbij wij een reële aanpak voorstaan.

Voorzitter. Dat brengt mij bij de ubiquitaire stoffen in het water. Dat zijn stoffen die er nu één keer in zitten, niet meer worden geloosd, als het goed is, en niet of nauwelijks afbreken. Dat deze stoffen meewegen bij het halen van de KRW-doelen, zorgt voor een vertroebeld beeld. We zien namelijk niet meer wat de invloed is van al onze verbeteringen. Door deze ubiquitaire stoffen mee te rekenen, in combinatie met het "one out, all out"-principe, blijven eigenlijk alle waterlichamen dieprood gekleurd, wat we ook doen, en we doen best wel wat. Deze stoffen uitsluiten betekent niet dat ze niet meer in het water zitten, maar zorgt wel voor een beter beeld van de effecten van de gedane inspanningen. Je kunt ze desnoods apart blijven meten en er natuurlijk voor zorgen dat er niks mee bij komt, maar haal ze alsjeblieft uit de KRW.

Mijn fractie stelt de minister daarom de volgende vragen. Is de minister bereid om serieus te onderzoeken of ubiquitaire stoffen buiten de doelstellingen kunnen worden gehouden? Kan de minister toezeggen om de bevindingen te rapporteren aan de Kamer? Wat is de stand van zaken van de motie-Soepboer waarin wordt opgeroepen om bij de Duitse regering aan te

dringen op het invoeren van grenswaarden van pfas-lozingen? Staat de minister ervoor open om ook met België en Frankrijk in gesprek te gaan, gezien de stroming van de rivieren?

De **voorzitter**:

Meneer Soepboer, ik neem aan dat u uw vragen gesteld heeft en overgaat naar een ander onderwerp?

De heer **Soepboer** (NSC):

Ik zou nu overgaan naar de kwantiteit.

De **voorzitter**:

Dan gaan we eerst luisteren naar een interruptie van de heer Heutink.

De heer **Soepboer** (NSC):

Gaan we doen.

De heer **Heutink** (PVV):

Dan komt de kwaliteit nu! Het duurde even voordat meneer Grinwis 'm begreep. We hebben als Kamer eerder een motie aangenomen om dat "one out, all out"-principe te schrappen, waar meneer Soepboer net terecht naar verwees. Vervolgens werd het niet afgeschaft, maar werd er een ander instrument naast gezet om te bekijken wat het zegt over de kwaliteit van ons water. Maar nog steeds worden we juridisch afgerekend op dat verschrikkelijke "one out, all out"-principe. Ik vraag meneer Soepboer hoe hij daarin staat. Vindt hij de huidige rekenmethodiek goed? Of moeten we volgens hem echt afscheid nemen van het feit dat we juridisch gebonden worden aan dat verschrikkelijke "one out, all out"-principe?

De heer **Soepboer** (NSC):

Wat Nieuw Sociaal Contract betreft zijn er twee dingen. Schoon water en de Kaderrichtlijn Water zijn eigenlijk twee aparte dingen. We zijn een groot voorstander van schoon water. We willen er alles aan doen om dat water zo schoon mogelijk te krijgen. Alleen, we zien dat het met de huidige manier van meten en observeren in 2027 bijzonder lastig gaat worden. Dan druk ik mij even heel zacht uit. Een groot onderdeel daarvan, een grote reden daarvoor,

is dat het hele waterlichaam wordt afgekeurd als één klein stofje in een hele kleine hoeveelheid in het water zit, zelfs als de hoeveelheid dusdanig klein is dat ik het uit mijn klomp wel zou durven drinken. Daardoor zien we de dingen die we wel hebben gedaan om de rest van de waterkwaliteit te verbeteren ook niet. Daar zit het grote punt voor mij. Er gebeuren best wel dingen en we maken ook vorderingen, maar je ziet ze niet. Daarom zeg ik eigenlijk twee dingen. Eén. Ik blijf erop aandringen om dat "one out, all out"-principe los te laten. Dat hebben we eerder ook gezegd, dus dat wil ik graag onderstrepen. Maar dat is niet het enige. Daarnaast zouden we graag zien dat de ubiquitaire stoffen die nu eenmaal in dat water zitten, die dat water al hebben vervuild ... Ik zeg niet dat ze gezond of goed zijn, maar ze zitten er nou eenmaal in en dan breken ze eigenlijk heel lastig tot niet meer af. Doordat we die stoffen mee blijven rekenen in het wel of niet halen van onze doelen, gaan we die doelen niet halen en zien we ook niet wat er wel gebeurt, wat er wel vooruitgaat. Daarom zou ik zeggen: blijf erop inzetten om van het "one out, all out"-principe af te gaan. Twee. Zorg er ook voor dat we die ubiquitaire stoffen niet meer mee gaan wegen. Je mag ze dus nog meten en in de gaten houden, maar weeg ze niet meer mee.

De heer **Heutink** (PVV):

Dit klinkt hartstikke goed. Ik ben blij dat NSC dit zegt. Ik wil het wel even concreet maken. Zou het dan niet verstandig zijn om de minister op pad te sturen richting Brussel en hem op te dragen om met al die lidstaten in overleg te gaan en daar de meerderheid op te zoeken om ervoor te zorgen dat we afscheid kunnen nemen van of in ieder geval niet meer juridisch gebonden zijn aan dat "one out, all out"? Want het zegt niks over de kwaliteit van ons drinkwater. Kan ik meneer Soepboer daarover aan mijn zijde vinden?

De heer **Soepboer** (NSC):

We gaan kijken waar we elkaar in de concretie kunnen vinden, maar in principe kan dat wel. We zijn nooit een voorstander geweest van het "one out, all out"-principe en zijn dat nu ook niet. Als we dus een manier kunnen vinden om dat los te laten, dan zijn we daar een voorstander van. Dat betekent dus niet dat we niet willen werken aan de verbetering van onze waterkwaliteit.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Dit vind ik dan dus best wel ingewikkeld. NSC en de heer Soepboer zeggen "we willen heel erg graag schoon water" en vervolgens noemen ze alleen maar zaken die te maken hebben met naar Brussel gaan, historische verontreiniging en naar het buitenland gaan. Ik zou het dan heel veel fijn

vinden als er ook gezegd wordt "we gaan zelf voorstellen indienen om decentrale overheden te helpen" en "we gaan zelf voorstellen indienen om die vergunningen daadwerkelijk sneller geactualiseerd te krijgen", maar dat gebeurt dus niet. Het punt is dat "we willen schoon water" geen vrijblijvende opmerking is. Dan moet je dus ook je aandacht aan beide kanten schenken.

De **voorzitter**:

Dus uw vraag is?

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

De vraag is: is de heer Soepboer van NSC het met GroenLinks-Partij van de Arbeid eens dat er extra middelen moeten komen voor decentrale overheden om daadwerkelijke oplossingen in het veld, in de regio's, van onderop te realiseren ter verbetering van de waterkwaliteit?

De heer **Soepboer** (NSC):

Ik snap dat de heer Gabriëls het ingewikkeld vindt, want het is ook heel ingewikkeld; het is niet makkelijk. Daarom zegt Nieuw Sociaal Contract ook: we zijn een voorstander van schoon water en willen daar ook dingen voor doen. Ik heb hier net genoemd wat we wel kunnen doen, zoals het grotendeels verbieden van pfas. Ik heb daar zelf meerdere moties over ingediend. Een daarvan heb ik ingediend met het lid Kostić, die daar net ook al even naar verwees. Ik heb er eentje ingediend over grensoverschrijdende pfas. We zijn ook altijd bereid om daarin mee te kijken. Ik heb wel altijd gezegd dat er ook enkele pfas zijn waarbij we toch even voorzichtig moeten zijn. Uiteindelijk kunnen we daarvoor misschien tot een verbod komen, maar daar moeten we nu voorzichtig mee zijn, omdat het anders ook tot grotere gevolgen kan leiden. Ik heb net ook het terugdringen van lozingen genoemd. Vergunningen actualiseren heb ik net genoemd. Dat zijn allemaal dingen waarbij we elkaar volgens mij prima kunnen vinden. Dat het per definitie meer geld moet gaan kosten, dat moeten we nog maar eens even bezien. Maar we willen best stappen zetten, ook zeker in de richting van de heer Gabriëls.

De **voorzitter**:

Vervolgt u uw betoog.

De heer **Soepboer** (NSC):

Dank, voorzitter. Dan gaan we naar de kwantiteit. Naast de specifieke punten over de kwaliteit hebben we ook zorgen over de bredere waterbescherming. Steeds vaker valt er in de media te lezen dat de staat van dijken een gevaar vormt en dat wateren en rivieren stijgen door neerslag in ons land en landen om ons heen. Mijn fractie pleit voor een adaptieve aanpak waarmee we voorbereid zijn op toekomstige risico's en flexibel kunnen inspelen op veranderende omstandigheden. In een stuk van de Vereniging van Waterbouwers lezen we dat de dijkversterking onder druk staat door milieu- en waterwetgeving en inefficiëntie. Baggeren of het slaan van een damwand zou lastig worden. Is de minister hiermee bekend? Wat is de minister van plan hieraan te gaan doen? Hoe wil de minister kosteninefficiëntie of andere inefficiëntie aan gaan pakken? Is de minister het met mij eens dat landelijke regie versnippering voorkomt, waardoor de beschikbare middelen beter en sneller ingezet kunnen worden in de landelijke opgave ter versterking van de dijken? Kan de minister duidelijkheid bieden aan de Kamer over de gevolgen die het gieten van de KRW in wetgeving met zich meebrengt? Klopt het dat er mogelijk geen of minder vergunningen afgegeven zullen worden na 2027? Wat zijn de effecten op de werkzaamheden aan de dijken van ons land? Hoe zorgt u ervoor dat alle beschikbare middelen goed in worden gezet, met daarbij de afweging van mitigerende tegenover adaptieve maatregelen?

Voorzitter. Dan kom ik bij mijn laatste blokje, de waterkwantiteit. In de toekomst is schaarste van drinkwater een relevant thema. Laatst was ik bij de Puurwaterfabriek in Emmen. Daar produceert men dagelijks zuiver proceswater uit rioolwater. Naar eigen zeggen zouden ze daar ook drinkwater kunnen produceren uit rioolwater, maar ze lopen natuurlijk tegen heel veel juridische belemmeringen aan. Ook gezien de toenemende druk op onze watervoorziening is mijn vraag aan de minister: hoe kijkt hij hiernaar? Ziet de minister ook mogelijkheden om bijvoorbeeld de juridische belemmeringen hiervoor weg te nemen? Is hij bereid de mogelijkheden te onderzoeken om dit water geschikt te maken als drinkwater?

Voorzitter. Mijn laatste vraag: hoe zorgt de minister er concreet voor dat er genoeg ruimte voor drinkwatervoorraden gereserveerd wordt in de Nota Ruimte, die het kabinet momenteel aan het ontwerpen is?

Dan dank ik u vriendelijk en zeg ik tegen de heer Gabriëls: spaghettiverantwoordelijkheid. Dank u wel.

De voorzitter:

Ik zie dat het lid Kostić een interruptie heeft.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Ik hoor de heer Soepboer praten over ubiquitaire en niet-ubiquitaire stoffen. Ik denk dat we die goed inzichtelijk hebben. De KRW maakt daar ook onderscheid tussen. We hebben daar ook plaatjes van gezien, dus we weten waar we nog inzet op moeten plegen. Er zijn talloze adviezen over geweest. Maar het laatste advies van de expertgroep in reactie op de tussenevaluatie van de KRW, van onder andere het PBL, is daar heel duidelijk in. Die stelt onder andere: zorg nou dat je een integrale aanpak inzet voor wat je nu nog gaat doen, dat je kijkt waar je met hetzelfde geld zo veel mogelijk problemen tegelijkertijd kunt oplossen, en zorg er tegelijkertijd voor dat je ook weet welke effecten je maatregelen hebben, dat je dat gewoon inzichtelijk krijgt en dat dat duidelijk wordt. Al die tijd heeft dat dus gemist. Is de heer Soepboer bereid om met ons mee te denken om dat ook aan de minister mee te geven, zodat daar verbetering in komt?

De heer **Soepboer** (NSC):

Meneer Soepboer is altijd voorstander van integrale aanpakken en wil uiteraard overal over meedenken.

De **voorzitter**:

Dan geef ik het woord aan de heer Buijsse.

De heer **Buijsse** (VVD):

Dank u wel, voorzitter. Graag wil ik voorafgaand aan mijn inbreng aan de commissie melden dat ik vandaag Peter de Groot vervang, die een plenair debat heeft op dit moment. Ik zal uiteraard mijn best doen om de vragen te beantwoorden.

Voorzitter. Graag neem ik enige ruimte om mezelf te introduceren op dit onderwerp. Want als geboren en getogen Zeeuw, voormalig zwemmer en landbouwkundige ben ik goed doordrongen van het belang en tegelijkertijd de problematieken die met water te maken hebben. Water is in de basis een bron van leven, maar water kan ook machtig zijn en mensenlevens verwoesten. Nederland is een waterland. We zijn als land gebouwd op water en we vechten ertegen. Als Zeeuw durf ik te zeggen: luctor et emergo. Voor mensen aan de keukentafel nemen de zorgen rondom water toe. We moeten harder werken om de kelder leeg te houden of om te zorgen dat er juist voldoende water in onze tuinen of op de akkers is. We vragen ons meer dan ooit af of er wel genoeg en veilig drinkwater is.

Voorzitter. Twee weken geleden mocht ik in het kader van mijn portefeuille circulariteit een werkbezoek brengen aan een gebiedsontwikkelaar in de buurt van Tiel. Hier zag ik met eigen ogen hoe zandwinning,

natuurontwikkeling en waterberging hand in hand gaan met elkaar. Wat de VVD betreft biedt dit soort gebiedsontwikkelingen nog meer kansen, bijvoorbeeld voor woningbouw en recreatie, en wellicht ook voor lagere dijken. Mijn eerste vraag aan de minister is waarom er de laatste jaren zo weinig vergunningen afgegeven zijn voor dit type gebiedsontwikkelingen. Als voormalig wethouder in Bergen, in Noord-Limburg, waar in verband met de waterveiligheid van de Maas een dergelijke multidisciplinaire gebiedsontwikkeling liep, heb ik gezien dat we het in Nederland ook wel erg complex hebben gemaakt. Gebiedsontwikkelaars, zandwinners, gemeentes, provincies, waterschappen en bovenal Rijkswaterstaat moeten samenwerken, wat tot ongekende juridische maatwerktrajecten leidt. Ik heb gezien dat er dan kartrekkers moeten zijn die wel van erg goeden huize moeten komen om voor zulke lange trajecten energie te houden. Hoe kijkt u hiertegen aan? Vindt u ook dat we aan moeten sturen op meer van dit soort gebiedsontwikkelingen? Hierop aangrijpend vraag ik de minister ook naar de status van het lopende onderzoek naar de Beleidslijn grote rivieren. Ik vernam van een casus op Kamperland ... Ik bedoel Kampereiland, sorry. Kamperland is heel wat anders, zeg ik als Zeeuw. Ik vernam van een casus op Kampereiland dat dit gebied is aangewezen als waterbergingsgebied, voor het geval extreme waterstanden zich voordoen. Er zou een vervolgonderzoek plaatsvinden, dat in 2025 zou starten. De vraag aan de minister is wat de status is van dit onderzoek en of hij begrip heeft voor de inwoners uit dit gebied. Loopt er op dit onderwerp actie op een eerdere motie van Peter de Groot over drijvende woningen aan het IJsselmeer?

Voorzitter. Een tweede punt waar ik aandacht voor wil vragen, is de hoogwaterbescherming. Eind 2023 werd nog gedacht aan het verstevigen van 2.000 kilometer dijk tot 2050. Begin dit jaar is gebleken dat dit om "slechts" 1.400 kilometer gaat. Dit heeft gevolgen voor het benodigde budget voor de versteviging van de dijken. De waterschappen hebben aangegeven hiervoor 1,25 miljard -- dat is de helft van het benodigde budget -- beschikbaar te stellen. U hebt aangegeven dat het Rijk staat voor de wettelijke verantwoordelijkheid om ook zijn bijdrage te leveren om de waterveiligheidsdoelen te halen, en dat hierover afspraken gemaakt moeten worden. Kunt u ons laten weten wat de laatste stand van zaken hieromtrent is, ook gezien het feit dat dit langjarige trajecten zijn die te maken hebben met een kostenstijging? En hoe zit het met uw commitment rondom de rijksbijdrage?

Voorzitter. Mijn laatste punt betreft de doelen van de Kaderrichtlijn Water. Hoewel uit de technische briefing -- daar was ik niet bij, maar mijn collega Peter de Groot wel -- bleek dat er heel veel doelen binnen bereik liggen, zijn er uiteraard ook zorgpunten. De Europese Commissie is bijvoorbeeld een inbreukprocedure gestart naar chemische stoffen. De VVD vindt dat er meer regie moet komen om lozingen van chemische stoffen tegen te gaan, zeker als het meer is dan vergund. Kan de minister ons informeren over wat op dat

vlak momenteel loopt? En kunt u toelichten welke acties u momenteel met België en Duitsland neemt om de doelen te halen?

Dank u wel.

De heer **Heutink** (PVV):

Ik was al bang dat de VVD de Kaderrichtlijn Water helemaal zou overslaan, maar gelukkig gingen er toch nog wat zinnen over. Ik maak mij er wel zorgen over. Mijn vraag aan meneer Buijsse is of de VVD erkent dat we op een regelrechte ramp aan het afstevenen zijn. Het kabinet moet toch echt iets gaan doen, of het er nou voor gaat zorgen dat de normen worden versoepeld of dat het zich in Brussel hardmaakt voor het afschaffen van het "one out, all out"-principe. Het kabinet moet er in ieder geval voor zorgen dat Nederland niet op slot raakt. Ziet de VVD dat? Snapt de VVD dat? Heeft de VVD ook de vraag aan het kabinet hoe het daarmee om wil gaan?

De heer **Buijsse** (VVD):

Ik heb begrip voor deze vraag. Wij zien en erkennen dat het een moeilijke strijd gaat worden. Wij hebben het in de voorbereiding van dit debat gehad over het "one out, all out"-principe. Ik ben niet de expert namens de fractie, maar ik heb wel de boodschap meegekregen dat het misschien toch interessant is om een onderzoek te starten naar de mogelijkheden daarvoor. We bedoelen de mogelijkheden om te splitsen. Nu is het: one out, all out. Je hebt chemicaliën, chemische stoffen. Volgens mij zei de heer Soepboer in zijn bijdrage: alle stofjes eruit halen, is uiteindelijk misschien wel onmogelijk. Wat is dan de proportionaliteit die erachter schuilgaat? Om daar meer gevoel bij te krijgen, is bij ons de gedachte ontstaan: misschien moeten we daar meer onderzoek naar gaan doen. Misschien moeten we bekijken wat er wellicht meer te halen is, zonder afbreuk te doen aan onze wens voor waterkwaliteit, zoals mijn voorgangers ook zeiden, want dat staat als een paal boven water.

De heer **Heutink** (PVV):

Ik zal het niet te ingewikkeld maken, want ik begrijp dat u niet de fractiewoordvoerder bent, dus dat vind ik ook vervelend. Maar toch, het onderzoek waar uw fractie oren naar heeft, is eigenlijk al gebeurd. De Europese Commissie heeft namelijk gezegd ... We hebben ooit de vorige minister, Harbers, op pad gestuurd naar Brussel om de "one out, all out"-regeling af te schaffen. Toen zei de Europese Commissie: "Daar hebben we nu geen meerderheid voor. Dat gaan we nu niet doen. Die methode handhaven we, maar we erkennen eigenlijk wel dat die hele methode niets zegt over de kwaliteit van het waterlichaam." Dat is eigenlijk precies wat meneer Soepboer net ook zei. We kunnen dat gaan onderzoeken, maar de

Europese Commissie is al zover dat die erkent dat "one out, all out" niets zegt over de kwaliteit van ons drinkwater. Maar we worden er wel juridisch op afgerekend. Zouden we er dus niet gewoon van af moeten stappen?

De heer **Buijsse** (VVD):

Ik denk dat wij er niet over gaan of we ervan afstappen. Ik kan het verkeerd begrepen hebben, maar volgens mij gaat de Europese Commissie daarover. In dat opzicht zou ik de minister eigenlijk meer een onderzoeksmatige vraag willen stellen. Zie waar we op afstevenen en wat we erkennen. Let ook op de enorme verbetering in de waterkwaliteit die wij de laatste decennia al gezien hebben, en op de inzet die wij willen blijven plegen om de waterkwaliteit te verbeteren. Is het dan proportioneel om de Europese Commissie nogmaals te vragen: onder welke voorwaarden mogen wij dit werk voort blijven zetten? Of zijn wij voor de eeuwigheid gebonden aan het "one out, alle out"-principe, zoals het er nu staat, met de strikte regels erbij? Ik denk dat dat het doel een beetje voorbijschiet, zeg ik in alle eerlijkheid. Het is tegelijkertijd mijn vraag aan de minister om daarop te reflecteren.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Ik wil wat tegenwicht bieden, voordat de VVD helemaal in het PVV-kamp verdwijnt ten aanzien van de gedachte om naar Brussel te gaan om de doelen aan te passen. Ik wil de VVD het volgende vragen ten aanzien van vergunningverlening, die de heer Buijsse netjes noemde in zijn voordracht. Is de VVD bereid om samen met NSC, die daar ook een goede opmerking over maakte, en GroenLinks-Partij van de Arbeid op te trekken om extra inzet te tonen op het actualiseren van vergunningen en om daarmee de vergunningen Kaderrichtlijn Water-proof te maken?

De heer **Buijsse** (VVD):

Volgens mij heeft de heer Gabriëls één ding niet helemaal goed begrepen uit mijn bewoordingen, en dat wil ik graag verduidelijken. Dat betreft de opvatting dat wij de doelen willen aanpassen. Ik zeg niet dat we sec de doelen moeten aanpassen. Ik wil de vraag op tafel leggen of het proportioneel is om Nederland als lidstaat en als delta, waar heel veel internationale wateren samenkomen, als het ware op een waterslot te leggen, zoals de heer Heutink dat mooi in woorden samenvatte, terwijl wij al jarenlang verbeteringen laten zien en echt maatregelen nemen. Dat gaat niet om het aanpassen van het doel, maar wel om hoe we juridisch met elkaar omgaan, zonder dat doel uit het oog te verliezen. Dat ten eerste. Ten tweede kan ik zeggen dat ik bereid ben om met de heer Gabriëls te kijken naar de

vergunningen en de extra inzet voor het actualiseren ervan in relatie tot de KRW.

De **voorzitter**:

Dan dacht ik dat u uw betoog had afgerond. Ja? Dan geef ik het woord aan de heer Grinwis.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Voorzitter, dank u wel. De waterbouwers luiden de noodklok. De vergunningverlening voor dijkversterking is nu al een drama, maar wordt naar alle waarschijnlijkheid nog ingewikkelder. Door het niet halen van de doelen uit de KRW kan zelfs het simpel uitbaggeren van watergangen of het slaan van een damwand al ingewikkeld worden; collega Soepboer refereerde daar ook al aan. Het is verontrustend dat de doorlooptijd van een waterbouwproject inmiddels is opgelopen tot achtenhalf jaar. Dat ligt niet aan de bouwsnelheid, maar vooral aan de papierwinkel, die doorlopen moet worden. Dat is toch onvoorstelbaar? En dan hebben we het nog niet eens gehad over de uitspraak van de Raad van State van afgelopen december. De vergunningverlening lijkt helemaal op zijn gat te liggen. Verwacht de minister ook dat de doorlooptijd van waterbouwprojecten nog verder zal oplopen? Wat zijn volgens de analyse van de minister de gevolgen van de recente gerechtelijke uitspraken ten aanzien van de vergunningverlening van projecten op het gebied van waterveiligheid? Hoe garandeert de minister dat projecten voor waterveiligheid wel doorgang vinden? Kortom, wat zet hij er voor maatregelen tegenover?

Ik neem aan dat de minister van IenW binnen de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel met de vuist op tafel slaat. Dijkversterkingen zijn toch wel de eerste randvoorwaarde voor het functioneren van onze samenleving. Ik heb het al vaker gezegd: waterveiligheid is een prealabele kwestie voor ons land. Dan verdriet het mij dat de MCEN tot nu toe vooral een kletsclub lijkt te zijn en geen club die keuzes maakt. Ik roep deze minister op om snel keuzes te maken en onder meer snel met een pakket maatregelen te komen om te komen uit de stikstofkluwen, uit het stikstofslot, uit deze gordiaanse knoop. Hak 'm door, zou ik tegen de minister zeggen.

Efficiënter werken rondom waterveiligheid is nodig. Wat vindt de minister van de oproep om alle programma's specifiek voor het rivierengebied te bundelen? Ik heb het dan over HWBP, KRW, IRM en PAGW. Hoe staat het met het advies van de Taskforce Deltatechnologie om zowel financiering als uitvoering centraal onder te brengen bij het HWBP? Wat vindt de minister van zo'n centrale uitvoeringsorganisatie, ondergebracht bij het Hoogwaterbeschermingsprogramma, die gewend is aan uitvoering? Wat vindt de minister van een tweefasenaanpak, waarbij het ontwerp, de aanbesteding

en de daadwerkelijke realisatie van het project gesplitst worden nadat partijen de realisatieprijs zijn overeengekomen? Ziet hij voordelen, bijvoorbeeld dat de markt en de overheid meer samenwerken in plaats van tegenover elkaar staan, zoals nu? Of zitten er toch te veel risico's aan?

Dan over het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Hoe staat het eigenlijk met de uitvoering van de brede motie om de vrije investeringsruimte van het Deltafonds prioritair opzij te zetten voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma, dat afgelopen najaar is ingediend? Ik ben zeer benieuwd naar de voortgang, want het is vrij stil op dat front.

Voorzitter. Ruimte voor de Rivier is terug van nooit weggeweest. Het Integraal Rivier Management heeft een nieuwe naam gekregen. Tot nu toe stopt het wel een beetje bij "Ruimte voor de Rivier 2.0". Is het niet te veel alleen een frame? Welke concrete Ruimte voor de Rivierprojecten staan er nu op de rol? Welke bestuurlijke afspraken zijn er inmiddels gemaakt in het kader van Ruimte voor de Rivier? En welke financiële ruimte is er voor Ruimte voor de Rivier 2.0?

Hoe staat het met de uitvoering van mijn motie om waterrobuuste woningbouw en drijvend wonen langs de randen van het Markermeer, de Gouwe, het IJmeer, het Gooimeer en het Eemmeer mogelijk te maken? Er was toen in het debat wat discussie over de kleinschaligheid. Ik noem concreet nog maar eens het Waterfront Lelystad. Maar denk ook aan de overkant, aan de initiatieven bij Hoorn. Dat wordt toch niet verhinderd door de actualisatie van de beleidslijn? Wat zijn de consequenties van de actualisatie van de beleidslijn voor initiatieven als Stadsland bij Deventer of voor buitendijks bouwen in de haven van Rotterdam?

Voorzitter. Dan over drinkwaterbeschikbaarheid. Het kan toch niet zo zijn dat we in Nederland zonder drinkwater komen te zitten? Het klinkt onwerkelijk, maar toch zijn er op dit moment te weinig drinkwaterputten om ons land in de toekomst van water te voorzien. De minister moet echt snel aan de slag met de uitvoering van het actieprogramma drinkwater. Met papieren tijgers kun je de dorst immers niet lessen. We weten dat de minister van linten knippen houdt. Wanneer gaat hij een eerste lint doorknippen bij een nieuwe grondwaterwinning? Hoe gaat hij drinkwaterbedrijven en provincies aan het werk zetten? Hoe houdt hij druk op de ketel? Hoe staat het met mijn herhaaldelijke verzoek om meer waterbesparende maatregelen in woningbouw toe te passen? Wordt toepassing van circulair water nu wettelijk mogelijk gemaakt bij een wijziging van het Bouwbesluit? En is het een idee om een scenariostudie uit te laten voeren naar het realiseren van extra spaarbekkens of, out of the box, de aanleg van extra duinen voor infiltratie, bijvoorbeeld bij de Maasvlakte of langs dammen? Dan kun je mooi waterveiligheid en drinkwaterbeschikbaarheid combineren.

Voorzitter. Ten slotte de Kaderrichtlijn Water. Hoeveel tijd heb ik nog?

De **voorzitter**:

30 seconden.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

30? Dan moet ik even samenvatten. We gaan er gewoon niet aan voldoen; dat is eigenlijk een beetje de samenvatting. Het KRW-programma heeft vooralsnog een tekort van 500 miljoen. Als je er niet in investeert, kom je jezelf bij de vergunningverlening dubbel en dwars tegen. Hoe gaat de minister daarmee om?

Tot slot twee hele korte vragen. Er ligt een aangenomen motie over het beter afstemmen van de toelating van stoffen, zoals bestrijdingsmiddelen, op de KRW-doelen. Ik ben benieuwd hoe het daarmee gaat.

Dan over het actualiseren en het aanscherpen van vergunningen voor lozingen van zorgwekkende stoffen en pfas. Kan de minister de lopende inventarisatie van lozingen versnellen? En is de minister voornemens om een landelijk register voor lozingsvergunningen in te richten?

Tot slot over het versterken van toezicht en handhaving ...

De **voorzitter**:

Rondt u af?

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

... rondom drinkwaterbronnen. Denk ook aan handhaving van de illegale waterbronnen. Dat is mijn laatste vraag.

Voorzitter, tot zover.

De **voorzitter**:

Er zie geen interrupties. Dan sluit ik bij dezen de eerste termijn van de Kamer. Ik heb zojuist van de minister gehoord dat hij een halfuur nodig heeft om de antwoorden voor te bereiden. Ik stel voor dat we de vergadering aanvangen om 15.35 uur.

De vergadering wordt van 15.04 uur tot 15.39 uur geschorst.

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering. Dan beginnen we nu met de eerste termijn van de kant van het kabinet. Ook hier zou ik willen voorstellen om flexibel om te gaan met interrupties. In de eerste termijn ging dat ook goed qua tijd. Weet ook dat er nog een tweede termijn is waarin u elkaar kunt bevragen en eventueel kunt doorvragen aan de minister. Dat gezegd hebbende, geef ik graag het woord aan de minister. O, en voor we verdergaan: de vragen doen we aan het eind van de blokjes, die de minister nu gaat aankondigen.

Minister Madlener:

Voorzitter, dank. Ik heb vier blokken. Ik begin met de KRW, dan drinkwater, daarna waterveiligheid, en dan heb ik een blokje overig. Het zijn heel veel vragen. De commissie heeft heel veel vragen gesteld, dus ik heb ook heel veel antwoorden. Het is af en toe wel technisch. Ik hoop dat het voor iedereen leuk blijft. Ik ga in ieder geval mijn best doen om de vragen goed te beantwoorden. Het mooie is wel dat we het erover eens zijn dat water belangrijk is. Ik geloof dat ik daar ongeveer ieder debat mee begin, maar dat is altijd goed om te horen. Iedereen vindt schoon water belangrijk. We zwemmen allemaal in water, we drinken water en we houden van water. Nederland is echt een waterland, en dat blijft mooi om te horen.

We doen echt ons best om zo veel mogelijk de doelen te halen om de waterkwaliteit te verbeteren. Dat doen we met inzet. Ik spreek heel veel met gemeentes, provincies en waterschappen. Ik merk dat al die partijen hier een heel groot hart voor hebben. Iedereen doet echt zijn best. Toch zullen we niet alle doelen uit de KRW kunnen halen; dat is ook wel duidelijk. We gaan het proberen -- we gaan zo veel mogelijk doen -- maar we zullen niet alle doelen halen, dus we moeten ook kijken naar de vraag: wat dan? Dat is de zorg die we bij iedereen horen. Die zorg delen wij. We moeten niet een soort tweede stikstofcrisis krijgen in dit land.

Ik zit zelf in de stikstofcommissie. Je ziet daar dat de oplossing toch gevonden wordt in enerzijds alles doen wat in je mogelijkheden ligt om te proberen die doelen te halen, maar anderzijds uiteindelijk toch ook met Brussel in overleg gaan of die doelen allemaal wel reëel zijn. Als je ze niet haalt, kan het natuurlijk niet zo zijn dat heel je land op slot gaat. Dat is wel de terechte angst van de commissieleden. De opdracht is dus: doe alles wat je kan. We doen ons stinkende best, met alle overheden samen, om die doelen toch te halen. We doen dat niet alleen met overheden samen, maar ook met ministers samen. Ik ben namelijk coördinerend minister voor water, maar ik ben natuurlijk ook afhankelijk van de minister van Landbouw. Ik ben ook afhankelijk van de minister van Ruimtelijke Ordening. Samen moeten we het doen.

Ik voel ook dat iedereen zijn best wil doen, maar dat is maar een deel van de oplossing. We zullen toch niet alle doelen kunnen halen. Daarom gaan we toch ook kijken welke uitzonderingsgronden er bijvoorbeeld zijn. Dat zit ook in de KRW: als iets niet lukt omdat er een stof in het water zit die er niet meer uit kan, kun je een uitzondering krijgen op die stof. Dat is natuurlijk een van de verzachtende processen die ook in die wetgeving zitten. Maar de zorg delen we.

We hebben al rechtszaken gehad, maar tot nu toe hebben die niet geleid tot een verbod op activiteiten. Dat is goed nieuws, tot nu toe. Maar hebben we de garantie dat het nooit gebeurt? Dat ook weer niet. Dat is ook zeer afhankelijk van de stoffen, de lozingen, de projecten en het betreffende waterlichaam. Het is per waterlichaam natuurlijk een unieke situatie. Het kan op de ene plek heel anders zijn dan op de andere plek. De ene stof is de andere stof niet. We meten al die stoffen. We hebben een probleem met het "one out, all out"-principe, maar het is niet zo dat als stof x in het water zit en de norm overschrijdt, een lozingsvergunning voor stof y daardoor geweigerd moet worden. Dat is niet zo. Dus in die zin is het juridisch gezien niet "one out, all out", gelukkig. Maar ik snap de zorg wel, want "one out, all out" klinkt zeer dreigend. Het lijkt alsof er dan geen vergunning meer door kan gaan.

Omdat die zorg zo breed gedeeld wordt en ik die zelf ook heb -- dat geldt ook voor mijn ambtenaren; we weten allemaal natuurlijk niet precies wat er juridisch gaat gebeuren -- wil ik de Kamer toezeggen dat we dit op korte termijn door een van onze beste juristen laten bekijken. We hebben nu ongeveer in beeld welke doelen we kunnen gaan halen en welke niet. We gaan eens op een rijtje zetten welke risico's wij lopen en welke risico's het bedrijfsleven loopt. Ik wil u toezeggen dat ik u daarover zal berichten voor het volgende commissiedebat Water, zodat we kunnen bespreken hoe we er juridisch gezien voor denken te staan. Dat zal niet helemaal precies zijn, want we kunnen natuurlijk niet alles voorspellen. Maar laten we gewoon eens even kijken hoe we ervoor staan en welke risico's we zien. Dan kunnen we misschien daar uitspreken wat we nog kunnen doen. Die toezegging wil ik doen: een soort juridische botproef op basis van de inzichten die we nu hebben. Op die manier probeer ik dan onze zorgen iets te concretiseren.

Het lid Kostić vroeg mij een plan toe te zeggen om maatregelen uit te voeren voor stoffen. De gezamenlijke overheden zijn aan de slag met het uitvoeringsprogramma stoffen, met maatregelen voor alle overheden, zoals extra zuiveren, het aanscherpen van de vergunningverlening, handhaving en het aanpassen van de toelating van gewasbeschermingsmiddelen. Ik zal u over de voortgang hiervan informeren voorafgaand aan het commissiedebat Water in juni. U krijgt dan de laatste stand van zaken, ook als het gaat om die stoffen in het water.

Dan de pfas. Het kost miljarden om alle pfas uit het water te halen. Meerdere leden hebben hierover gesproken. Pfas is natuurlijk een term die we inmiddels allemaal kennen. Het is een hele lastige stof, want ze verdwijnt

niet. Er is eerder een motie ingediend voor een lozingsverbod op alle pfas. Op dit moment zijn we aan het uitzoeken wat de mogelijkheden voor zo'n totaalverbod zijn. In Europees verband maken wij ons daar ook hard voor. Later in het voorjaar zult u een stand van zaken krijgen over de uitvoering van deze motie. Ook de opties voor een nationaal verbod zullen aan de orde komen in deze brief. Maar ik zeg u alvast: pfas is een hele groep stoffen, en er zijn toepassingen die ook misschien wel zo belangrijk zijn dat je die ook niet wilt verbieden. Er komt natuurlijk ook pfas uit het buitenland naar Nederland toe. Ik zal in de brief op al deze aspecten ingaan.

Dan het advies van de expertgroep. Het lid Kostić vraagt naar het nemen van maatregelen in samenwerking met LVVN. LVVN werkt ook met alle overheden samen aan het impulsprogramma KRW, aan de Kaderrichtlijn Water en aan de landbouwopgave. De tussenevaluatie geeft aan dat er aanvullende maatregelen nodig zijn voor stoffen en nutriënten. In het Bestuurlijk Overleg KRW wordt afgesproken wie welke opgave daarvan oppakt. De minister van LVVN is daarbij aanwezig als verantwoordelijk minister voor Landbouw. Ik moet zeggen: ik spreek natuurlijk met al die overheden, en ik merk echt de inzet bij al die overheden. Het voelt voor mij weleens ongemakkelijk, want ik vraag me af of we wel echt goed bezig zijn. Iedereen moet zijn ding doen, ook de minister van LVVN, ook VRO en ook de lage overheden. Dan vraag ik weleens, ook aan mijn ambtenaren, of er wel genoeg gebeurt. Het is natuurlijk lastig om al die partijen op één lijn te krijgen. Ze hebben allemaal te maken met geldgebrek. Het is natuurlijk een hele hoop werk. Ze moeten al die vergunningen nalopen. Maar toch hebben wij de overtuiging dat er, zeker de laatste jaren, echt een versnelling is in wat we doen. Dat is het goede nieuws. Er gebeurt nu echt meer dan in het verleden. Maar goed, dat is niet genoeg om alle doelen te halen. Dat is de andere kant.

De heer Gabriëls had ook een vraag. "Op welke manier ondersteunt de minister extra inzet van decentrale overheden voor de commissie stikstof om de waterkwaliteit te verbeteren?" Dat is een goede vraag. Zijn we van plan om in de Voorjaarsnota extra geld toe te kennen voor de waterplannen van decentrale overheden? Ik zit zelf in die commissie stikstof. Die heet officieel de commissie Economie en Natuurherstel, maar ik zal 'm voor het gemak de "commissie stikstof" noemen. Daar zie je dus ook hoe ingewikkeld dat is. Wij hadden gehoopt deze week met de uitslag te komen. Dat is helaas niet gelukt. Daar zeg ik bij dat het ook wel erg ambitieus was om in acht weken zoiets te doen, want het probleem bestaat al jaren. Er is al veel over gesproken. Maar goed, de ambitie om er snel iets aan te doen, die is er.

Het zal nu iets later worden, maar ik verwacht wel op korte termijn een pakket van maatregelen. Ik verwacht ook dat dit pakket van maatregelen bestaat uit zowel meer doen aan het verminderen van stikstof alsook kijken wat je in de regelgeving kunt doen. We hebben dat in vier sporen afgesproken. Op die manier zullen we ook moeten kijken naar de Kaderrichtlijn Water. Enerzijds moeten we dus meer doen, zoals vergunningen nalopen en zorgen dat de bronnen verminderen. Anderzijds

moeten we kijken of de regelgeving zodanig is dat die ons niet gaat belemmeren. Het moet niet zo gek worden dat we bijvoorbeeld geen vergunning kunnen afgeven voor iets wat minder stikstof veroorzaakt vanwege de uitstoot van stikstof. Zo gek is het in Nederland, en dat is natuurlijk heel schadelijk. We kijken bij de commissie stikstof ook niet alleen naar de stikstofuitstoot, maar uitdrukkelijk -- dat was een echte oproep van ik-weet-even-niet-meer-wie -- ook naar wat we in de natuurgebieden kunnen doen, bijvoorbeeld aan het waterbeheer, om de natuur te verbeteren. Stikstof is maar een aspect van de staat van de natuur. Je kunt veel meer doen. Dat doen we dus ook. Die oproep is echt goed overgekomen. Daar gaan we zeker naar kijken. Door natuurherstelmaatregelen, door watermanagement en ook door plaatselijk beheer kun je heel veel doen voor de natuur. Dat is nog los van stikstof. De Kaderrichtlijn Water heeft daar natuurlijk ook weer raakvlakken mee. We voelen allemaal dat Nederland breed moet omgaan met het verbeteren van de natuur. Dat moet vanuit de Kaderrichtlijn Water, maar ook vanuit de commissie stikstof en het bronnenbeleid. Hydrologische maatregelen zijn dus zeker scherp in beeld. Ik wil hier ook mijn grote waardering uitspreken voor de houding van waterschappen en provincies. Ik merk echt dat zij allemaal doordrongen zijn van de noodzaak. De gesprekken over het geld in de Voorjaarsnota lopen nog.

Dan een vraag van de Partij voor de Dieren: wanneer gaan we uitvoering geven aan het advies van de expertgroep om alle maatregelen door te rekenen in de prognose doelbereik? Voor de tussenevaluatie konden niet alle maatregelen worden doorgerekend. De regionale effecten van maatregelen worden bepaald door de waterbeheerders. Het effect van de landbouwmaatregelen voor nutriënten wordt bepaald binnen het achtste actieprogramma Nitraatrichtlijn.

De heer Grinwis roept de commissie stikstof op om uit de knoop te komen. In die commissie stikstof zoeken we natuurlijk naar manieren om de stikstofdepositie te verminderen en naar maatregelen om de natuur te herstellen. De minister van LNV is hier de voortrekker in, dus voor meer over die stikstofcommissie zou ik graag willen verwijzen naar de minister van LNV. Zij heeft hier het voortouw. De commissie wordt voorgezeten door de premier. Dat geeft de zwaarte hiervan wel aan. Maar het zal nog een aantal weken duren voordat de commissie tot een aanpak komt.

De heer Pierik vroeg naar de motie over normering in de overige wateren. Die motie hoort thuis bij LNV. Sorry, maar dat is zo. De heer Pierik heeft aangeklopt bij LNV, maar werd teruggestuurd naar dit kastje, zeg maar. De normen voor niet-KRW-waterlichamen -- dat zijn dus de overige wateren -- zijn aan de provincies, niet aan mij. Ik kijk wel samen met de minister van LNV in hoeverre we de normen voor de niet-KRW-waterlichamen in lijn kunnen brengen met die van de buurlanden. Ik heb toegezegd om uw Kamer voor de zomer een eerste beeld te geven van de resultaten. Daarom was de motie "ontijdig" genoemd. Voor de zomer komt er dus een eerste beeld van de resultaten. Daar gaan veel partijen over, maar ik wil mensen niet van het

kastje naar de muur sturen. We staan natuurlijk samen aan de lat. Ik zie dat de inzet er bij alle partijen is. Ik ben coördinerend, dus u mag mij hier zeker altijd om vragen. Ik kom dus voor de zomer met een beeld.

De heer Pierik vraagt om de database van het Informatiehuis Water meer toegankelijk te maken. Het gaat hier om de vernieuwing van het Waterkwaliteitsportaal, waarmee informatie over de waterkwaliteit beter toegankelijk wordt gemaakt. Het is een taak van waterbeheerders om in beeld te brengen wat de waterkwaliteit is en om hierover te communiceren. Het Informatiehuis Water heeft als taak waterinformatie te verzamelen en uitwisseling van waterinformatie tussen overheden te faciliteren, bijvoorbeeld om te rapporteren aan de Europese Commissie. Recent heeft het Informatiehuis Water een Kaartviewer opgeleverd, waarmee de waterkwaliteit voor een specifiek waterlichaam eenvoudig inzichtelijk is. Het klinkt mooi. Ik heb hem nog niet gezien, maar ik neem aan dat we nu met z'n allen gaan kijken. Er is dus een Kaartviewer in het Informatiehuis Water.

De heer Pierik vraagt wat wij doen om te voorkomen dat stoffen uit de glastuinbouw in het water terechtkomen als gevolg van slecht onderhoud van de riolering. Ik werk samen met de sector en de betrokken overheden in het Platform Duurzame Glastuinbouw om te voorkomen dat stoffen in het water terechtkomen. Juist die glastuinbouw is een mooi gesloten systeem, of zou dat moeten zijn, en dat geeft natuurlijk voordelen. We kijken naar alle mogelijke routes, maar zeker ook naar die riolering. Over de voortgang van de maatregelen rapporteren we twee keer per jaar in het Bestuurlijk Overleg Kaderrichtlijn Water. Binnenkort komt er een nieuwe stand van zaken, hoor ik.

De leden Kostić, Grinwis en Gabriëls vragen naar het afstemmen van toelatingsstoffen, zoals bestrijdingsmiddelen, op de KRW-doelen. Bestrijdingsmiddelen zijn natuurlijk lastige stoffen die zich makkelijk verspreiden in het water. Samen met LVVN maken we een beoordelingssystematiek, die rekening houdt met de KRW-doelen. We hebben het al vaak gehad over het KRW-proof maken van bestrijdingsmiddelen. Dit gaat het Ctgb toepassen bij de beoordeling van de middelen. We richten ons op middelen die we in te hoge concentraties meten in het water. Over de stand van zaken wordt u in de aanloop naar het commissiedebat Gewasbeschermingsmiddelen per brief geïnformeerd door de minister van LVVN. Het commissiedebat Gewasbeschermingsmiddelen is op 28 mei.

Hoe staat het met de uitvoering van de motie-De Groot, die oproept tot stoppen met het gebruik van bestrijdingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden? Er is in opdracht van LVVN een eerste studie uitgevoerd naar de impact van een verbod. De provincie Gelderland heeft al een stap gezet door niet-biologische bollenteelt rondom grondwaterbeschermingsgebieden te verbieden. Voor het commissiedebat

Gewasbeschermingsmiddelen, dus 28 mei, zal u worden geïnformeerd over de uitvoering van deze motie.

Wat gaan we doen nadat het doel van 90% reductie van normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen niet gehaald is? Dat komt uit de nota Gezonde Groei, Duurzame Oogst. Ik werk met de minister van LVVN samen in het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming om normoverschrijdingen te reduceren. Daarin worden bijvoorbeeld monitoringsgegevens sneller gedeeld met agrariërs, zodat zij weten wat ze moeten doen om de vervuiling te verminderen. Daarnaast werk ik met de minister van LVVN aan het aanpassen van de toelating van gewasbeschermingsmiddelen op de KRW voor middelen die we te veel meten in het water. In die brief gaan we hierop in. Maar de problematiek is duidelijk.

Dan kom ik bij het actualiseren en aanscherpen van vergunningen voor lozingen van pfas. De heer Grinwis vraagt: kunnen we de inventarisatie versnellen? De vergunningen die relevant zijn voor de KRW krijgen al voorrang. Deze worden voor eind 2027 allemaal bezien en indien nodig herzien. In die zin moet dat hopelijk voldoende zijn. De uitstoot van pfas is in Nederland trouwens al enorm gedaald. Die is al spectaculair gedaald, maar het is een stof die we natuurlijk eigenlijk helemaal niet in het water willen hebben en die daar heel lang in blijft zitten. Er komt ook het nodige uit het buitenland. Dat is natuurlijk ook een zorg. Ik ga straks nog in op hoe we met andere buurlanden hierover spreken.

Hoever zijn overheden met het bezien en herzien van lozingsvergunningen? Dat vraagt de heer Gabriëls. Lozingsvergunningen aan bedrijven worden vergund door Rijkswaterstaat, provincies, waterschappen en gemeenten. De overheden bezien momenteel voor de KRW relevante vergunningen en herzien deze waar nodig. Zo worden vergunningen bezien van bedrijven die voor de KRW het meest risicovol zijn. Voorbeelden zijn IPPC-bedrijven, de voedingsmiddelenindustrie, stortplaatsen en wasplaatsen op boerenerven die direct op het water lozen. Het bezien en herzien van die vergunningen is wel tijdrovend en ingewikkeld. De benodigde kennis en kunde is ook schaars. We kunnen niet alles in één keer. Het is een hele grote klus voor alle overheden. Dat hoor ik ook steeds van al die overheden: we zijn ermee bezig, maar het is gewoon een hele grote klus. Ook wij als Rijk bezien meer dan 800 vergunningen. Dat zijn hele ingewikkelde vergunningen; dat snapt u. Het heeft ook consequenties voor bedrijven, dus het moet met de nodige zorg worden bekeken. Dat is dus een grote klus, maar we zijn er druk mee bezig. Zo zijn we dat allemaal aan het doen.

De heer Grinwis vroeg naar een landelijk register voor lozingsvergunningen. De bevoegde gezagen hebben de verantwoordelijkheid om zelf hun vergunningenbestand bij te houden, in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving. Zij hebben allemaal hun eigen systeem hiervoor. Het creëren van een nationaal overzicht van emissies, waarbij verschillende systemen met elkaar worden verbonden, zou bijna onmogelijk zijn. Het zou in

ieder geval zo veel inspanning vergen en zo weinig toevoegen, dat we dat niet willen doen. Iedereen blijft dus verantwoordelijk voor zijn eigen systeem.

Hoe staat het met het dwingender maken van de regels voor onttrekkingen en lozingen, vraagt onder andere meneer Gabriëls. Op dit moment wordt onderzocht hoe de regelgeving kan worden aangepast. Daarbij is de inzet dat vergunningen en de algemene regels voor lozingen en onttrekkingen minstens één keer in de twaalf jaar worden geactualiseerd. Later dit jaar gaat er een wetsvoorstel in consultatie. Daarna wordt het voorstel, met eventuele aanpassingen, aan uw Kamer voorgelegd. Ook daar zit dus wel schot in.

De heer Soepboer vraagt of we ook met België en Frankrijk in gesprek kunnen gaan over pfas. In overleggen over de Maas en over de Schelde bespreek ik de pfas-problematiek, ook met België en Frankrijk. Er wordt gemonitord en er wordt onderzoek gedaan naar de verschillen in aanpak en de bronnen. Ook op Europees niveau werken we, samen met Duitsland, België en Frankrijk, aan Europese regels voor het terugdringen van pfas-lozingen. Binnenkort zal ik de Duitse ambassadeur hier ook over spreken.

Dan de motie-Soepboer over het aanspreken van Duitsland op het stellen van grenswaarden bij lozingen. De vraag naar de uitbreiding van het onderzoek naar pfas is op de agenda van de Internationale Rijncommissie gezet. Er zal onderzoek worden uitgevoerd naar de meetmethoden van verschillende landen als het gaat om pfas, en naar de bronnen. Daarnaast heb ik de problematiek aangekaart bij de recente top van Nederland met Noordrijn-Westfalen, en aangeboden om ervaringen rond lozingen van pfas te delen. Daar zal ik de Duitse ambassadeur binnenkort dus ook over spreken.

Kunnen we de ubiquitaire ... Nu ga ik toch de mist in! Kunnen we de ubiquitaire stoffen buiten de KRW houden, vraagt de heer Soepboer. Ubiquitaire stoffen zijn schadelijk voor de mens, maar ook voor water, planten en vissen. We kunnen deze stoffen dus niet negeren. We rapporteren er wel apart over. In de KRW staat ook dat er na 2027 uitzonderingen mogelijk zijn als de normen voor ubiquitaire stoffen niet zijn gehaald terwijl er wel maatregelen zijn getroffen.

"Het KRW-uitvoeringsprogramma van Rijkswaterstaat komt 500 miljoen tekort. De gevolgen kunnen groot zijn. Hoe gaat de minister daarmee om?" Wij zetten alles op alles om het KRW-programma uit te voeren, ook bij Rijkswaterstaat. Het maximale wordt gedaan om de budgetspanning tussen die 420 miljoen en die 500 miljoen zo veel mogelijk terug te dringen. U vraagt om meer budget voor meerdere opgaven, maar dat vraagt wel om een integrale afweging wat betreft de programmering van het Deltafonds. Daarom kan ik pas na de besluitvorming over de Voorjaarsnota -- die is nu bezig -- duidelijkheid geven.

Dan vroeg de heer Pierik naar de aanpak van riooloverstorten. Die is primair bij gemeenten belegd, vanuit hun verantwoordelijkheid. De gemeenten werken aan een beter inzicht in de riooloverstorten; ze willen de knelpunten

in zicht brengen. Die zijn niet allemaal hetzelfde. Ook werken ze, waar nodig, aan verbeteringen en saneringen van riooloverstorten. De meeste van de 14.600 riooloverstorten in Nederland vormen geen duidelijke belasting meer voor het oppervlaktewater. Ik kan toezeggen in het BO Water bij de gemeenten extra aandacht te vragen voor dit onderwerp. Maar we moeten dit wel in balans zien met de andere opgaven. Dit is natuurlijk niet het grootste aandeel wat betreft de waterkwaliteit, maar het is ook niet te verwaarlozen. Ik begrijp dat we alles moeten doen wat we kunnen; dat geldt dus ook voor de riooloverstorten. Maar ik kan u vertellen dat we hier in alle gesprekken die we met de gemeenten voeren -- dat zijn er heel veel -- aandacht voor vragen en dat gemeenten die aandacht ook hebben. Maar het vergt natuurlijk wel heel veel middelen, ook van gemeenten. We hebben allemaal te maken met stijgende kosten van uitvoering. We hebben allemaal ook veel taken uit te voeren. Ik hoor van gemeenten dat het geld daar ook niet zeer ruim voorradig is. Dit blijft voor gemeenten echt wel een grote opgave.

Dan vroeg de heer Buijsse naar acties naar aanleiding van de inbreukprocedure door de Europese Commissie. In reactie op de inbreukprocedure van de Europese Commissie heb ik een aantal acties in gang gezet. Er wordt onderzocht hoe we regelgeving kunnen aanpassen. De inzet is dat vergunningen en algemene regels voor lozingen minstens elke twaalf jaar worden geactualiseerd. Later dit jaar gaat een wetsvoorstel in consultatie. Daarna wordt dat aan uw Kamer voorgelegd.

Dan had meneer Gabriëls een vraag over de kwaliteit van het grondwater en over de droogte. Ik herken de zorgen over grondwater en onderneem ook actie hierop. Enerzijds doe ik dat met de betrokken overheden, door samen met hen te bekijken of er aanvullende maatregelen nodig zijn, zoals het saneren van puntbronnen. Ik neem zelf ook maatregelen. Zo zijn we bezig met het strenger maken van de vergunningsplicht voor grondwateronttrekkingen. Hierover wordt u in de zomer geïnformeerd.

Dit was mijn blokje KRW.

De voorzitter:

Dank. Ik kan me zo voorstellen dat daar een aantal vervolgvragen over zijn, omdat er in eerste aanleg ook veel vragen zijn gesteld over dit onderwerp. Ik geef eerst het woord aan het lid Kostić.

Kamerlid Kostić (PvdD):

Ik vraag me af en toe af of de minister zelf begrijpt wat hij voorleest, want ik vind het echt heel moeilijk te volgen. Soms beantwoordt hij een vraag van mij waarvan ik denk: "Heb ik die vraag gesteld? Waar gaat dit eigenlijk precies

over?" Maar misschien komen we er wel uit. Ik heb in ieder geval één vraag gemist. Die ging over die expertgroep van het RIVM, het PBL et cetera. Ik heb concreet gevraagd: gaat hij de adviezen rond het nemen van effectieve en integrale maatregelen opvolgen? Is hij bereid om, vanuit zijn rol als bewaker van water, het verbeteren van de waterkwaliteit en het tegengaan van de verdroging ook expliciet mee te nemen als opdracht in de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel?

Minister **Madlener**:

Ik heb zojuist ook al gezegd dat het beheer van de Natura 2000-gebieden heel belangrijk is. Het enkel terugdringen van stikstof is ook niet per se de toverformule; je moet veel meer doen. Grondwaterstand is daarbij heel belangrijk. Dus ja, die aandacht is er. Die wetenschap hebben wij. Er wordt ook nadrukkelijk gekeken naar beheermaatregelen in natuurgebieden, ook rond grondwater.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Is het antwoord op de vraag over het integraal opvolgen van het advies in de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel dan een "ja"?

Minister **Madlener**:

Ja.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Kijk, dat is fijn. Dat is een toezegging. Ik vroeg me verder het volgende af. Ik krijg nu nog niet het gevoel -- de BBB had het daar ook al een beetje over -- dat er sprake is van regie vanuit de minister. Hoe komt dat nou? Dat komt onder andere door het volgende. Ik vroeg naar de beleidsdoelen op het gebied van het terugdringen van de hoeveelheid bestrijdingsmiddelen in 2023 met 90% ten opzichte van een bepaald jaartal; dat is gewoon een beleidsdoel. Dat halen we nog lang niet. Als ik de minister dan vraag of hij, in overleg met zijn collega, de Kamer snel per brief kan laten weten hoe zulke beleidsdoelen alsnog kunnen worden gehaald, dan krijg ik het vage verhaal te horen dat er gesprekken worden gevoerd. Ik wil van deze minister graag een concreet antwoord. Kan hij per brief laten weten hoe die doelen wel gaan worden gehaald, aangezien we nu al achterlopen?

De **voorzitter**:

Kan dat per brief, is de vraag.

Minister **Madlener**:

Kijk, ik kan natuurlijk altijd een brief sturen. Ik ben ook bereid om dat te doen. We zijn ons er heel goed van bewust dat de aanpak van die bestrijdingsmiddelen een onderdeel is van de oplossing, maar er moeten wel alternatieven zijn: het moet ook niet zo zijn dat boeren in de problemen komen met bepaalde oogsten. Dat is namelijk de andere kant. We kunnen niet zomaar alle probleemstoffen gelijk verbieden. Soms zijn er namelijk geen alternatieven, of zijn de alternatieven niet beter dan het oorspronkelijke middel. We moeten hier dus wel zorgvuldig mee omgaan. Dat doen we dus ook. Dat doe ik samen met mijn collega van LNV. Die belangen zijn namelijk best groot.

"Bestrijdingsmiddelen" is nooit een fijn woord, maar die middelen zijn toch wel heel hard nodig om boer te kunnen zijn. Je kunt heel moeilijk zonder bestrijdingsmiddelen. Ik weet dat heel veel mensen zeggen dat je alles gewoon biologisch moet doen. Maar dat zou voor heel veel boeren enorme gevolgen hebben. Dat kan gewoon niet. We zijn natuurlijk aan het bekijken wat de probleemstoffen zijn. We richten ons echt op die probleemstoffen. We doen er alles aan, ook met het Ctgb, om te bekijken waar we zaken strenger kunnen maken en welke alternatieven er voor handen zijn. In de brief die ik u ga sturen zal ik u daar nog uitgebreid over informeren; dat doe ik samen met de minister van LNV.

De **voorzitter**:

Heeft u een richttijd, of een richtdatum?

Minister **Madlener**:

De commissie rond stikstof zou over een week of vier klaar moeten zijn. Laat ik zeggen: voor het zomerreces.

De **voorzitter**:

Graag tot slot op dit onderwerp, lid Kostić.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Het is een beetje een herhaling. Sorry, voorzitter. Wat ik qua vragen vooral wilde weten, is het volgende. Als ik het goed begrijp, komt de minister met

zijn team met aanvullende maatregelen. Hij gaat bekijken wat er nog meer moet en kan worden gedaan om die kaderrichtlijndoelen te halen. Ik las dat dit ergens rond de Voorjaarsnota zou gebeuren, maar nu hoor ik de minister iets zeggen over brieven en updates in juni. Hoe dan ook, ik wil van de minister weten of hij bereid is om, als het zo ver is, wel duidelijk te maken wie wat moet doen, wie welke rol speelt en wat er aan wie wordt gegeven als het gaat om efficiëntie en doelbereik. Ik wil ook weten wat de prognose is van de effectiviteit van die maatregelen, precies conform de expertgroep. Is hij bereid om dat dan mee te nemen in die Voorjaarsnota?

Minister **Madlener**:

"Vóór het volgende commissiedebat hierover", hoor ik naast me. Ik wil daar natuurlijk mijn best voor doen. Het is een vraag die makkelijk is om te stellen, maar die best moeilijk is om te beantwoorden. Hierbij spelen natuurlijk heel veel aspecten mee. Het gaat niet alleen om de vraag welk middel het is, maar ook om wat de toepassing is van dat middel en hoe de handhaving is omtrent dat middel. Daar gaat het namelijk ook vaak mis. Iets kan een prima middel zijn, maar als je het niet goed toepast, komt het alsnog in het water terecht. Het gaat om grote belangen van de agrariërs. De minister van LVVN bewaakt die belangen en bekijkt ook wat verantwoord is om te doen en of er alternatieven zijn. Ik ga hierover rapporteren, samen met de minister van LVVN. Ik ben natuurlijk coördinerend minister als het gaat om water. Ik word natuurlijk constant aangesproken op de aanwezigheid van bepaalde stoffen die je niet in het water wil hebben. Maar uiteindelijk is het natuurlijk aan de agrariërs om goed om te gaan met middelen en aan de toelating om te bekijken of iets verantwoord is. Het blijft dus een spel tussen vele actoren. Maar ik ga u een brief sturen waarin ik duidelijk aangeef wat we de komende tijd kunnen doen om die situatie te verbeteren. Dit heeft dus al onze aandacht. Maar ik zeg daarbij dat dit niet een heel makkelijk traject is.

De heer **Heutink** (PVV):

Ik sloeg even aan op een opmerking van de minister. Hij had het over het halen van de doelen. Hij gaf aan dat het zomaar zou kunnen dat, op het moment dat één stof het niet haalt en we daar wat aan moeten doen, er vervolgens wel ruimte is om een andere stof toe te laten en die vergunning er dan wel zou kunnen komen. Maar dat klopt pertinent niet. Waarom niet? Dat wil ik de minister toch meegeven. Eén. Zo'n waterlichaam wordt afgekeurd vanwege het "one out, all out"-principe. Maar dat is nog niet alles: de KRW kent ook nog eens een verslechteringsverbod. Dat betekent dat die ene stof niet mag worden toegestaan. Je hebt namelijk te maken met een verslechteringsverbod. Op het moment dat de waterkwaliteit achteruit zou gaan omdat je die ene stof toch toelaat, terwijl het water is afgekeurd ... Dat gaat de KRW niet toestaan. Mijn vraag aan de minister is dus hoe hij ervoor

gaat zorgen dat we uit de juridische wurggreep gaan komen die Brussel ons oplegt. Is de minister dus bereid om in Brussel medestanders te zoeken en daar actief voor te gaan lobbyen bij mensen die daar echt wel wat over te zeggen hebben, zoals collega-bewindspersonen, om er zo voor te zorgen dat we gezamenlijk, binnen Europa, uit die juridische wurggreep gaan komen?

Minister **Madlener**:

Even voor alle helderheid. Het is een ingewikkeld onderwerp, ook voor mij, maar ik heb het volgende begrepen. Stel dat er twee stoffen, stof x en stof y, in een waterlichaam voorkomen en dat stof x de norm overschrijdt, maar stof y niet. Stel dat er dan een vergunning wordt aangevraagd voor stof y. Als die stof dan onder de norm zit, zal die vergunning worden verleend. Dan is het niet zo dat die vergunning ook niet kan worden verleend. In die zin is het niet zo dat er geen enkele vergunning meer kan worden goedgekeurd als het waterlichaam wordt afgekeurd. Dat zou Nederland inderdaad op slot zetten. Maar zo zit het dus niet. Een stof die onder de norm blijft, hoeft niet afgekeurd te worden, terwijl er misschien wel sprake van een verslechtering is. Het is dus niet zoals de heer Heutink hier beweert.

De **voorzitter**:

Volgens mij was de vraag van de heer Heutink tweeledig. Het tweede gedeelte ging erover of u verder nog acties kunt overnemen op andere niveaus. Zou u daar misschien nog op in kunnen gaan?

Minister **Madlener**:

Ik wil de Kamer graag toezeggen -- dat heb ik net ook al gedaan -- dat we dat willen bekijken. We hebben nog minder dan twee jaar tot 2027. We weten wel ongeveer waar we staan. We kunnen zeker nog wat doen, maar ik wil de juridische stand van zaken, de risico's waar we ons allemaal zorgen over maken, graag in kaart brengen. Ik zal een brief sturen over hoe wij die juridische risico's voor ons zien. Ik werk zeker ook in Brussel aan het aanpassen van wetgeving, maar het is niet zo dat ik de wet in Brussel kan voorschrijven. Was dat maar waar. We zoeken altijd naar andere landen die ons kunnen steunen, zodat we de gevolgen van het ingaan van de KRW zo veel mogelijk kunnen beperken.

De heer **Heutink** (PVV):

Het is hartstikke fijn dat we een brief krijgen. Ik waardeer dat enorm en dat gaat ons ook echt helpen bij het voeren van deze discussie. Maar tegelijkertijd ligt er een concreet verzoek aan de minister om niet altijd te

blijven kijken of ... Wat ik eigenlijk zou willen, is dat de minister gewoon afspraken gaat inplannen in Brussel om mensen te overtuigen van het nut en de noodzaak om de "one out, all out" van tafel te krijgen. Dat is een actieve exercitie die om inspanning vraagt. Ik hoop dat de minister bereid is om dat te doen, want anders moeten we daar een motie over indienen. Het vraagt dus om iets meer dan wat de minister deze Kamer nu toezegt.

De **voorzitter**:

Zou u hier kort op kunnen reageren?

Minister **Madlener**:

Er is zeer regelmatig overleg met de collega's in Brussel. Ik spreek binnenkort bijvoorbeeld met de Duitse ambassadeur. Je probeert altijd medestanders te vinden. Brussel bestaat uit heel veel landen. Die hebben allemaal hun eigen belangen. We zijn uiteindelijk afhankelijk van een meerderheid in Brussel. Ik zie dat er zaken verbeteren. We horen betere geluiden uit Brussel dan vijf jaar geleden. Dat is hoopvol. Maar we doen er natuurlijk alles aan om medestanders te vinden om te kijken wat we kunnen bereiken.

De **voorzitter**:

Tot slot op dit onderwerp, meneer Heutink.

De heer **Heutink** (PVV):

Kan de minister dat gesprek intensiveren? Kan hij vaker proberen om medestanders op te zoeken en om die ervan te overtuigen waarom het afschaffen van "one out, all out" zo ongelofelijk belangrijk is? Kan hij daar wat meer prioriteit en intensiteit op zetten?

De **voorzitter**:

Kort.

Minister **Madlener**:

Het eenvoudige antwoord is: ja, dat kan ik zeker. Maar de vraag is of dat wat oplevert. We hebben heel veel onderhoud met andere landen. Er is heel veel overleg, maar meer overleg betekent niet dat je je zin krijgt. De boodschap blijft dezelfde. De boodschap die we hebben is goed, namelijk: zorg dat we

niet in de problemen komen en kijk of we medestanders kunnen vinden die dezelfde zorgen hebben. Ik voel dat heel veel van de ons omringende landen die zorgen ook hebben. Maar goed, ieder land heeft zijn specifieke bodemsituatie. Wij zitten aan het einde van de rivier, dus wij hebben ook onze belangen. We proberen dit zeker. Denk aan de stikstofcommissie. Ook daarbij zien we dat het Europese traject ontzettend belangrijk is. Daar kunnen we niet zonder. Ik heb de hoop dat Nederland als geheel, met misschien de premier voorop, iets kan bereiken, maar daar moeten we allemaal ons best voor doen, tot aan de Kamerleden aan toe. Ook Kamerleden hebben contacten in Brussel. Het helpt als we als Nederland één geluid laten horen. Het antwoord is dus: ja, daar moeten we allemaal ons best voor doen, met de heldere boodschap dat we niet in de problemen willen komen.

De heer **Soepboer** (NSC):

Ik heb eerst een hele korte vraag aan de minister. Hij begeeft zich in Brussel en zet zich hiervoor in. Misschien kan hij deze vraag meteen beantwoorden, maar anders mag dat ook in de tweede termijn. Hoeveel landen gaan de KRW niet halen of denken dat ze die niet gaan halen?

Minister **Madlener**:

Bijna niemand haalt de KRW volledig.

De heer **Soepboer** (NSC):

Daar was ik natuurlijk al een beetje bang voor. Dan is er iets aan de hand. Je zult dus medestanders moeten kunnen vinden. Ik vind dat we niet moeten afwachten tot 2027 om te kijken wat we gaan uitzonderen, niet gaan meten en weet ik het allemaal. Het is zaak om de handen ineen te slaan en te zeggen: "Wat we hebben bedacht, klopt niet. We gaan nog steeds voor schoon water, maar we gaan een aantal dingen veranderen." Ik heb een motie hierover in voorbereiding, maar ik hoop dat ik die niet hoef in te dienen.

De **voorzitter**:

Er is ook nog een tweede termijn, dus misschien kunt u nu een korte vraag stellen.

De heer **Soepboer** (NSC):

Ik wil een toezegging van de minister. Als ik die krijg, dan hoef ik de motie niet in te dienen. Er staat in: "verzoekt de regering om de mogelijkheden te bezien voor het uitsluiten van ubiquitaire stoffen" -- daar had ik het net over -
- "van de KRW-richtlijnen en hierover nog voor de zomer aan ons te rapporteren." We willen niet wachten tot 2027 om dan te gaan kijken welke ubiquitaire stoffen er nog in zitten. Die blijven erin zitten; dat kan ik u nu al vertellen. We moeten nu kijken of we die kunnen uitzonderen en of we die als zodanig kunnen meten en presenteren.

De **voorzitter**:

U vraagt nu specifiek om een toezegging hierover?

De heer **Soepboer** (NSC):

Ja, ik vraag om een toezegging hierover.

Minister **Madlener**:

Ik ben zeker bereid om me daarvoor in te zetten, maar succes is niet gegarandeerd. Er zitten in Europa veel landen aan tafel. Misschien lukt het. Ik ben bereid om dat te doen. We hebben zeer intensief contact met Europese landen. Het antwoord is dus: ja, dat wil ik graag doen en we hopen dat dat tot het gewenste resultaat leidt.

De **voorzitter**:

Kort, meneer Soepboer.

De heer **Soepboer** (NSC):

Tot slot. Dank voor die toezegging. Dan hoef ik de motie niet meer in te dienen. Daar ben ik heel erg blij mee. U zegt dat er geen garantie is dat we dit voor elkaar gaan krijgen, maar als onderdeel van de toezegging zou ik wel graag zien dat u de Kamer informeert over waar uw inspanningen uit hebben bestaan en wat het behaalde resultaat is. Dat hoor ik graag voor de zomer.

De **voorzitter**:

Kunt u de Kamer voor de zomer over deze toezegging informeren?

Minister **Madlener**:

Ja, dat kan zeker.

De **voorzitter**:

Fijn.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Dit gebeurt steeds. Nu gaat de aandacht weer alleen naar het aanpassen van de regels vanuit Brussel. Daar spreken we de hele tijd over, inclusief toezeggingen, maar we spreken niet over dat andere. Wat er steeds gebeurt, is het volgende en daar wil ik een vraag over stellen. Er wordt gezegd door de minister: we vinden schoon water allemaal belangrijk als trots waterland. Maar het Nationaal Programma Landelijk Gebied is afgeschaft. Er komt geen extra geld voor decentrale overheden om aan de slag te gaan. We gaan landbouwgif niet verbieden, we gaan het VTH-stelsel niet versterken en we kunnen niet meer vergunningen herzien. We willen dus niet allemaal hetzelfde, zeg ik tegen de minister. Er zijn partijen die zeggen: wij willen extra inzet; wij willen al deze maatregelen wél nemen. Dit staat nog los van ...

De **voorzitter**:

Wat is uw vraag?

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

... uw welwillendheid. Dat vind ik echt.

De **voorzitter**:

Wat is uw vraag?

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

De vraag komt eraan, voorzitter, maar dit moest ik even kwijt.

De **voorzitter**:

U heeft eventueel ook nog een tweede termijn.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Jaja. Mijn vraag gaat over het volgende punt. Heeft u in de contacten met de minister van LNV en de minister van VRO niet alleen die welwillendheid, maar ook de doorzettingsmacht om het belang dat door anderen wordt gepresenteerd niet bovengeschild te maken aan uw belang? Want uw belang is water en dat zou bovenaan moeten staan. Dat is mijn vraag.

Minister **Madlener**:

Ultieme doorzettingsmacht is bijvoorbeeld een aanwijzing richting een gemeente, maar dat doe je pas in het uiterste geval. Dat kun je niet zomaar doen. We moeten het met elkaar doen. Als ik de indruk zou hebben dat andere overheden of andere ministers denken "dat vinden we niet belangrijk", dan zou ik het met u eens zijn, maar dat is niet zo. Ik zie dat iedereen dit op zijn manier belangrijk vindt. We willen allemaal niet in een tweede stikstofcrisis terechtkomen. Dat gebeurt ook niet, maar dat willen we ook niet. Bij alle overheden en bij alle ministers met wie ik spreek, voel ik hier begrip voor. We staan als één kabinet voor dit probleem. Het is alleen wel zo dat de minister van LNV aan zet is ten aanzien van specifieke maatregelen voor nutriënten of de agrarische sector. Ik spreek haar daarop aan en we spreken met elkaar, maar ik kan de regels natuurlijk niet zomaar bepalen.

Ik voel dat alle ministers doordrongen zijn van het feit dat de Kaderrichtlijn Water een uitdaging is voor Nederland. Die biedt trouwens ook kansen, want ik zei net al: de beheermaatregelen in de natuurgebieden helpen ook om de stikstofdoelen te halen. Ik heb net ook al betoogd dat als Nederland uit de problemen wil blijven, het belangrijk is dat we enerzijds alles op alles zetten om de doelen te halen en we anderzijds kijken hoe we juridisch kunnen omgaan met de doelen die we niet halen, zodat we niet in de problemen komen. Het is dus en-en. Dat zijn ook de vier sporen van de stikstofcommissie. Het gaat niet alleen om het Europese spoor, maar ook om de vragen wat we extra kunnen doen en hoe we de regels zo kunnen aanpassen dat we niet in de problemen komen. Het moet een compromis zijn. We kunnen hier niet alle bestrijdingsmiddelen verbieden. Dat kunnen sommigen wel willen, maar dat gaan we niet doen, want de belangen zijn te groot. Maar het kan ook niet zo zijn dat we niks doen en alleen maar zeggen: laten we de norm ophogen. We moeten het allebei doen. Dat is uiteindelijk de politieke weging.

U zult het er ongetwijfeld niet mee eens zijn, maar dat is mijn aanpak en inzet. Ik verwacht van alle ministers en overheden medewerking en die voel ik ook. De een doet het misschien iets beter dan de ander, maar ik voel wel dat iedereen de sense of urgency heeft om zijn best te doen en dat zie je ook in de resultaten. Nederland heeft in de laatste jaren heel veel gedaan en

bereikt als het gaat om de waterkwaliteit. Laten we ons dus niet de put in praten. Er is heel veel gebeurd. We hebben meer dan 80% van de doelen gehaald. Daar kunnen wel allemaal rode stickertjes op staan, maar het is een enorme prestatie van Nederland dat we al zo ver gekomen zijn. Het is nog niet goed genoeg en daarom moeten we nog meer doen. Maar we moeten ook kijken of we niet te strenge regelgeving hebben. Die combinatie moet het zijn en dat voel ik ook bij andere ministers.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Ik heb nog één vraag daaromtrent. Wat betekent "alles op alles zetten" concreet? In dit debat is "alles op alles" weer op Brussel gericht, terwijl de energie echt zou moeten gaan naar het alles op alles zetten. Ik wil concreet weten wat u wél doet, want anders blijven het loze woorden.

Minister **Madlener**:

Dat is uiteindelijk een politieke weging. "Alles op alles" bestaat natuurlijk niet, want we gaan niet alle middelen verbieden. Ik interpreteer "alles op alles" als: al het redelijke doen dat binnen onze macht ligt en dat rekening houdt met ieders belang. Maar dat is uiteindelijk een politieke weging. Ons belang nu is om uit de juridische problemen te blijven. We willen Nederland niet op slot zetten met de Kaderrichtlijn Water. Ik denk dat het beeld van op slot zetten en een stikstofcrisis overdreven is. Het is veel plaatselijker. Ik zei net al: stof x en stof y wil niet zeggen dat we helemaal niks meer kunnen. De soep zal niet zo heet gegeten worden als ze hier soms wordt opgediend, maar we moeten inderdaad op beide vlakken meer doen. Nederland moet meer doen en dat doen we dus ook.

De **voorzitter**:

Oké. Ik geef het woord aan de heer ... Kort, meneer Gabriëls.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Ik constateer dat "alles op alles zetten" niet concreet is.

De **voorzitter**:

Ik ga door naar de heer Buijsse.

De heer **Buijsse** (VVD):

Ik wil me aansluiten bij dit stukje discussie, dat ik zeer op prijs stel. We doen al heel veel goed, meer dan 80%. Wat betreft de doelen die we niet halen: ik vroeg in mijn eerste termijn wat proportioneel is vanuit het oogpunt van de Europese Commissie. We leveren onze inspanning als delta. We hebben in de laatste jaren heel veel doelen gehaald en we blijven ons daar ook in de komende jaren voor inspannen. Het is niet zo dat als 2027 voorbij is en we een doel niet gehaald hebben, we niks meer doen. Nee, we blijven ons hiervoor inspannen, maar het is op dat moment gewoon niet gelukt. In de brief die voor de zomer komt zou ik graag ook een stukje oordeelsvorming van de Europese Commissie terugzien over de doelen die we niet gaan halen. Kunt u dat toezeggen?

De **voorzitter**:

Kunt u dat toezeggen?

Minister **Madlener**:

Ja, ik vind dat een hele goede vraag. U wilt ook voelen hoe Europa hiernaar kijkt. Dat kunnen we zeker gaan polsen bij onze Permanente Vertegenwoordiger. Hoe kijkt Europa naar Nederland? We hebben gezien dat vrijwel alle landen hier niet aan kunnen voldoen, dus dit is een hele goede vraag. Ik zal dat inderdaad doen.

De **voorzitter**:

Oké. Dan noteren we deze toezegging.

De heer **Pierik** (BBB):

Ik ben blij dat de minister de urgentie van de KRW-problematiek ziet. Ik ben er ook van onder de indruk dat hij met zo veel partijen aan het praten is, met de gemeenten, de provincies, VRO en LVVN. Als coördinerend minister moet je dat ook doen. Toch is mijn vraag: vindt de minister wel dat er voldoende regie zit op het hele KRW-dossier? We hebben natuurlijk ook de Deltacommissaris. Zou er niet ook iemand moeten zijn die een betekenisvolle positie kan oppakken als het gaat om deze regierol? En vindt de minister zelf ook dat de KRW-doelen niet realistisch zijn?

Minister **Madlener**:

Dat is ook weer een goede vraag. We hebben inderdaad de Deltacommissaris, die kan fungeren als een vast aanspreekpunt voor alle

overheden. Ik en mijn team mensen hebben zeer nauw contact met alle overheden. Ik ben zelf onder de indruk van de bereidwilligheid van die overheden. De provincies hebben weer contact met de gemeenten. Zo werkt het. We hebben een land met vele overheden, en Brussel zit nog boven ons. We zullen het dus met elkaar moeten doen. Ik probeer ook uit te stralen naar al die overheden dat we het met elkaar moeten doen. Ik probeer ook de informatie over hoe provincie Y het ten opzichte van provincie X doet, op elkaar af te stemmen. Ik vind zelf dat overleg heel prettig verlopen. Het geeft mij ook vertrouwen dat er echt veel wordt gedaan. Als je iets niet in zo'n korte tijd kunt doen, dan heeft dat vaak te maken met capaciteit. Dus alles op alles zetten heeft zijn beperkingen. We kunnen niet van een gemeente vragen om even alle riooloverstorten weg te halen. Dat is gewoon onbetaalbaar. Ook in de uitvoering is het niet mogelijk. Dus iedereen loopt wel tegen belemmeringen aan, qua personele bezetting en soms zelfs in stikstofregelgeving. Dat geldt ook voor waterschappen en provincies. Dus als u vraagt of Nederland er alles aan doet om het te halen, of het genoeg aandacht heeft van al die besturen, dan zeg ik: ja, die overtuiging heb ik. Zouden we iets hebben aan een soort deltacommissaris of een KRW-commissaris? Ik wil erover nadenken of dat een toegevoegde waarde heeft. Ik wil het zeker niet uitsluiten, maar ik vind dat de contacten van mijn team hierover met al die provincies al zeer intensief zijn en dat die heel grondig verlopen. Maar goed, dat is mijn indruk. Ik ga die vraag meenemen en daar kom ik op terug.

De heer **Pierik** (BBB):

De tweede vraag die ik gesteld heb, is of de KRW-doelen ook realistisch zijn in de ogen van de minister.

De **voorzitter**:

Volgens mij kan deze vraag heel kort beantwoord worden.

Minister **Madlener**:

Als ik met het pistool op de borst antwoord moet geven, dan zeg ik: nee, niet in de tijd die we hiervoor hebben. Daarom halen al die landen dat ook niet.

De **voorzitter**:

Duidelijk. Ik wil iedereen erop wijzen dat er nog een tweede termijn is. Tenminste, als we met elkaar een beetje binnen de tijd blijven. Dus alstublieft, kort.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Nog even over de regie. De lokale overheden, maar ook de expertgroep, hebben een hele duidelijke boodschap afgegeven aan de minister: neem de regie veel steviger dan nu en neem landelijk maatregelen, want de lokale overheden doen allemaal hun best en nemen maatregelen, maar ze zeggen allemaal dat ze daarbovenop de regering, het kabinet, nodig hebben. Dit is natuurlijk chefsache, dus een taak van de heer Madlener. Nogmaals, is hij bereid om die extra stappen te zetten, dus om de regie te pakken en landelijke maatregelen af te dwingen?

Minister **Madlener**:

Het zit 'm dus niet in de wil van ons of de lokale overheden; het zit 'm vaak in wat we kunnen doen: is er genoeg geld, en zijn er genoeg middelen beschikbaar? Je kunt natuurlijk alleen maar het redelijke vragen van de overheden. Daar lopen we tegen beperkingen op. Ik denk dat dat het grootste struikelblok is. Het kan om geld gaan, maar het kan ook om personele bezetting gaan. Ik zie het ook in de hele aannemerij. Je ziet een enorme kostenstijging van bepaalde werkzaamheden. Daar hebben alle overheden mee te maken. We spreken elkaar daar dus op aan, maar ik kan niet het onmogelijke vragen. Ik kan alleen maar om uiterste inzet vragen. Ik vind dat dat echt gebeurt. Dus ja, we vragen heel veel, maar het onmogelijke vragen kunnen we niet.

De **voorzitter**:

U wilt een punt van orde maken?

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Ja, ik wil een punt van orde maken. Er worden hier allerlei toezeggingen gevraagd waar ik helemaal niet achter sta. Maar goed, dat kan. Daarvan zegt de minister dan: ja, die vind ik goed, want we kunnen wel naar Brussel. Daar vragen we dan niet het onmogelijke. Dan stelt lid Kostić de vraag of we decentrale overheden kunnen helpen, en dat is dan wel onmogelijk.

De **voorzitter**:

Wat is uw punt van orde?

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Het punt is dan dus: hoe gaan we om met allerlei toezeggingen die een bepaalde kant op leiden, namelijk naar het niet halen van de Kaderrichtlijn Water. Gaan we dat hier dan een voor een doen, en neemt u die dan over? Ik begrijp niet ...

De **voorzitter**:

Volgens mij is er geen democratische meerderheid nodig voor een toezegging.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Moeten er dan moties ingediend worden?

De **voorzitter**:

U kunt ook vragen om een toezegging. Misschien krijgt u die en misschien krijgt u die niet. Anders moet u het via een motie doen.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Dan constateer ik dat de minister niet welwillend is als het gaat om extra middelen om het probleem wél op te lossen maar wel heel happig is om toezeggingen te doen aan de mensen die allemaal naar Brussel willen om de doelen af te schalen.

De **voorzitter**:

Ik stel voor dat we ... Dit is natuurlijk ook politiek. We kunnen concluderen dat we niet helemaal op één lijn zitten. Ik stel voor dat we ook gezien de tijd doorgaan naar het tweede onderwerp. We hebben uitgebreid met elkaar de tijd genomen om de KRW te bespreken. Daar is ook veel aandacht voor geweest in de eerste termijn. Maar ik stel voor dat we toch met iets meer vaart doorgaan. De minister nog kort op dit punt.

Minister **Madlener**:

Ik wil nog even reageren op de heer Gabriëls. Ik begrijp zijn frustratie, want het lijkt misschien zo. Er is goed overleg tussen overheden en ons team. Als er concrete zaken zijn waarbij wij overheden kunnen helpen, zijn wij daar

natuurlijk altijd toe bereid. Maar als het gaat om geld, hebben we beperkingen. We moeten de verantwoordelijkheden leggen waar die liggen. We kunnen niet zomaar zeggen "hier heeft u een zak geld, dus ga maar aan de gang", want dat is er gewoon niet. We moeten allemaal binnen onze eigen verantwoordelijkheden ons best doen. Ik vind dat de overheden dat over het algemeen heel goed doen. De toezeggingen die ik hier doe, zijn er niet om de heer Gabriëls te frustreren. Ze zijn juist bedoeld om te bekijken wat we met elkaar kunnen bereiken en of de inzet van al die overheden en partijen, die ik moet coördineren, voldoende is. Mijn taxatie is van wel. Maar ik wil daarover berichten. Ik wil kijken of iets als een commissaris, iemand die boven de partijen staat, een toegevoegde waarde biedt.

De **voorzitter**:

Ik stel voor dat u daar eventueel in de tweede termijn op terugkomt. Gaat u alstublieft door met uw volgende blokje.

Minister **Madlener**:

Het volgende blokje is drinkwater. Hoe kunnen we het drinkwaternet en de vitale drinkwaterinfrastructuur beschermen, gelet op de dreigingen van buitenaf? Dat is natuurlijk een zeer belangrijk onderwerp in deze spannende tijden. De huidige geopolitieke situatie is verontrustend. We zien een hoop angst toenemen. We worden ons bewust van onze kwetsbaarheid, ook als het gaat om water. Dit heeft consequenties voor de vitale waterinfrastructuur, waaronder de drinkwatersector. Er wordt gewerkt aan wetgeving op het gebied van cybersecurity en vitaal. De sector is er zelf verantwoordelijk voor om zich hierop voor te bereiden. IenW zal ondersteunen met activiteiten die bijdragen aan de verhoging van weerbaarheid in het algemeen én de digitale weerbaarheid, in gesprek met de sector. Dit heeft dus wel de nodige aandacht.

Het lid Kostić had het over 25 jaar waterkwaliteit en zei dat er rechtszaken dreigen als er geen maatregelen komen die problemen bij de bron aanpakken. De vraag was of ik dit een scheve situatie vind. Het lid Kostić zei: de tarieven gaan later dit jaar omhoog. Ik probeer de vraag te herhalen. Laat ik het antwoord geven; misschien begrijpt u dan uw eigen vraag. Het uitgangspunt in onze wetgeving is dat de vervuiler betaalt. We werken continu aan de verbeteringen van de waterkwaliteit door bijvoorbeeld lozingen te beperken. Betaalbaarheid van drinkwater vinden we heel belangrijk. De drinkwatertarieven stijgen al een aantal jaar, maar dat komt niet alleen door vervuiling. Er moet ook heel veel onderhoud aan netwerken plaatsvinden. Denk ook aan uitbreiding, vanwege de groeiende vraag naar drinkwater. Ook verbeteren de drinkwaterbedrijven hun zuivering; dat kost ook geld. Een gemiddeld huishouden gebruikt 100 kuub per jaar en betaalt

daarvoor tussen de €200 en €300 per jaar. Dat is heel weinig in vergelijking met de energierekening. Geld is geld -- dat is zo -- maar de kostenstijging die het lid Kostić noemde in het voorbeeld, is toch niet helemaal juist. Een gemiddeld huishouden betaalt nu tussen de €200 en €300 per jaar. Dat is hoger dan het was, maar het is geen extreme stijging, waarover het lid Kostić het net had.

Welke extra maatregelen gaat de minister nemen ...

De **voorzitter**:

Minister, een korte verduidelijking om te zien of u echt de vraag heeft beantwoord die het lid Kostić u heeft gesteld.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Mijn constatering was vooral als volgt. Ik zeg niet dat alles in de stijging van de rekening van mensen te maken heeft met vervuiling, maar dat is er wel een onderdeel van. De drinkwaterbedrijven hebben dat ook gezegd. Ze hebben steeds meer moeite met zuiveren, want er is meer vervuiling. Ze hebben aan het ministerie meer actie gevraagd. Daar ging mijn vraag over. Vindt u het ook niet scheef dat we aan de ene kant te weinig maatregelen nemen om vervuiling aan te pakken, dat de vervuilers gratis kunnen blijven vervuilen, en dat aan de andere kant de burger daarvoor betaalt?

De **voorzitter**:

Het gaat dus over hoe u naar die balans kijkt.

Minister **Madlener**:

Ik zie in die balans een stijgende aandacht voor vervuiling. We zijn met z'n allen bezig om de waterkwaliteit te verbeteren. Daar hebben de drinkwaterbedrijven ook plezier van. Daar hebben we allemaal plezier van. Ik vind dat Nederland eigenlijk heel goed bezig is als het gaat om de manier waarop we omgaan met drinkwater. U zegt dat er in Nederland iets heel fundamenteel mis is met de verdeling. Nee, qua drinkwater zijn wij nog steeds een van de schoonste in Europa. Het is zeer betaalbaar, en dat wil ik graag zo houden. Maar ik deel de zorg dat we de drinkwaterbronnen beter moeten beschermen. Dat doen we ook. We hebben net een motie van de VVD besproken. We hebben natuurlijk allemaal het bewustzijn dat er, als we de boel heel erg vuil maken, heel veel gezuiverd moet worden en dat de kosten omhooggaan. Dat willen we niet. Het principe dat het lid Kostić noemt, is juist: kijk uit dat je niet je eigen drinkwaterbronnen aan het vervuilen bent.

Maar ik zie dat niemand die bedoeling heeft en dat we juist bezig zijn om het schoner en niet viezer te maken. In die zin vind ik dat Nederland eigenlijk heel goed bezig is. Maar ik denk niet dat het lid Kostić dat bedoelt.

Welke maatregelen ga ik nemen voor het terugdringen van het watergebruik van Tata? Met waterscans maken drinkwaterbedrijven inzichtelijk welk water waarvoor gebruikt wordt. Dat geldt ook voor Tata. Op basis daarvan wordt bekeken welke maatregelen zinvol zijn. Ik streef naar het juiste water voor het juiste gebruik. Het uiteindelijke doel zoals vastgelegd in het Nationaal Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing is 20% minder drinkwater gebruiken in 2030. Dan kijk ik natuurlijk juist naar de grote verbruikers.

Het lid Heutink vroeg: hoeveel nieuwe drinkwaterbronnen zijn er in Nederland uitgegeven en hoeveel zijn er aangewezen? Het is aan de drinkwaterbedrijven om tot ontvankelijke vergunningaanvraag te komen en aan het bevoegd gezag om daarop te beschikken. Navraag bij de drinkwatersector leert dat kwantitatieve informatie niet structureel verzameld wordt. Omdat ik dat ook een slecht antwoord vind, zal ik dit oppakken in het kader van het monitoren en rapporteren van de voortgang van het actieprogramma. Ik zeg dus toe dat ik hierover zal rapporteren aan de Kamer, want dat werd tot nu toe niet gedaan.

Het lid Kostić zei: "Het gewone thuisgebruik vormt slechts 2% van onze watervoetafruk. De rest is verborgen in producten. Het eten van runderhamburgers is evenveel als dagelijks zeven minuten douchen." Als je dat hoort, denk je altijd: hoe is het mogelijk? Of denk aan een tomaat, die iets van 25 liter water nodig heeft; dat hoor je weleens. Het is met water wel zo dat het niet verdwijnt. Het is een kringloop. Het is niet iets wat je verbruikt of wat verdwijnt. Het water dat in de landbouw verbruikt wordt, verdampt en valt ergens neer als regen of zakt de grond in en wordt grondwater. Verbruik betekent dus niet dat het verdwijnt. Wat betreft die watervoetafdruk weet ik niet of het heel zinvol is om er op zo'n manier naar te kijken. Als water ergens geen probleem is, moeten we er ook geen probleem van maken. Het water is een kringloop, dus zolang die kringloop in balans blijft, hebben we geen probleem. Daarom kan ik niet helemaal mee in het frame -- zo zie ik het toch -- "eet geen vlees en red het water". Ik zie dat zo niet. Ieder land moet in de vleesproductie, Nederland ook en Spanje ook, ervoor zorgen dat het water in balans blijft. Dat doet iedereen op zijn manier. Als dat niet in balans is, merk je dat vanzelf, want dan heb je gewoon een probleem.

Komt de minister met een plan om de grootste vervuilers te laten betalen in plaats van de gewone burger? Het uitgangspunt is: de vervuiler betaalt. Dat is en blijft de hoeksteen van de milieuwetgeving. Er is strenge regelgeving met betrekking tot het toestaan van lozingen met verontreinigde stoffen. Via de verontreinigingsheffing wordt "de vervuiler betaalt" vormgegeven.

Wat kan ik nog melden over de belasting op leidingwater? De belasting voor grootverbruikers ligt nu op tafel voor de voorjaarsnotabespreking.

Meneer Heutink zegt dat er geen drinkwatertekort is, maar een tekort aan vergunningen. Dankzij de gesprekken met de overheden en de drinkwaterbedrijven is het gelukt om het Actieprogramma Beschikbaarheid Drinkwaterbronnen 2023-2030 op te stellen. Dit omvat zowel acties op landelijk niveau als maatregelen op lokaal niveau, die verder uitgewerkt worden. Met het IPO en Vewin volg ik dat zeer nauw.

Dan vraagt Soepboer naar het gebruik van water uit de Puurwaterfabriek, en of de Ultieme Waterfabriek voor drinkwater een optie is. Ja, dat is een optie. Daarom volg en ondersteun ik ook het Ultieme Waterfabriek-onderzoek, uitgevoerd door drinkwaterbedrijven en waterschappen. Daarin wordt rwzi-effluent -- dat is een mooi woord voor iets heel vies -- hergebruikt voor drinkwater. Soms wil je dingen niet weten! Maar goed, mochten er juridische belemmeringen zijn, dan ben ik natuurlijk bereid om die op te lossen. Het is uiteindelijk aan de drinkwaterbedrijven om te besluiten om dit wel of niet te doen.

Dan een punt van Grinwis en Kostić. In Vlaanderen zijn ze goed bezig om hemelwater te hergebruiken. Dat klopt; dat kan ik uit eigen ervaring zeggen. Dat wordt ook in de bouw veel gedaan. Momenteel onderzoeken wij ook of het gebruik van regenwater en het hergebruik van drinkwater opgenomen kunnen worden in het Besluit bouwwerken en leefomgeving. Medio dit jaar zal er een voorlopige uitslag zijn. Besluitvorming zullen we einde van dit jaar laten plaatvinden. Het is wel belangrijk dat er geen risico's voor de volksgezondheid bij komen kijken, want dat zijn reële risico's. Ook de kosten zijn natuurlijk een groot zorgpunt, want huizen zijn in Nederland al heel kostbaar. De minister van Volkshuisvesting heeft hier ook terecht grote zorgen over. We zijn nu dus aan het kijken wat we kunnen doen. Op zich is het natuurlijk een prima methode en in België werkt het ook. We moeten hier toch voorzichtig mee omgaan, ook omdat Nederlanders er zo ontzettend aan gewend zijn dat er drinkwater uit de leidingen komt. Het moet ook veilig kunnen. We zeggen dus geen nee, maar we zijn aan het kijken wat we hier kunnen doen. Anders kan het misschien op een vrijwillige basis. Dat is natuurlijk ook nog steeds mogelijk. Heel veel mensen willen het zelf. Verplichtingen zijn natuurlijk een soort last resort, maar door gewoon kennis vergroten kun je natuurlijk ook in de vrijwillige sfeer best veel bereiken in het gebruik van regenwater. Dus bij dezen nog eens aandacht voor het onderwerp: kijk hier eens naar als je een huis bouwt, want er zijn hele leuke voorbeelden van.

Dan vragen Gabriëls en Soepboer naar overleg met de minister van VRO om ruimte te reserveren voor waterberging. In de Nota Ruimte maakt het kabinet een integrale afweging voor het gebruik van ruimte in Nederland, ook voor waterberging en drinkwaterwinning. Daarover zijn we op dit moment met elkaar in overleg. Het is een lastige puzzel omdat we ook willen wonen, werken en recreëren en de ruimte in Nederland beperkt is. Dat hebben we ook opgenomen in het Actieprogramma Beschikbaarheid Drinkwaterbronnen. Het aanpassen van het besluit bouwvoorschriften is aan de minister van VRO.

Ik begrijp de vraag naar voorschriften voor waterzuinige wijken, maar vanwege de wens om vooral snel woningen te kunnen bouwen, acht ik de kans niet groot dat die er zullen komen.

Wanneer ga ik het eerste lintje doorknippen bij een nieuwe grondwaterwinput, vraagt het lid Grinwis. Dat is een concrete vraag met een concreet antwoord, meneer Grinwis. Ik ben op maandag 14 april uitgenodigd om het zuiveringsstation Kamerik van Oasen te openen. Andere projecten die opgeleverd worden zijn vooral gericht op verbetering in het productieproces, en ook die verwacht ik dit jaar. Voor grondwaterwinningen die nog in de ontwerpfase zitten, is nog enige tijd nodig voordat daar water uit gewonnen wordt, maar er wordt aan gewerkt.

Hoe ga ik drinkwaterbedrijven en provincies aan het werk zetten? Het Actieprogramma Beschikbaarheid Drinkwaterbronnen 2030 is samen met de provincies en de drinkwaterbedrijven vormgegeven. Er wordt op dit moment met volle bak aan gewerkt. In de regionale actieplannen zijn zo'n 70 projecten opgenomen, waarin op regionaal niveau gewerkt wordt aan uitbreiding van de productiecapaciteit. Dit gaat over nieuwe winningen maar ook over uitbreiding van bestaande productielocaties. "Ruim 70 projecten" is toch wel indrukwekkend.

Dan vraagt het lid Grinwis naar het idee om een scenariostudie uit te voeren naar extra spaarbekkens, om out of the box te denken en om wellicht extra duinen voor infiltratie aan te leggen. Er wordt zelfs bij genoemd "bijvoorbeeld bij de Maasvlakte". Nou weet ik niet of dat een goeie plek is, zo dicht aan zee. Maar goed, het is op zich een heel goed idee. Drinkwaterbedrijven kijken natuurlijk al naar extra reserves en naar kunstmatige infiltratie om de robuustheid te vergroten. Zo werkt PWN aan een vergroting van het spaarbekken bij Andijk en onderzoekt Dunea hoe de opslagcapaciteit in de duinen kan worden vergroot. Ter invulling van de motie-Krul werk ik ook aan een strategie voor de drinkwatervoorziening op langere termijn. Daar maakt een scenariostudie onderdeel van uit. De Kamer zal hier eind van dit jaar over geïnformeerd worden.

Dit was het blokje.

De voorzitter:

Dan is er nu ruimte voor vragen. Nogmaals, er is een tweede termijn. Voel u niet bezwaard als u geen vragen heeft aan de minister. Heeft u die wel? Hou het dan collegiaal met elkaar; hou het kort. Dan geef ik allereerst het woord aan de heer Grinwis.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Ik heb een vraag over circulair water en Vlaanderen. Ik heb daar vorig jaar een motie over ingediend samen met collega Stoffer. Die heb ik toen op verzoek van de minister aangehouden, omdat hij nog met een onderzoek naar de Kamer zou komen alvorens hij dat besluit zou willen overwegen. De motie luidde: "verzoekt de regering het Drinkwaterbesluit aan te passen zodat productie en toepassing van circulair water conform de Europese normen" -- en dan worden de normen genoemd -- "en naar voorbeeld van België en Duitsland mogelijk wordt". Wat is nu precies zijn lijn op deze motie? Is hij van plan om in het Drinkwaterbesluit dat gebruik van circulair water mogelijk te maken?

Minister **Madlener**:

Ik zou die vraag graag in de tweede termijn willen beantwoorden. Ik vind die nu te ingewikkeld. Ik wil niet iets toezeggen wat niet ...

De **voorzitter**:

Dat is verstandig. Dan gaan we door.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Ik noem nog heel even het nummer van de motie.

De **voorzitter**:

Misschien kan dat even buiten de vergadering om. We moeten nu echt even tempo maken. Dank voor de medewerking.

De heer **Soepboer** (NSC):

Ik ben eigenlijk heel blij met het antwoord van de minister over de Puurwaterfabriek. Het gaat dan dus niet over puur water, maar over het maken van drinkwater. Dat is toch wel iets anders. Ik ben blij dat u daarnaar kijkt en naar wil kijken. Ik wil het graag even concreet maken: wanneer kunnen we van u verwachten dat we iets gaan horen over wat de juridische mogelijkheden zijn? Kunt u die iets harder maken dan dat u net deed?

Minister **Madlener**:

Ik wil daar best op antwoorden. Ik wil u daar best voor het volgende debat per brief over informeren. Ik ben natuurlijk helemaal niet tegen, maar de

vraag is natuurlijk of het een efficiënte gang van zaken is. Is het echt uitvoerbaar?

De heer **Soepboer** (NSC):

Ik neem aan dat dat dan ook in de brief staat, want daar gaat het natuurlijk om. Juridisch is één ding, maar is het ook iets waar we in de toekomst iets aan gaan hebben? Als u toezegt dat u er onderzoek naar gaat doen en dat u dat aan de Kamer doet toekomen voor het volgende debat, dan ben ik voor nu tevreden.

Minister **Madlener**:

Het zijn de drinkwaterbedrijven zelf die daar onderzoek naar kunnen doen, maar ik wil u wel op de hoogte stellen van hoe zij hier tegenover staan, welk onderzoek daar nu al in de planning staat en wat de uitkomsten daarvan zijn. Het is niet zo dat ik daar zelf onderzoek naar ga doen, tenzij de heer Soepboer wil dat wij dat gaan doen. Dat zien we dan vast wel in een motie.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Ik constateer hetzelfde als in het vorige blokje, namelijk dat als we vragen aan uw collega van VRO of we iets aan drinkwaterbesparing kunnen doen via het Besluit bouwwerken leefomgeving, het antwoord is: er zijn ook heel veel zorgen. Dan denk ik: het is soms óf niet bouwen vanwege het feit dat er geen wateraansluiting is óf een waterzuinige wijk bouwen. Dus nogmaals de vraag: is de minister bereid om in het Besluit bouwwerken leefomgeving doelvoorschriften voor drinkwaterbesparing op te nemen?

Minister **Madlener**:

Ik wil daar dus wel heel voorzichtig mee zijn. Ik heb namelijk al gezegd dat het prijsverhogend is. Het is natuurlijk prima om hemelwater te gebruiken in je huishouding, bijvoorbeeld om ermee te wassen of zelfs om ermee te douchen. Dat kan allemaal, maar het is niet kosteloos. Het is ook niet risicoloos als we dat zomaar gaan opleggen. De minister van VRO is heel erg bezig met de betaalbaarheid van woningen. We willen namelijk ook betaalbare woningen. Dat wil de partij van de heer Gabriëls ook. Ik moet constateren dat als ik zie wat er nu aan woningen gebouwd wordt in Nederland, die betaalbaarheid -- mwah -- toch ver te zoeken is. Maar goed, vrijwillig is er natuurlijk heel veel mogelijk voor mensen. Een regenton aanschaffen is natuurlijk ook prima, maar dat hoeft niet altijd in een verplichting. Ik wil dit graag bespreken. Ik bespreek dit ook met de minister

van VRO, maar ik wil nu niet toezeggen dat ik ga zorgen dat zij in het Bouwbesluit opneemt dat we allerlei verplichtingen hebben.

De **voorzitter**:

Duidelijk. De heer Gabriëls, kort.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Betaalbaarheid heeft ook vooral te maken met heel veel andere zaken, zoals met hele dure grond. Maar fijn dat u het in ieder geval met de minister wil bespreken. Vaak komt er geen wijk omdat er óf geen wateraansluiting mogelijk is óf vanwege dat andere. Ik ben benieuwd wat u en uw collega dan kiezen.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

De minister had het erover dat hij goed met provincies en waterschappen overlegd heeft over wat zij willen. De provincies en waterschappen willen een landelijk pfas-verbod. Daar is een brandbrief over gestuurd. Kan de minister ze daarin tegemoetkomen of op z'n minst het voorbeeld volgen van Frankrijk, waar NSC het ook over had? Kunnen we daarin samen optrekken? Frankrijk gaat voor niet-essentiële stoffen met pfas per 2026 een verbod invoeren. Is de minister bereid om dat te verkennen?

De **voorzitter**:

Is de minister bereid om dat te verkennen?

Minister **Madlener**:

Ja. Ik heb al eerder uitgesproken dat ik bereid ben om te kijken naar een landelijk pfas-verbod. Echter wil ik erop wijzen dat de pfas-lozingen in Nederland al gigantisch gereduceerd zijn. Dat is goed nieuws; dat wil ik er ook bij zeggen. Ik wijs er ook op dat sommige toepassingen van pfas -- want dat is een hele brede groep stoffen -- noodzakelijk kunnen zijn. Het is dus niet zo dat een landelijk pfas-verbod geen prijs heeft, zeg ik maar even tegen alle kijkers en luisteraars van dit debat. Zo'n verbod zal echt impact hebben op bedrijven, maar ook op heel veel toepassingen in Nederland. Bovendien importeren we natuurlijk ook de nodige pfas. Ik ben hiernaar aan het kijken. Het aantal pfas-lozingen is drastisch gereduceerd. We zijn natuurlijk aan het kijken wat we nog meer kunnen doen. Een verbod heb ik niet uitgesloten. We zijn ermee bezig.

De **voorzitter**:

Dank. Ik verzoek u om door te gaan met het derde blokje.

Minister **Madlener**:

Dat is het blokje waterveiligheid. We hadden ook nog een blokje overig, volgens mij. Ja. Dus dit is het een-na-laatste blokje, waterveiligheid. Grinwis zei: de Vereniging van Waterbouwers vraagt om meer centrale regie bij dijkversterkingen. Er is nu te veel versnippering. De signalen uit de markt kennen we. Zoals in de recente Kamerbrief aangegeven, zijn we in het kader van de herijking van het Hoogwaterbeschermingsprogramma in gesprek met de waterschappen over betere aansturing en voortgang. Daarbij wordt ook gekeken naar mogelijkheden voor meer centrale regie, maar de waterschappen blijven verantwoordelijk voor hun eigen dijken. Er wordt gekeken waar bundeling en standaardisatie van projecten mogelijk is. Eind 2025 willen we komen tot bestuurlijke afspraken hierover.

Dan het lid Soepboer. Waterveiligheidsprojecten zijn in het geding door geen vergunningverlening KRW. Hoe gaan we daarmee om? Dijkversterkingen vallen vaak onder een uitzonderingsmogelijkheid van de KRW. Daardoor kunnen ze meestal wel doorgaan. Voor de aspecten waar het toch knelt, maken we ons in Europa sterk voor aanvullende uitzonderingen.

Dan een vraag van Grinwis. De Vereniging van Waterbouwers pleit voor een tweefasencontract zodat aannemers meer al in de planningsfase aan tafel zitten. Wat vind ik daarvan? Tweefasencontracten waarbij de expertise van de aannemer al in de planfase wordt benut, worden op dit moment al toegepast binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Ervaringen met tweefasencontracten worden op dit moment opgedaan. In de herijking van het Hoogwaterbeschermingsprogramma kijken we met waterschappen welke opties kansrijk zijn. Eind 2025 willen we afspraken maken over betere sturing en voortgang op het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Natuurlijk willen we de kennis uit de waterbouwsector, want daar gaat het hier over, zo goed mogelijk inzetten. Ik ben er ook groot voorstander van dat we vroeg aan tafel zitten om te kijken waar we elkaar van de nodige kennis kunnen voorzien.

Een fors deel van het budget gaat op in de voorfase, vraagt het lid Pierik, dus nog voordat er een schop de grond ingaat. Herkennen we dit signaal en wat gaan we daaraan doen? Ik herken dat de kosten in de voorfase stijgen. Dat zien we in heel Nederland. De administratieve rompslomp neemt alleen maar toe, lijkt het. In het kader van de herijking van het Hoogwaterbeschermingsprogramma gaan we afspraken maken over hoe we dat beter kunnen beheersen, bijvoorbeeld door standaardisatie en mogelijke versimpeling. Zo zijn we als kabinet -- ik hoor er heel veel ministers over -- bezig met het verminderen van de regeldruk, want dat is natuurlijk de kern

van dit probleem. "De regeldruk verminderen" is makkelijk gezegd, maar het is heel taai om het te bereiken. Maar het heeft absoluut onze aandacht.

Hoe staat het met de uitvoering van de motie-Grinwis, vraagt -- jawel -- het lid Grinwis. Die motie gaat over de toekomstige financiering van het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Het Rijk staat voor zijn verantwoordelijkheid om fiftyfifty financieel bij te dragen aan te versterken waterveiligheidsprojecten. Dat heb ik al eerder toegezegd, ook aan de heer Grinwis. De rijksbijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma wordt meegewogen in het begrotingsproces en de daarmee samenhangende politieke besluitvorming. Ik kan daarom pas duidelijkheid geven na de besluitvorming over de Voorjaarsnota. Maar de heer Grinwis kent mijn ambitie en ik zet mij daar zeker voor in.

De Taskforce Deltatechnologie stelt een structuurverandering voor om de financiering en uitvoering onder te brengen bij één uitvoeringsorganisatie van het Hoogwaterbeschermingsprogramma van de waterschappen gezamenlijk, zo stelt de heer Grinwis. Wat vind ik daarvan? Zoals in de recente Kamerbrief aangegeven, zijn we in het kader van de herijking van het Hoogwaterbeschermingsprogramma in gesprek met de waterschappen over betere aansturing en voortgang. Daarbij kijken we ook naar mogelijkheden voor meer centrale regie, maar de waterschappen blijven uiteindelijk verantwoordelijk voor hun eigen dijken. Er wordt gekeken waar bundeling en standaardisatie van projecten mogelijk is. We komen eind 2025 tot bestuurlijke afspraken hierover.

Welke bestuurlijke afspraken zijn er over Ruimte voor de Rivier? Welke plannen liggen er op tafel? Dat vroeg de heer Grinwis. Het kabinet heeft in het regeerprogramma aangegeven in te willen zetten op een rivierengebied dat klaar is voor de toekomst. Het programma integraal riviermanagement dat komende maand wordt vastgesteld, vormt de basis hiervoor. Dit wordt ook aan de Kamer toegezonden. Er is breed bestuurlijk draagvlak voor de hoofdinrichtingen die hierbij zijn opgenomen. Er is nog geen bestuurlijke afspraak gemaakt over Ruimte voor de Rivier 2.0. Daarover gaan we de eerste besluiten nemen begin 2026.

Dan vraagt de heer Grinwis: voeg die programma's nu samen, doelend op het Hoogwaterbeschermingsprogramma, KRW, IRM, specifiek voor het rivierengebied. Binnen Ruimte voor de Rivier 2.0 werken we aan een toekomstbestendige inrichting van het rivierengebied. We zijn allemaal trots op Ruimte voor de Rivier, want we hebben allemaal gezien dat het heel goed werkt. Ik denk ook dat we allemaal iets eraan hebben. De opgaven die in het genoemde programma zijn opgenomen voor het rivierengebied worden meegenomen. De programma's zelf zijn lastig samen te voegen, omdat zij vaak over heel Nederland gaan en allemaal een andere wettelijke basis kennen. Maar in projecten kunnen doelen van verschillende programma's worden samengevoegd en dat gebeurt ook al in de praktijk.

In Ruimte voor de Rivier kijken we hoe dit beter en efficiënter georganiseerd kan worden. Ik moet wel zeggen dat ik in de weg- en waterbouw ook zie dat we soms projecten willen verrijken met slimme ideeën, waarna er uiteindelijk een project ligt dat onbetaalbaar blijkt. Het kan dus ook nadelen hebben als je te veel alles samen wilt doen. Dat is de andere kant daarvan. Het blijft een beetje zoeken naar wat efficiënter kan, maar we zijn er zeker mee bezig. We hebben immers geldgebrek en moeten zo efficiënt mogelijk werken. Dat heeft de heer Grinwis natuurlijk ook heel goed begrepen.

Wat vind ik van een centrale financiering van die programma's? De verschillende programma's kennen dus verschillende doelen, maar ook verschillende financieringsvormen en verschillende governance. De programma's zelf zijn lastig samen te voegen omdat ze vaak over heel Nederland gaan en allemaal een andere wettelijke basis kennen. Centrale financiering zien wij dan ook niet als grote toegevoegde waarde. In projecten kunnen doelen van verschillende programma's wel worden samengevoegd en dat gebeurt soms ook. Als programma's raakvlakken hebben, dan kan bundeling meerwaarde hebben. Maar op zich zien wij niets in een centrale financiering.

Is de minister bereid om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om bouwen op water mogelijk te maken? Dat was een vraag van het lid Pierik, en ik heb hier ook anderen over gehoord. Samen met de minister van VRO onderzoek ik dit, zoals ook afgesproken tijdens de Woontop. We hebben veel water en op veel plekken kunnen er zeker drijvende woningen komen. Er zijn mooie voorbeelden van. Het blijft toch wel kleinschalig, moet ik zeggen, maar kleinschalig of niet: we hebben een woningtekort en iedere woning telt. Er zijn natuurlijk best plekken waar dat heel goed mogelijk is. We moeten natuurlijk wel de waterveiligheid goed in het oog houden. Dat is logisch maar Nederland leent zich gewoon voor wonen op het water. Ik denk dat iedereen hier wel een voorstander van is. Er zijn ook heel veel mensen die graag op het water wonen. Dus ja, waarom niet, zou ik zeggen. Het heeft onze aandacht.

Hoe staat het met de uitvoering van de motie-Grinwis om wonen in het Markermeer mogelijk te maken? Dat is ook weer wonen op water. De motie-Grinwis/De Groot roept op tot nieuwe woningbouw zonder dat de zoetwaterbuffer te veel wordt aangetast. De huidige regelgeving biedt al ruimte aan gemeenten voor kleinschalige woningbouw. Voor onze zoetwatervoorziening en waterveiligheid is het wel van belang dat de capaciteit van de meren niet te veel wordt verkleind. We zijn dus terughoudend met buitendijks bouwen, maar drijvend bouwen is natuurlijk zeker mogelijk. Dus laten we hiernaar kijken met elkaar.

De heer Buijsse van de VVD zegt dat gebiedsontwikkelingen kansen bieden voor woningbouw en recreatie en vraagt waarom er zo weinig vergunningen zijn verleend. Momenteel werk ik aan het opstellen van een landelijk beeld van de winning en de behoefte aan bouwgrondstoffen. Een tekort aan

bouwgrondstoffen zou tot problemen kunnen leiden bij onder meer kustverdediging, dijkversterking, infra, energietransitie en woningbouw. Die zorgen delen wij dus. Tegelijkertijd lopen er momenteel verschillende gebiedsontwikkelingen in en rond het hoofdwatersysteem. Binnen het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 onderzoeken we of er op meer locaties iets mogelijk is en hoe de samenwerking vergemakkelijkt kan worden. Dat gaat dan weer over wonen op water. Bij een deel van deze gebiedsontwikkelingen biedt ook de winning van bouwgrondstoffen mogelijk kansen. Ja, als je een gebied ontgraft, kun je dat natuurlijk mooi gebruiken. In die gevallen zullen de mogelijkheden ook worden onderzocht binnen de kaders en doelen die dit project heeft. Het is een beetje ambtelijke taal, maar we moeten met gezond verstand kijken waar we grond kunnen winnen en waar we die kunnen gebruiken. Dat kan ook in zee zijn, want er is veel zand nodig voor onze kustverdediging, zeker met een stijgende zeespiegel. Ook dat heeft de volle aandacht.

Wat is de status van het onderzoek naar het Kampereiland, vraagt de heer Buijsse. Hij vroeg ook of we begrip hebben voor de zorgen hierover. Ja, we begrijpen de zorgen die er zijn over Kampereiland. Het is een prachtig en uniek gebied. We hechten veel waarde aan het belang van de bewoners en de ondernemers. Het onderzoek waar de heer Buijsse het over heeft, wordt dit jaar opgestart en zal naar verwachting in het najaar klaar zijn.

Het lid Pierik vroeg naar de Japanse duizendknoop, rivierkreeften en de bever. Rivierkreeften zorgen niet direct voor schade aan dijken. De Japanse duizendknoop kan dijken en beschoeiing wel aantasten. Het is lastig en duur om die te bestrijden. De bever veroorzaakt de meeste schade en kosten aan waterkeringen. De ratten zijn ook al bekend, maar goed, die zijn inheems. Daarom werken we met waterschappen, Rijkswaterstaat, provincies, het ministerie van LNV en ProRail aan een landelijke beveraangepak. De Amerikaanse rivierkreeft is een exoot waar we veel last van hebben. Ze eten planten, maken mooie boerensloten kapot. Het is een van de redenen waarom we niet voldoen aan de Kaderrichtlijn Water en de ecologische doelen. We moeten er dus alles aan doen om die situatie te verbeteren. Mocht dat niet lukken -- de rivierkreeft is best lastig te bestrijden -- dan kunnen we een legitieme uitzondering inroepen als die doelen op grond van de rivierkreeft niet worden gehaald. Dat is een kleine troost. Ik ben ervan op de hoogte dat de natuurlijke oever ook kan zorgen voor natuurlijke vijanden voor de rivierkreeft. Dat helpt natuurlijk wel. Dat is ook iets waar we naar kijken.

Grinwis sprak over de actualisatie van de Beleidslijn grote rivieren voor ontwikkelingen inzake Waterfront Lelystad, Hoorn, haven Rotterdam en initiatief Stadsland bij Deventer. Het Markermeer en het IJsselmeer zijn geen onderdeel van de Beleidslijn grote rivieren. De actualisatie van deze beleidslijn heeft voor deze gebieden geen gevolgen. Dat geldt ook voor de haven van Rotterdam, die buitendijks gebied is en vrijgesteld is van

vergunningsplicht. Initiatief Stadsland is een binnendijks initiatief. Daarop is de Beleidslijn grote rivieren niet van toepassing.

Als laatste in dit blokje, voorzitter: wat zijn de gevolgen van stikstof op het Hoogwaterbeschermingsprogramma? De risico's nemen toe door de uitspraak. We proberen de risico's te beheersen en proberen dat emissieloos uit te voeren. Maar ik moet ook zeggen dat er ook heel veel kansen over en weer zijn. Het verbeteren van de natuur helpt ook weer om de stikstofdoelen te kunnen halen. Zo zie je dat uiteindelijk alles samenkomt. Dit is ook iets waar de commissie stikstof mee bezig is.

De **voorzitter**:

Een vraag van de heer Grinwis.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Vorige keer hebben we hier tijdens het WGO een aardige discussie gehad over de motie die ik samen met collega De Groot heb ingediend over de precieze formulering en interpretatie. Toen ging het over de casus van de 450 woningen die buitendijks bij Monnickendam worden ontwikkeld. Ik ben heel benieuwd naar de voortgang. Toen was er nog wat discussie. Ik weet nog dat de minister toen met de ambtenaar in overleg was. Ik ben benieuwd of dat verder is gekomen en of deze motie de duw in de rug is geweest. We hebben toen een discussie gehad, maar uiteindelijk was het eind van het liedje dat de minister zich, zeker nu de motie ruim is aangenomen, daarvoor ging inspannen. Ik ben zeer benieuwd.

De **voorzitter**:

Graag een kort antwoord, minister.

Minister **Madlener**:

Ik heb mijn sympathie voor de motie uitgesproken. Natuurlijk, we hebben woningen nodig, maar we hebben ook water nodig. Dat moet in balans zijn. Ik heb al gezegd dat als het kleinschalig is, dit wat ons betreft zeker bespreekbaar is. Ik kan op dit moment nog geen laatste stand van zaken geven of dit echt tot concrete resultaten heeft geleid, maar ik ben wel bereid binnenkort een brief te sturen over hoe wij erin staan. Laat ik toezeggen dat ik de Kamer hierover snel zal informeren.

De **voorzitter**:

Voor wanneer?

Minister **Madlener**:

Binnen zes weken zal ik u daarover berichten. Is dat akkoord?

De **voorzitter**:

U heeft een toezegging, dus daarom graag kort afrondend hierover.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Ik heb een toezegging. Daar dank ik de minister voor. Ik wil de minister wel even wijzen op de motietekst zoals die is aangenomen. De motietekst die is aangenomen heeft oordeel Kamer gekregen zonder het woord "kleinschalig" als interpretatie. Daar hebben we juist discussie over gehad. Ik wil niet dat we in die brief weer gaan terugonderhandelen naar een oorspronkelijke interpretatie die uiteindelijk niet is gegeven. Ik ben heel benieuwd wat dit specifiek betekent voor het project in Monnickendam.

De **voorzitter**:

Dat gaan we dus zien in de brief. De heer Buijsse.

De heer **Buijsse** (VVD):

Dank voor de beantwoording van de vragen. Ik sloeg aan op het landelijk beeld waar u mee bezig bent wat betreft gebiedsontwikkelingen en bouwgrondstoffen. De vraag is hoeveel tijd u nodig heeft voor het in beeld brengen van dat landelijke beeld en of u kunt toezeggen dat u vervolgens de Kamer hierover zal informeren.

De **voorzitter**:

Duidelijke vraag.

Minister **Madlener**:

In de tweede termijn kan ik daar antwoord op geven.

De **voorzitter**:

Fijn. Dan ga ik door naar de heer Soepboer. Graag één korte heldere vraag.

De heer **Soepboer** (NSC):

Ik ga één korte, heldere vraag stellen. Ik heb in mijn eerste termijn best een heel stuk gesproken over de zorg die de Vereniging van Waterbouwers uit over dat wat ons in de toekomst mogelijk aan risico's staat te wachten, aan bijvoorbeeld het niet meer kunnen slaan van een damwand, baggeren enzovoort. De minister is daar vrij kort op ingegaan en heeft gezegd: wij zien dat risico minder, want er zijn al uitzonderingen voor en wij gaan ons in Europees verband inzetten. Ik kan me zo voorstellen dat men daar niet heel erg ontzorgd door is. Nogmaals de vraag aan de minister: u ziet helemaal niet dat dit in de toekomst voor problemen zou gaan zorgen?

Minister **Madlener**:

Wij zijn in goed gesprek met de waterbouwers. Wij zien die zorgen inderdaad niet of stukken minder. Er zijn uitzonderingen mogelijk. Daarom denken wij niet dat dit tot hele grote problemen gaat leiden, maar wij hebben een gesprek met de waterbouwsector zelf. We staan open voor suggesties van hun kant. Ik denk toch dat het goed is als we hier even extra over rapporteren. Ik wil u graag toezeggen dat ik u een brief zal sturen met de laatste stand van zaken met daarin een helder antwoord op uw zorgen. Dat zal ik ook binnen zes weken doen.

De heer **Pierik** (BBB):

Ik heb toch nog een aanvullende vraag over de Amerikaanse rivierkreeft. De minister geeft aan dat een van de mogelijkheden is om terug te vallen op de legitieme uitzondering. Wat moet er gebeuren om daarop terug te kunnen vallen en is daar enig zicht op?

Minister **Madlener**:

We moeten aantonen dat de rivierkreeft de oorzaak is van een bepaald probleem voordat we daar een uitzondering op kunnen krijgen. We moeten dat wel zelf aantonen. Zo is het. Maar het is een legitieme uitzondering. In die zin is de rivierkreeft niet direct een bedreiging, zolang wij maar kunnen aantonen dat die de oorzaak van het probleem is.

De **voorzitter**:

Graag kort afrondend, meneer Pierik.

De heer **Pierik** (BBB):

Maar het is inmiddels toch wel duidelijk dat de Amerikaanse rivierkreeft ook een van de oorzaken is van een probleem? Dat is dan toch vrij snel te regelen?

Minister **Madlener**:

Ja, dat zou zo makkelijk kunnen zijn. Maar kijk, als de ecologie in een bepaald gebied niet voldoet aan de eisen, is het natuurlijk aan ons om aan te tonen dat de rivierkreeft daar de hoofdoorzaak van is. Daarbij zijn we ook afhankelijk van het deskundigenoordeel in het waterlichaam. Als het evident is dat de rivierkreeft de oorzaak is, dan is daar een uitzonderingsgrond voor. Maar we zullen dat wel aan moeten tonen; zo is het nu eenmaal.

De **voorzitter**:

Ik stel voor dat u doorgaat met het laatste mapje. Ik hoop niet dat dit het blauwe mapje is.

Minister **Madlener**:

Nee hoor.

De **voorzitter**:

Gelukkig. Pfoe! Dan stel ik voor dat u dat doorgaat met uw laatste blokje: overig. De minister.

Minister **Madlener**:

Het laatste blokje is blokje overig. Dan begin ik met het lid Kostić: hoe staat het met de motie-Kostić/Soepboer over het borgen dat vervuilers kosten van schade betalen bij onjuiste toepassing van staalslakken? Ik zal u hierover medio april informeren met de verzamelbrief bodem. Dit onderwerp ligt bij de staatssecretaris, maar ik ben mij ervan bewust dat dit de laatste tijd veel aandacht heeft.

Dan vraagt het lid Kostić om vislood te verbieden, zoals diverse lagere overheden in Nederland en de overheid in Denemarken dat gedaan hebben.

Kunnen wij het goede voorbeeld van die overheden volgen? Lood is een materiaal dat we niet in het water willen hebben, maar de sportvisserij hebben nog niet voldoende alternatieven daarvoor op dit moment. De Europese Commissie heeft een voorstel gepresenteerd voor een verbod op vislood, want zo'n Europees verbod is het meest effectief en het meest te prefereren. Dan heb je ook de schaalgrootte en echt een markt voor alternatieven voor vislood. Nederland is daarvoor te klein, zo heb ik mij laten vertellen. Bovendien is er slechts voor 15% van het vislood een alternatief voorhanden. Een volgende stap van zo'n verbod is bespreking in het Europees Parlement. Het is ook belangrijk dat andere lidstaten dat voorstel gaan steunen. Ik zal me in ieder geval inzetten daarvoor; Nederland steunt dat zeker. Daarnaast heb ik onlangs een gesprek gehad met Sportvisserij Nederland en met de visbranche om zo snel mogelijk van het vislood af te komen. Dat zal niet zijn door een Nederlands verbod, want dat zal niet gaan werken, maar wel door een afspraak met de branche om alternatieven te presenteren, want die zijn er wel degelijk. Ze zijn er niet voor alle visgerei, maar wel voor een aantal daarvan. Hoe meer alternatieven er zijn, hoe beter. De branche is zelf, zo heb ik gemerkt, ook heel overtuigd van het feit dat loodvrij vissen de toekomst heeft, maar een Europees verbod is eigenlijk dé weg om te gaan. Een Nederlands verbod is niet mogelijk.

Wat gaat de minister doen om de kwaliteit van zwemwater te verbeteren en om voor meer zwemwater te zorgen, vraagt de heer Gabriëls van de PvdA. Er zijn in Nederland veel officiële zwemwaterlocaties. Elk jaar komt er een klein aantal bij. Daar mogen we best trots op zijn, lees ik hier ook, dus dat spreek ik dan ook graag uit. Op de meeste locaties in Nederland is de kwaliteit goed tot zeer goed, maar er zijn natuurlijk ook locaties waar de kwaliteit onder druk staat en waar er blauwalg in het water komt. We kijken natuurlijk altijd naar oplossingen met de waterbeheerders. Het zou kunnen zijn dat een van de oplossingen is om de stroming te verhogen, waardoor er geen blauwalg kan ontstaan, maar zo heeft ieder lokaal probleem een lokale oplossing. Maar over het algemeen heeft Nederland goed zwemwater en we doen wat we kunnen om dat beter te maken.

Welke acties onderneem ik om de omzetting van grasland te ondervangen, vraagt het lid Pierik. We zijn het eens met de heer Pierik dat een omzetting van grasland naar akkerbouw een risico is voor de waterkwaliteit. De uitkoopregelingen van LNV zijn op basis van vrijwilligheid. Boeren die willen stoppen, kunnen stoppen. In en rondom kwetsbare natuurgebieden zoals de Peel maken veel agrariërs hier gebruik van. Het is nodig om de natuur te herstellen en Nederland van het slot te halen, maar tegelijkertijd zien we dat de maatschappelijke impact op deze gebieden groot is. De Peel is dan ook door het kabinet aangewezen als een van de zestien NOVEX-gebieden en Rijk en regio werken samen aan een duurzame toekomst in de streek. Dus ja, omzetting van grasland is ongewenst. Ik weet ook dat de minister van LNV die teksten veel uitspreekt, dus we zijn er als kabinet van overtuigd en we zijn aan het kijken hoe we het kunnen tegengaan.

Dat was het laatste antwoord.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dan stel ik voor dat we doorgaan met de tweede termijn van de kant van de Kamer. Als eerste geef ik het woord aan het lid Kostić. U kunt uw vragen stellen in uw tweede termijn. Als het echt dringend is, dan kan het ook nu. Maar ik denk dat het ook moet kunnen in uw tweede termijn. Laten we anderhalve minuut of iets in die richting aanhouden. Dan kunnen we met elkaar nog een goed gesprek voeren de komende 40 minuten. Lid Kostić.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

De minister zegt: we hebben eigenlijk weinig geld, dus we moeten goed kijken wat haalbaar is qua maatregelen. Nou, dan zou ik tegen de minister zeggen, zoals eigenlijk alle experts tot nu hebben gezegd: zet meer in op normeren en beprijzen, want dat kan juist geld opleveren en besparen. Erkent de minister dat ook? Kijk alleen maar naar pfas. De minister waarschuwt dat een pfas-verbod kostbaar is, maar het is juist het blijven toestaan van pfas in onze omgeving dat kostbaar is voor de overheid en dus ook voor de belastingbetaler. Ik heb net ook geschetst dat de producent €20 voor een kilo pfas rekent in de verkoop, maar dat diezelfde kilo ons als samenleving, de overheid en dus de belastingbetaler, 2 miljoen euro kost. Het is dus ontzettend duur als je dat blijft toestaan. Het is ook logisch, economisch gezien, om dat zo snel mogelijk aan banden te leggen. Kan de minister dat inderdaad zo bevestigen?

Ik vraag me af wanneer de minister met een plan komt om de grootste vervuilers eerlijk te laten betalen voor hun vervuiling. Zoals ik net schetste, zorgen ze voor heel veel vervuiling. Pfas is maar één voorbeeld. Ze betalen niet eerlijk mee. Het is vooral de maatschappij die daarvoor betaalt. Het belang van sommige pfas wordt ook heel vaak aangehaald, maar we merken dat het vooral een lobby is vanuit de industrie. Ik heb toevallig laatst een praatje van professor Jacob de Boer gehoord tijdens de Dommel Dialoog over pfas. Gisteren nog was het in de uitzending van Hofstad. Daarin wordt gesteld dat de chemische kennis dusdanig ver is ontwikkeld dat voor alle stoffen een alternatief kan worden gevonden. Maar bedrijven wachten eigenlijk op de overheid. Die prikkel is nodig om ze te inspireren om verdere stappen te nemen. Dus ik zou tegen de minister zeggen: blijf die stappen ook nemen.

De **voorzitter**:

Rond u af, lid Kostić?

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Ik heb net geen interruptie gehad, dus als ik nog iets meer kan pakken? Ik ga afronden.

De **voorzitter**:

Als u kunt afronden, heel fijn.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Ja. Ik kom nog even terug op twee punten. Over de waterbesparing en de watervoetafdruk deed de minister een beetje alsof het een soort van kringloop is. De watervoetafdruk is gewoon een wetenschappelijke term. Er wordt aandacht voor gevraagd door de overheid dat we de watervoetafdruk zo laag mogelijk moeten krijgen omdat het een probleem is als we dat niet doen. Ik wijs op de 98% van die watervoetafdruk. Dat is niet klein. Universiteit Twente is daarin gespecialiseerd. Ik snap dat de minister daar nu niet goed op kan antwoorden, maar ik vraag de minister om een brief te sturen voor de volgende commissievergadering over de kennis die vanuit Universiteit Twente beschikbaar is over de watervoetafdruk, die 98%, en ik vraag hem of hij bereid is om daar iets voor te doen vanuit zijn beleid.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Meneer Heutink.

De heer **Heutink** (PVV):

Voorzitter. Ik ben toch wel heel erg blij met de inspanningen en de insteek van de ...

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

O sorry, ik wil graag nog een tweeminutendebat aanvragen. Sorry.

De heer **Heutink** (PVV):

Ik ga gewoon opnieuw beginnen dan. Als het lid Kostić mij een tweeminutendebat door de neus kan boren, dan pak ik nog even wat spreektijd!

Voorzitter. Ik ben eigenlijk heel erg blij met de inspanningen van de minister op dit waterdossier. Ik zie toch dat hij echt een kentering aan maken is en dat hij grote beleidswijzigingen doorvoert. Hij voert een andere koers dan we de afgelopen jaren hebben gezien. Ik ben daar best heel erg blij mee. Zo heeft deze minister toch vandaag gezegd dat de doelen niet gehaald gaan worden. Dat is toch wel een behoorlijke uitspraak. Ik hoop dat iedereen wel onverminderd en gemotiveerd blijft werken aan het schoonmaken van ons water, maar ik denk dat het belangrijk is dat de minister dit heeft uitgesproken. Dit drukt ons wel met de neus op de feiten. We moeten ons voorbereiden om te voorkomen dat Nederland op slot raakt.

We zijn ook blij met de toezegging dat we een brief krijgen over hoe we er juridisch voorstaan. Die kan ons niet snel genoeg komen, want ik heb ook in mijn bijdrage in de eerste termijn al gezegd dat haast echt wel nodig is. Het is immers zomaar 2027.

Dan nog een vraag over het goede gesprek voeren in Brussel als het gaat over versoepeling en toch het gesprek voeren om mensen te enthousiasmeren over one out, all out. Heeft de minister nog een uitspraak van de Kamer nodig? Ik hoorde links naast mij GroenLinks-PvdA al heel gauw zeggen: o ja, maar dat is niet mijn mening. Dat begrijp ik. Maar heeft de minister die uitspraak nog nodig of kan hij dit gewoon nu doen?

Tot slot en dan rond ik af. Fijn dat de Kamer wordt geïnformeerd over de monitoring van hoe het staat met de voortgang van het slaan van nieuwe waterwinpunten. Ik denk dat het heel fijn is dat we daar wat meer inzage in krijgen.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel. De heer Gabriëls.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Voorzitter. Ik constateer dat zolang de juridische gevolgen als een groter probleem worden gezien dan het probleem zelf, we niet bij een oplossing komen. Dat is één. Verder constateer ik dat de heer Madlener allerlei toezeggingen heeft gedaan: over Brussel, over juridische uitzondering. Het woord "uitzondering" valt de hele tijd. "En dat ga ik doen, dat ga ik doen. Geen beperkingen." "Ja, er komt een brief op dat vlak." "Ik kom met een topadvocaat om juridische zaken in kaart te brengen." Dus op dat vlak doet de heer Madlener allemaal toezeggingen, maar op het vlak van "we gaan echt daadwerkelijk iets extra's doen en het water schoner krijgen", wordt gezegd "moeilijk, moeilijk", "we kunnen niet het onmogelijke vragen", "ja, er zijn heel veel zorgen bij de minister van VRO en er zijn ook heel veel zorgen

over de pesticiden in de landbouw." Dus daar gebeurt niets. Geen enkele toezegging, geen enkele. Niets. Ik ben dus helemaal niet zo blij vandaag met deze minister op dat vlak omdat die constateringën ervoor zorgen dat de balans doorschuift naar inzet om de doelen te verlagen en naar Brussel te gaan voor uitzonderingen en dergelijke. Dat constateer ik.

Dan constateer ik gelukkig wel dat zowel NSC als VVD zegt de vergunning sneller te willen herzien en daar iets extra's voor te doen. Ik constateer ook dat NSC samen met ons, GroenLinks-Partij van de Arbeid, gezegd heeft: we willen een Nota Ruimte waarin waterbergingen zijn opgenomen omdat we die belangrijk vinden. Dat zijn wel goede constateringën.

Dan heb ik nog een vraag over iets wat in de eerste termijn gezegd is over het herzien van vergunningen om de twaalf jaar, terwijl de best beschikbare technieken er eigenlijk voor zorgen dat het herzien van vergunningen in vijf jaar zou moeten gebeuren. Kunt u daar nog op terugkomen en kunt u misschien zeggen dat we dat iedere vijf jaar gaan doen? Dan hebben we misschien ook een toezegging voor de mensen die wél wat schoner water willen.

De **voorzitter**:

Rondt u af?

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Dan wil ik afronden met de zin: zolang de juridische gevolgen als een groter probleem worden gezien dan het probleem zelf, komen we niet bij een oplossing.

De **voorzitter**:

Dank. De heer Pierik.

De heer **Pierik** (BBB):

Dank, voorzitter. Ik ben blij dat de minister in ieder geval ook even wil kijken naar de regie op het hele dossier rondom waterkwaliteit. Ik wil wel vragen wanneer hij daarop terugkomt en wanneer we iets horen of dat iets gaat opleveren.

Het tweede is dat ik blij ben dat de minister samen met de minister van LNVN kijkt naar de transformatie van grasland naar akkerbouw en of dat op een of andere manier bij te sturen is. Ik wil ook graag daarvan horen wanneer we daarover iets gaan horen.

Ten slotte iets wat toch ook wel een belangrijk ding is. De minister geeft aan dat hij onderzoek gaat doen of woningen bouwen op water een oplossing is. Daarbij gebruikt hij het woord "kleinschalig". Kleinschalige woningbouw op water zou onderzocht worden, maar wat mij betreft moet dat ook wat grootschaliger onderzocht worden. Belangrijk is in ieder geval om te weten wat "kleinschalig" is in de ogen van de minister en waar de grootschaligheid begint. Waar liggen die grenzen ongeveer? We leven in een waterrijk land. Er zijn heel veel plekken waar je woningen zou kunnen bouwen op water. Vandaar dat ik de term "kleinschaligheid" niet zo goed begrijp.

Dank, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dank u wel. De heer Soepboer.

De heer **Soepboer** (NSC):

Dank, voorzitter. Ik ben eigenlijk heel blij met dit debat, met de realistische lijn van de minister en met alle toezeggingen die zijn gedaan. Dat voorkomt ook weer moties. Ik vind dat een fijne manier van samenwerken en hecht er waarde aan om te zeggen dat die realistische lijn wel daadwerkelijk twee sporen heeft. Het ene is om te zien wat we eraan kunnen doen om het water daadwerkelijk schoner te maken. Het andere is om te zorgen dat dit zo realistisch mogelijk en haalbaar is.

Daar wou ik het eigenlijk maar bij laten, want ik ben er blij mee, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dank. Ik zie een interruptie van de heer Gabriëls.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Fijn dat de heer Soepboer de twee sporen benoemt. Vindt hij ook dat in dit debat het spoor van de oplossingen, concrete oplossingen, richting schoner water voldoende in balans zijn met dat andere spoor, namelijk om naar Brussel te gaan en uitzonderingen en zo uit te schrijven?

De heer **Soepboer** (NSC):

Of ik dat ook vind? Ja, dat vind ik ook.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Ik vind dat namelijk niet. De vraag was wat u daarvan vindt. U vindt dat dus wel. Nou, prima. Dat kan. Dat verschil wilde ik even aantonen.

De **voorzitter**:

Kort, het lid Kostić.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Even ter verduidelijking. Mijn collega van NSC had het net over samenwerking met bijvoorbeeld Frankrijk als het gaat om het pfas-verbod. Frankrijk -- ik zei dat net ook tegen de minister -- gaat per 1 januari 2026 een verbod invoeren op pfas wat betreft niet-essentiële stoffen. Staat NSC ervoor open om zoiets te proberen te regelen in Nederland?

De heer **Soepboer** (NSC):

Ik meende al dat hier een klein beetje verwarring over was. Ik heb België en Frankrijk aangehaald in het kader van de motie over Duitsland en de opdracht die daarvan uitgaat aan de minister -- daar heeft de minister trouwens ook antwoord op gegeven -- om ook met Frankrijk en België in gesprek te gaan. Dat is eigenlijk het enige wat ik heb gezegd. Over het verbod op pfas ben ik volgens mij heel duidelijk geweest: laten we verbieden wat we kunnen verbieden, maar laten we zeker ook oog houden voor stoffen die niet verboden kunnen worden of waarbij de vervangende stof schadelijker of erger is dan de stof die we verbieden. Volgens mij is dat een heel realistisch verhaal geweest.

De **voorzitter**:

De heer Buijsse.

De heer **Buijsse** (VVD):

Dank u wel, voorzitter. Ook dank aan de minister voor de beantwoording van de vragen. Er is nog één punt dat ik onder de aandacht zou willen brengen. Dat betreft het geld voor de hoogwaterbescherming. U zegt in antwoorden op vragen daarover dat u zich richting de Voorjaarsnota hiervoor inspant, maar dat vind ik nog wat mager. Het geld is er al. Dat zit in het Deltafonds. Wat houdt u tegen om dit gewoon toe te zeggen en dat geld beschikbaar te

stellen? De partijen waarmee samengewerkt wordt, zijn dan ook tevredengesteld.

De **voorzitter**:

Duidelijk. De heer Grinwis.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Voorzitter, dank. Dank aan de minister voor de beantwoording van de vele vragen. Om te beginnen sluit ik me aan bij die laatste oproep, van collega Buijsse. De motie van de Kamer was kraakhelder. Volgens mij wil de minister ook. Ik snap dat hij een slag om de arm moet houden, omdat de besluitvorming over de Voorjaarsnota nog niet helemaal is afgerond, maar het is geld dat al op zijn begroting staat. Het moet alleen gealloceerd worden voor het waterveiligheidsartikel binnen het Deltafonds en meer in het bijzonder voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Het is zo simpel als maar zijn kan. Hij zet zich ervoor in, maar kan hij nog iets meer aangeven dat het gaat lukken komende maand?

De **voorzitter**:

Dat gaan we nu horen van de minister.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Voorzitter. Ik wacht nog op een antwoord op de vraag over circulair water en ik kijk uit naar het tweeminutendebat en het volgende debat over water.

Tot zover, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dank. Dan gaan we nu door naar de tweede termijn van de kant van het kabinet. Ik geef graag het woord aan de minister.

Minister **Madlener**:

Ook nu toch weer veel vragen. Het is een uitdaging om dat allemaal bij te houden -- dat begrijpt u -- maar ik hoop dat ik u kan plezieren met de antwoorden, als ik ze tenminste kan lezen. Even kijken, hoor. Een stevig aantal ... Wat staat hier? O, toezeggingen. Een stevig aantal toezeggingen

voor het volgende commissiedebat. Wat ik toegezegd heb, zal ik natuurlijk goed proberen te beantwoorden. Dat geldt ook voor het totaalverbod op pfas. We hebben een enorme daling van het aantal pfas-lozingen in Nederland. Dat aantal is spectaculair gedaald, gelukkig. We onderzoeken een nationaal verbod, maar -- dat is een beetje in de lijn van de heer Soepboer -- ik moet zeggen: kijk wel goed naar de toepassingen. We kunnen niet zomaar zeggen "het is verboden en klaar", want als er toepassingen zijn waarvoor echt pfas nodig is -- volgens mij heb ik weleens het voorbeeld van een hartklep gelezen -- moeten we daar toch voorzichtig mee zijn. We moeten dus echt goed kijken wat we hier aan het totaalverbieden zijn. Maar goed, voor toepassingen die een goed alternatief hebben -- dat is ook in lijn met wat Soepboer zegt -- lijkt het me niet zo'n moeilijke keuze.

Het is natuurlijk wel zo dat de import van producten naar Nederland toe ... Het gaat nu om de productie, maar wat er Nederland binnenkomt van over de grens, ook aan producten, is natuurlijk ook een grote bron. Die is veel groter dan de bron van wat wij in Nederland produceren. Maar goed, ik heb toegezegd dat we naar een totaalverbod kijken. Ik kom met een brief over wat we hierin kunnen doen, maar het zal eerder in de lijn van Soepboer zijn dan in de lijn van Kostić, zeg ik erbij.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Mijn naam wordt genoemd. Volgens mij vraag ik niks gek. Ik weet niet of de lijn van Soepboer en die van Kostić zo veel van elkaar verschillen. We pleiten er beiden voor om het maximale te doen. Ik wijs de minister op Frankrijk: dat land gaat al per 2026 een landelijk verbod op niet-essentiële producten waar pfas ... Precies, oké. Ik heb de minister net in tweede termijn gevraagd: kijk even kritisch naar wat echt essentieel is. Want nogmaals, de industrie heeft soms ook een stok achter de deur nodig om met innovatie te komen. Ik heb net wat experts geciteerd die zeggen: die chemische kennis is er al, voor alle alternatieven, maar de overheid kan helpen met een versnelling door een goede norm te stellen.

De **voorzitter**:

Dank voor deze verheldering. Gaat u verder.

Minister **Madlener**:

Daar zijn wij het ook mee eens, voor niet-essentiële producten. Dan heb je natuurlijk nog wel de discussie over de vraag wat "essentieel" is, maar de lijn is een beetje die van Soepboer. We zijn het hierover dus toch meer eens dan aanvankelijk het geval leek. Ik zal u daarover informeren.

Dan woningbouw in het IJsselmeergebied. Voor het commissiedebat Water zal ik met een brief daarover komen. Bouwen op water is prima. We hebben daar allemaal goede voorbeelden van. Hoe kleinschalig of grootschalig dat is, is ook afhankelijk van de lokale mogelijkheden. Ik ben helemaal niet voor grootschalig bouwen op het water, maar het ging hierom: als je bouwt in het IJsselmeer, wordt het IJsselmeer iets kleiner. Dat moet kleinschalig zijn. Als je bouwt op het water doet dat niets af aan de waterberging. In die zin kan dat grootschaliger zijn, zolang het maar veilig kan. Als het heel grootschalig wordt, zal het ook weer de waterkwaliteit aantasten, want dan krijg je een heel gebied in de schaduw, zeg maar. Maar er is geen nee van mijn kant tegen grootschalig op het water. Het heeft zeker onze aandacht. Het is een mooi gebruik van het water en het past bij een traditie in Nederland, namelijk die van wonen op het water, in een woonboot bijvoorbeeld, of in een heel gebouw. Daar kom ik dus nog op terug.

Dan de waterfabriek, voor drinkwater uit een rwzi. De piloot loopt tot in 2027. Daarna is de RIVM-evaluatie klaar. We kijken naar juridische belemmeringen. Uiteindelijk zal het van een aantal factoren afhangen of dit kan worden toegepast in een bepaalde regio voor het maken van drinkwater. Uiteindelijk is het aan het drinkwaterbedrijf om te bepalen of het dit wil gebruiken bij zijn drinkwaterproductie. De piloot loopt dus tot in 2027.

Hoe staat het met de aangehouden motie-Grinwis/Stoffer om circulair watergebruik mogelijk te maken? In het kader van het Nationaal Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing laat ik onderzoeken of circulair watergebruik opgenomen kan worden in het Besluit bouwwerken leefomgeving en in het Drinkwaterbesluit. Ik vind het belangrijk dat het geen risico's ... Volgens mij heb ik dit allang gezegd.

De voorzitter:

Een korte, verhelderende vraag.

De heer Grinwis (ChristenUnie):

Ja, misschien ter verheldering. Vorig jaar hebben we dit uitgediscussieerd, maar toen is er geen duidelijke toezegging gekomen dat dit aangepast zal worden. Toen heb ik een motie ingediend, samen met collega Stoffer, namens wie ik trouwens ook mijn bijdrage heb uitgesproken vandaag; dat ben ik helemaal vergeten te zeggen. Mijn verontschuldiging, maar bij dezen zeg ik het alsnog.

De voorzitter:

Dat maakt extra indruk.

De heer **Grinwis** (ChristenUnie):

Samen met hem heb ik die motie ingediend. Toen was het verzoek van de minister: hou 'm nog even aan, want ik ben bezig om dit uit te zoeken; in het voorjaar of ergens rond de zomer weet ik dan of het kan. Daar vraag ik nu naar: is het nu duidelijk? Kortom, kan ik die motie met de appreciatie "oordeel Kamer" in stemming brengen?

Minister **Madlener**:

Dat mag altijd. Ik zal 'm zeker "oordeel Kamer" geven, want ik vind het ook belangrijk dat we kijken ... Het is natuurlijk heel logisch dat we daarnaar kijken. België doet het al. Waarom zouden wij het niet doen? Maar goed, ik heb al een aantal overwegingen gegeven en heb gezegd wat de nadelen ervan zijn, op het gebied van kosten en veiligheid. Vrijwillig kan het natuurlijk ook. Verplicht is wel effectief, maar dan zitten we weer met de kosten. Sommige mensen vinden dit een heel goed idee en het is natuurlijk heel verstandig om dit te doen, zeg ik erbij, dus ik maak nogmaals reclame voor regentonnen. Je kunt regenwater zelfs gebruiken voor de wasmachine. We kennen allemaal de voorbeelden. Ik kom er nog op terug. De motie is niet nodig wat dat betreft. Die is overbodig, maar als u 'm indient, krijgt ie oordeel Kamer. Ik zeg toe dat ik hier voor de zomer ... Aan het einde van het jaar, hoor ik naast me. Dat is wel laat, aan het einde van het jaar. Voor de zomer lijkt me prima. Verplichten betekent: duurdere huizen in Nederland. En die zijn al schreeuwend duur. Dat komt ook door de grond, maar de bouwkosten zijn ook behoorlijk hoog geworden. Het moet wel kostenefficiënt. Maar goed, het speelt mee. Ik ga u voor de zomer antwoorden. Dat is een toezegging aan de heer Grinwis en de heer Stoffer, hoewel die laatste afwezig is.

Kan het herzien van vergunningen niet om de vijf jaar in plaats van om de twaalf jaar? Het advies dat ik hier van de ambtenaren krijg, is om te zeggen: ik ga hiernaar kijken en we gaan dit meenemen. Ik snap de vraag, maar ik doe daar zeker geen toezegging op, want dat heeft allerlei consequenties. Daar moeten we toch even over nadenken. Er zijn nu vergunningen verstrekt die eeuwigdurend zijn, dus twaalf jaar is al een enorme verzwarende van dat regime. We moeten ook kijken wat passend bij een vergunning is. Misschien zijn niet alle vergunningen hetzelfde. We moeten hier dus toch even beter naar kijken. Ik kan hierop nu niet zomaar een toezegging doen. Bij dezen doe ik wel de toezegging dat we hiernaar gaan kijken.

De **voorzitter**:

Een korte interruptie van de heer Gabriëls.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Ik wilde dat laatste vragen: kunt u dan in ieder geval de toezegging doen dat u er met een brief op terugkomt wanneer u ernaar gekeken heeft? Want het is in ieder geval iets waar een inbreukprocedure voor geldt in Europa. Kunt u dat dan a.u.b. wél toezeggen?

Minister **Madlener**:

Ik beloof u voor de zomer een brief te sturen waarin deze vraag uitgebreid beantwoord wordt. Dan kunt u daarmee doen wat u goeddunkt.

Dan de vraag naar bouwgrondstoffen. Dat is een dossier van de staatssecretaris. De staatssecretaris, lees ik hier, heeft een toezegging gedaan aan de Tweede Kamer. Aan het einde van het jaar komt er een brief van de staatssecretaris over de bouwgrondstoffen.

Dan ...

De **voorzitter**:

Er is een vraag van de heer Buijsse.

Minister **Madlener**:

... de watervoetafdruk.

De **voorzitter**:

Sorry, sorry, sorry. Er is een vraag van de heer Buijsse.

De heer **Buijsse** (VVD):

Welke staatssecretaris bedoelt u precies?

Minister **Madlener**:

De staatssecretaris van IenW.

Dan de watervoetafdruk. Dat is een interessante discussie. Het is maar hoe je ernaar kijkt. Ik wil daar in de volgende verzamelbrief op terugkomen. Mijn toezegging is dus om daar schriftelijk op terug te komen. Ik weet wat een watervoetafdruk is, maar misschien verschillen we van mening over het precieze belang daarvan. Maar goed, daar kom ik dus op terug.

Naast mij wordt gefluisterd dat ik nu alles heb gehad. Ik kan het me nauwelijks voorstellen, want ik heb net heel veel zitten schrijven. Maar goed, we gaan het zien.

De **voorzitter**:

Wellicht kunt u nog even ingaan op de vragen over het geld, het budget. Daarna zijn er dan wellicht nog wat interrupties van de Kamer.

Minister **Madlener**:

Geld was inderdaad een hele duidelijke, op het laatst. "Doe het gewoon! Pak het geld uit het Deltafonds! Wat zeurt u nu, minister?" Zo heb ik de vraag begrepen. Geld uit het Deltafonds is ook schaars en heeft ook andere bestemmingen, dus dat kan ik niet zomaar even toezeggen. Het loopt mee in het reguliere begrotingsproces, dus na de kabinetsbesluitvorming kan de informatie hierover naar de Kamer komen. U zult nog heel even geduld moeten hebben, meneer Grinwis. U weet ook -- dat heb ik al eerder gezegd -- dat ik de besteding, zeker op die fiftyfiftybasis met de lagere overheden, heel efficiënt en effectief vind, dus het heeft zeker mijn hart. Maar ik moet toch even kijken naar wat we dan níét kunnen doen, want we kunnen het geld maar één keer uitgeven.

De **voorzitter**:

Zijn er nog vragen over het financiële gedeelte, of is het voor nu oké? Ik geef het woord aan de heer Heutink voor een interruptie.

De heer **Heutink** (PVV):

Ik had nog een vraag gesteld over een gesprek in Brussel ten aanzien van de versoepeling. Kan de minister nu, conform het beleid, gewoon zijn gang gaan, of heeft hij nog een uitspraak van de Kamer nodig om hem daartoe te bewegen?

Minister **Madlener**:

Nee, als we hier iets afspreken, dan doe ik dat; dan heb ik geen uitspraak nodig. Ik heb toegezegd dat we via de Permanente Vertegenwoordiging een stand van zaken geven van hoe Brussel ons nu bekijkt. Die toezegging heb ik gedaan. Ik ga u dat schriftelijk mededelen.

De heer **Heutink** (PVV):

Ja, én u zou het gesprek voeren in Brussel en medestanders zoeken om aan te dringen op versoepeling en het eventueel schrappen van het "one out, all out"-idee. Dat heeft de minister ook gezegd, heb ik begrepen.

Minister **Madlener**:

Ik heb inderdaad heel duidelijk aangegeven -- dat zeg ik ook richting de heer Gabriëls -- dat we op beide sporen heel veel doen, dus ook wat betreft het halen van doelen. Dat doen we ook samen met de andere overheden. Mijn indruk is -- dat zeg ik nogmaals, zeker tegen de heer Gabriëls -- dat niet alleen wij, met onze ruim 800 vergunningen, ons best doen, maar dat ook de provincies, gemeenten en waterschappen hun best doen. Dat zeg ik uit de grond van mijn hart. Dit heeft hun volle aandacht. Dat zal niet iedere gemeente even efficiënt of goed doen -- de ene gemeente heeft misschien wat meer problemen dan de andere gemeente -- maar de inzet en het bewustzijn zijn er. Ik wil dus af van het beeld dat de heer Gabriëls hier schetst dat dit niet de aandacht heeft en dat we alleen maar bezig zijn met het versoepelen van regels. Dat is niet het geval. Mijn overtuiging is, net als bij stikstof, dat beide nodig zijn. We gaan dus én al het redelijke doen om de doelen te halen -- maar dan nog halen we de doelen niet allemaal -- én in Brussel kijken hoe we, met medestanders, de doelen kunnen versoepelen waar dat nodig is. Ik ga u vooral een juridische update sturen van de risico's die Nederland loopt, waarin we kunnen zien waar we nu staan. Dat lijkt me heel nuttig voor de anderhalf jaar die dan nog rest, om te kijken wat we dan nog kunnen doen.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Sorry, het gaat niet om de intenties, maar om de concrete punten die door het lid Kostić en mij zijn ingebracht voor daadwerkelijke oplossingen: extra dingen doen, regionale, decentrale overheden ondersteunen, vergunningen aanscherpen, bouwvoorschriften geven en noem maar op. Op geen van deze punten geeft u ruimte, maar op alles wat over Brussel, uitzonderingsposities, juridische zaken en topadvocaten gaat, geeft u die ruimte wel. Ik constateer gewoon dat wat u zegt echt niet klopt. Ik weet niet eens of dat een mening is.

Minister **Madlener**:

Ik heb geprobeerd u te schetsen wat ik meemaak in mijn vele gesprekken met gemeenten, provincies en waterschappen. Ik probeer aan te geven en u een beetje het vertrouwen te geven dat al die overheden hun eigen verantwoordelijkheid nemen. Dat is mijn indruk. Dat vind ik goed nieuws. Dat ging mijn verwachtingen eigenlijk te boven. Dat is wat ik hier zeg. Als u

vraagt om meer geld voor de overheden, vraag ik daar een dekking bij. Ieder heeft zijn eigen verantwoordelijkheden. Alle overheidslagen die ik net geschetst heb, hebben hun eigen begroting en hun eigen inkomsten. Als de heer Gabriëls dit wil veranderen en vindt dat het Rijk op dit punt meer moet gaan doen, verwacht ik daar ook een dekking bij. Ik luister naar al uw voorstellen en ik wil ze allemaal op hun merites beoordelen, maar als het gaat om meer geld, zal ik toch echt een dekkingsvoorstel moeten hebben.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

In die overheden heb ik ook heel veel vertrouwen. Dat heb ik in mijn bijdrage ook benoemd. Zij komen met concrete plannen, maar geven ook aan dat er meer nodig is. Concreet is "alles op alles zetten" niet onderbouwd. Concreet is er, in dit debat, geen extra handelingsperspectief gekomen waarmee u recht doet aan uw opmerking: we gaan alles op alles zetten. Dat is wat ik probeer te schetsen. Het gaat niet om uw intenties, want die zie ik wel. Ik wil graag de toezegging dat u voor de zomer komt met een brief over de concrete extra acties die u wilt gaan uitvoeren om de doelen van de Kaderrichtlijn Water te halen, in plaats van dat u alleen maar naar Brussel gaat.

Minister **Madlener**:

Ik wil dat zeker toezeggen. Ik zal u een brief sturen voor de zomer. Maar ik zeg erbij: bij "alles op alles zetten" hoort ook het woord "redelijk". Over "alles op alles zetten" kunnen we politiek van mening verschillen, maar het moet wel doelmatig, efficiënt en uitvoerbaar zijn. Ik kan niet het onmogelijke vragen van mijn gesprekspartners, of dat nou andere ministers of lagere overheden zijn. "Lagere overheden" mag ik niet zeggen. Ik moet zeggen: andere overheden. Ik kan niet het onmogelijke vragen. Natuurlijk wil ik altijd mijn hulp aanbieden waar dat kan. Als er geld gevraagd wordt, zal ik een dekking moeten hebben. Het kabinet is bezig met de stikstofcommissie. Die heeft veel raakvlakken met de Kaderrichtlijn Water. Ook dat biedt misschien enig perspectief, maar dat zult u moeten afwachten.

De **voorzitter**:

We gaan het zien in de brief.

Minister **Madlener**:

U gaat dat zien. Ik ga u dat voor de zomer per brief mededelen.

De **voorzitter**:

Voordat we doorgaan naar de toezeggingen, geef ik nog even het woord aan het lid Kostić.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Ik heb nog één antwoord op een vraag gemist, tenzij ik niet goed geluisterd heb, en ik heb nog een aanvullende vraag. Ten aanzien van het geld had ik gezegd: zet dan meer in op normeren en beprijzen, conform de adviezen, want dan komt er geld in het laatje en kun je geld besparen. Ik heb het al vaker gezegd: het kost ons juist geld als we het gebruik van schadelijke stoffen maar blijven toestaan, terwijl we die uiteindelijk met burgergeld moeten gaan opruimen.

De **voorzitter**:

Misschien kunnen we eerst deze vraag even kort doen.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Ja. Dus is het niet economisch ...

De **voorzitter**:

Ja, de vraag is duidelijk.

Minister **Madlener**:

Normeren doen we natuurlijk al heel veel. We hebben net al gezegd dat we bij pfas gaan kijken wat essentiële toepassingen zijn en wat niet. Dat is een vorm van normeren. Naar beprijzen wil ik best kijken. Het klinkt makkelijk, maar als het gaat om bijvoorbeeld watergebruik, heeft het allerlei consequenties. Je kunt niet zomaar zeggen "ach, we gaan een hele hoge prijs zetten voor een bepaalde fabriek of een grootverbruiker" als dat ook betekent dat heel veel industrie het nog moeilijker krijgt in ons land. Dus het is makkelijk gezegd, maar het zal allemaal per maatregel bekeken moeten worden. Als er suggesties zijn van mevrouw Kostić om specifieke maatregelen te nemen, wil ik daar altijd naar kijken en daar mijn oordeel over geven. Dan moet u een voorstel doen en dan zullen wij inhoudelijk kijken of het binnen ons systeem past, of het ons land niet schaadt en of het doelmatig en eerlijk is.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Tot slot, het lid Kostić.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Voor de zomer komt de minister ook met het pakket van maatregelen voor industrie, landbouw en alle andere onderdelen, doorgerekend op effectiviteit. Dan zie ik wel of er aanvullend iets nodig is.

Ten slotte. De minister had het over doelen voor 2035 voor waterbesparing, 20% waterbesparing. Wilt u dan ook toezeggen dat u in die brief voor de zomer meeneemt hoe we ervoor staan, of we op koers liggen, of er tussendoelen zijn? Dat zou fijn zijn.

De **voorzitter**:

Wilt u dat toezeggen, ja of nee?

Minister **Madlener**:

We zijn hier net aan begonnen. Dit zal zeker meer tijd vergen. Het is nu wel heel kort dag om de tussenstand te geven. Dat is gewoon niet zinvol.

De **voorzitter**:

Duidelijk. We gaan door naar de toezeggingen. Als iedereen zich nog even een paar minuten kan concentreren, kunnen we dit afronden en dan zit dit debat erop. Dan ga ik een poging doen. Het waren er volgens mij best veel. Het zijn er in totaal tien. Allereerst: het lid Kostić vraagt een tweeminutendebat aan.

- Dan de eerste toezegging. Dat is een toezegging aan de gehele commissie. De minister laat een juridische analyse uitvoeren naar de stand van zaken van de risico's met betrekking tot de Kaderrichtlijn Water en informeert de Kamer hierover voor het volgende commissiedebat Water, dat gepland staat op 17 juli.

- De Kamer wordt voor de zomer door de ministers van IenW en LNV met een brief geïnformeerd over hoe de doelen met betrekking tot bestrijdingsmiddelen wel kunnen worden gehaald. Dit is een toezegging aan het lid Kostić.

- De minister informeert de Kamer voor de zomer over zijn inzet om ubiquitaire stoffen uit de KRW-doelstellingen te halen. Dit is een toezegging aan de heer Soepboer.

- De minister zal de Permanente Vertegenwoordiger in Brussel vragen om een inschatting te geven van wat de Europese Commissie proportioneel acht met betrekking tot de Kaderrichtlijn Water en informeert de Kamer hierover voor het volgende commissiedebat Water. Dat was een toezegging aan de heer Buijsse.

- De minister zegt toe de Kamer voortaan in de voortgangsrapportage Actieprogramma Beschikbaarheid Drinkwaterbronnen te informeren over het aantal vergunningen voor nieuwe drinkwaterputten dat wordt afgegeven. Dit is een toezegging aan de heer Heutink.

- De minister zal de Kamer voor het commissiedebat Water informeren over de voortgang van de uitvoering van de motie over buitendijks bouwen en zal daarbij specifiek ingaan op de plannen in Monnickendam. Dit is een toezegging aan de heer Grinwis en wellicht ook de heer Stoffer.

- De minister komt voor de zomer schriftelijk terug op de eerder aangenomen motie-Grinwis/Stoffer. Dit is ook een toezegging aan de heer Grinwis.

In mijn notitie staat "aangenomen", maar ik hoor dat het aangehouden is. We zorgen ervoor dat het netjes in de papieren komt te staan.

- Dan de achtste toezegging. Dat is een toezegging aan de heer Gabriëls. Voor de zomer wordt de Kamer per brief geïnformeerd over de mogelijkheden voor het aanpassen van de huidige termijn van twaalf jaar voor het herzien van vergunningen voor lozingen.

- In de verzamelbrief voor het volgende commissiedebat Water zal de minister ook ingaan op de watervoetafdruk. Dit is een toezegging aan het lid Kostić.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Ik zal het heel even verduidelijken. Ik ben niet geïnteresseerd in de persoonlijke mening van de minister. Ik wil graag dat hij in gesprek gaat met de Universiteit Twente om te kijken welke aanbevelingen zij hebben voor de minister. Dan kan hij dat natuurlijk nog politiek afwegen, maar dat wil ik even scherp hebben. Dank.

De **voorzitter**:

Oké. Dan wordt dit aangepast.

- Dan de laatste toezegging, een toezegging aan de heer Gabriëls. De Kamer wordt voor de zomer geïnformeerd over wat er nog mogelijk is om de doelen van de KRW wel te halen.

Oké. Concreet? De heer Gabriëls.

De heer **Gabriëls** (GroenLinks-PvdA):

Concrete extra acties.

De **voorzitter**:

Oké, dus even specifiek: niet alleen wat er wellicht allemaal nog mogelijk is, maar welke acties de minister voornemens is om te gaan nemen om de doelen van de KRW wel te halen. Dan passen we dat ook aan, zodat het er iets strakker in staat.

De heer **Soepboer** (NSC):

Het kan natuurlijk zijn dat u 'm per ongeluk over hebt geslagen tussen al deze toezeggingen, maar er zou er nog eentje moeten zijn aan mijn adres over de waterbouwers en de gevaren die zij zien. De minister zegt: wij zien die gevaren wat minder, maar ik wil altijd met ze in gesprek gaan, dat zijn we ook en ik wil daarover rapporteren aan de Kamer.

De **voorzitter**:

Dat staat niet op mijn lijst, maar hij komt ons wel bekend voor. Dus dit is een toezegging. We zorgen ervoor dat die netjes verwerkt wordt in het overzicht.

Tot slot het lid Kostić.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Deze is voor mij eigenlijk heel fundamenteel. Het gaat over de adviezen van de expertgroep van het RIVM en het PBL. Die heeft een aantal adviezen gedaan en een van die adviezen ging over de integrale aanpak. De vraag was of minister bereid is om het verbeteren van de waterkwaliteit en het tegengaan van verdroging expliciet mee te nemen als opdracht in de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel en daarover terug te koppelen. Volgens mij heeft de minister daar volmondig ja op gezegd. Het is goed om per brief terug te koppelen hoe met die adviezen van de expertgroep is omgegaan.

De **voorzitter**:

Is dat een gedane toezegging? Ik kijk even naar de minister.

Minister **Madlener**:

Het is inderdaad zo dat ik die inbreng lever in die commissie, maar dit is niet die commissie. Ik vind het dus wel heel lastig dat wij vanuit lenW hierover moeten rapporteren. Het is eigenlijk een zaak van de commissie. Ik heb wel gezegd dat mijn inbreng in die commissie onder andere bevat dat we ook kijken naar beheersmaatregelen natuurgebieden conform het advies van het PBL. Dat heeft dus aandacht van de commissie en ik ben lid van die commissie, maar het is nu niet voor mij het moment om dingen te gaan zeggen over zaken uit die commissie. Over ongeveer vier weken ligt er een uitgebreid maatregelenpakket. Dat is het doel van de commissie. Ik heb nog steeds vertrouwen dat dat lukt. Daar zou dit aan de orde zijn. Ik heb het in ieder geval ingebracht in die commissie -- dat heb ik gezegd -- conform het advies van het PBL.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Dat is helder. Ik heb ook vragen gesteld aan de minister -- de minister zei steeds "ja", maar ik heb het niet terug gehoord -- over de overige adviezen van die expertgroep van het PBL et cetera, of hij die ook wil uitvoeren en dus daar per brief op wil terugkomen zodat ik precies weet hoe die zijn uitgevoerd, hoe die adviezen zijn opgevolgd. Dat zou fijn zijn.

Minister **Madlener**:

Vanuit ons ministerie Water is het natuurlijk best logisch om te rapporteren over maatregelen in de Natura 2000-gebieden waar wij zicht op of in ieder geval bemoeienis mee hebben, maar ik moet wel zuiver houden dat dit niet vanuit de commissie stikstof is. Vanuit het ministerie kan ik zeggen dat dit een win-winsituatie is, als het gaat om stikstof, maar ook om de Kaderrichtlijn Water, over die overlap. Het is natuurlijk goed dat we daar aandacht voor hebben en dat ik u daarover rapporteer. Ik twijfel even hoe. Over enkele weken ligt er een uitgebreid verslag van de commissie stikstof. Ik stel toch voor om daar even op te wachten. Ik heb u al gezegd dat ik daar aandacht voor gevraagd heb, maar we moeten even de definitieve bevindingen van die commissie afwachten, die over vier weken komen. Ik kan daar nu niet op vooruitlopen.

Kamerlid **Kostić** (PvdD):

Even los van stikstof, want daar gaat het nu niet over. Dat is helemaal begrepen, afgesproken. Prima. Het gaat mij over de expertgroep die heeft geadviseerd over die tussenevaluatie KRW. Daar hebben ze een aantal

adviezen in gegeven, onder andere over hoe je beter kan evalueren, hoe je doelen strakker kan zetten, hoe je kan doorrekenen. Al die adviezen zijn gedaan daarin. Mijn concrete vraag aan de minister is of hij per brief wil terugkomen op over hoe hij die adviezen van die expertgroep tussenevaluatie KRW gaat uitvoeren.

De **voorzitter**:

Helder.

Minister **Madlener**:

Voor de zomer kunnen wij u die stand van zaken geven.

De **voorzitter**:

Fijn. Dan wordt dat ook een toezegging en wordt dat netjes verwerkt.

Dan dank ik de mensen op de tribune, de mensen die wellicht vanuit huis hebben meegekeken en bovenal de deelnemers aan dit debat, de Kamerleden en de minister, voor dit debat en dan sluit ik de vergadering.

Sluiting 17.59 uur.